

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

un element al eficienței mecanismului economic

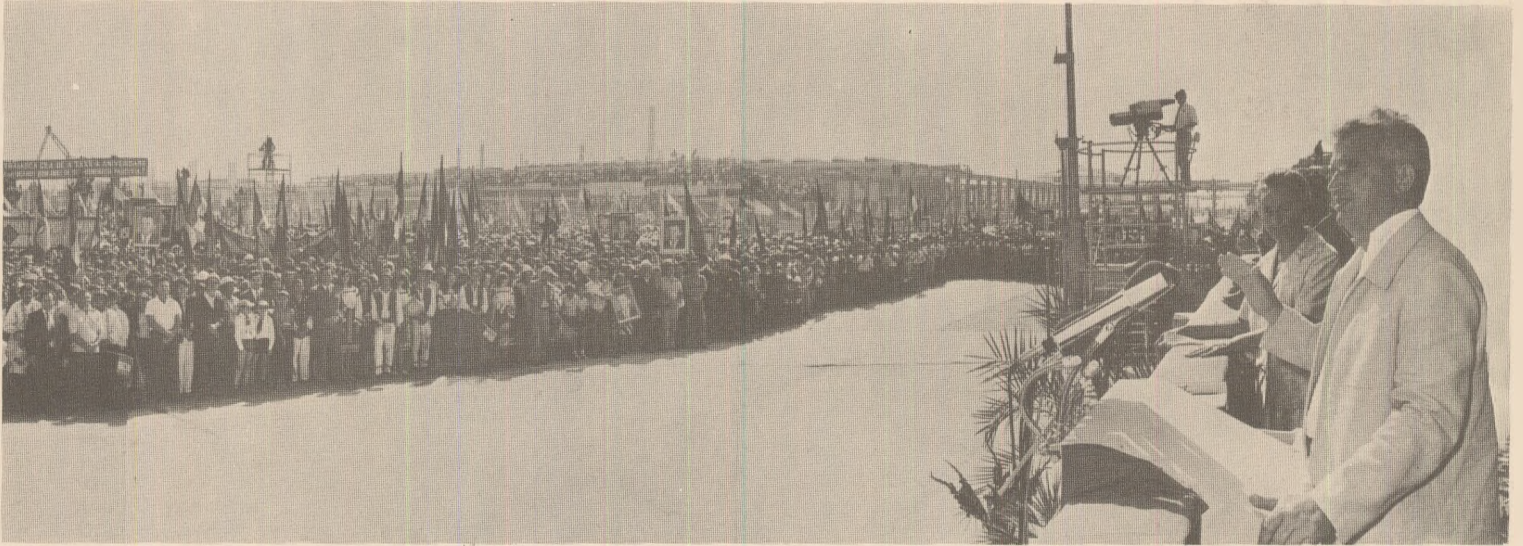
**PERFECTIONAREA
COOPERĂRII
INTERUZINALE**

51151c

Numărul 27 ● Vineri 6 iulie 1979

ÎN JUDEȚUL CONSTANȚA

● Marea adunare populară a oamenilor muncii din municipiul și județul Constanța, expresie puternică a dragostei întregului popor față de partid și secretarul său general, față de patria noastră socialistă ● Inaugurarea rafinării de la Midia-Năvodari, important obiectiv al chimiei românești ● Amplu dialog în portul și pe șantierul naval Constanța privind dezvoltarea, în continuare, a portului și activității portuare, a construcției de nave

„În curînd vor fi publicate Directivele Congresului al XII-lea privind dezvoltarea economică și socială a țării în perioada următoare. Veți putea constata, dragi tovarăși și prieteni, că și în continuare ne propunem să facem eforturi susținute pentru a asigura îndeplinirea prevederilor Programului partidului, astfel încît pînă în 1990 să ridicăm România la un nivel de dezvoltare economico-socială apropiat de cel al țărilor dezvoltate. Încă în cincinalul viitor România va intra în rîndul țărilor mediu dezvoltate. Mai cu seamă se va asigura îndeplinirea prevederilor din Programul partidului privind dezvoltarea multilaterală a omului, perfecționarea organizării societății, adîncirea democrației socialiste, participarea largă a masei populare, a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate. Societatea socialistă se realizează cu oameni și pentru oameni — și numai în măsura în care oamenii, membrii societății participă activ, conștient la realizarea tuturor obiectivelor, ele vor fi îndeplinite în mod corespunzător. Numai astfel socialismul triumfă și își demonstrează pe deplin superioritatea asupra vechii orînduiri capitaliste !”

NICOLAE CEAUȘESCU

Tovarășul Nicolae Ceaușescu taie panglica inaugurală a rafinării de la Midia — Năvodari

JUDEȚUL SIBIU

SEMNIIFICAȚII ȘI IMPLICAȚII
ALE SALTULUI LA O NOUĂ CALITATE

Vasile BĂRBULEȚ

prim secretar al Comitetului județean
Sibiu al P.C.R.

ASTĂZI, cind întreaga țară se pregătește să sărbătorească cea de-a 35-a aniversare a actului de covârșitoare importanță istorică de la 23 August 1944, această sărbătoare atît de scumpă poporului nostru, întreaga viață economico-socială a județului Sibiu pulsează dinamic în ritmul avîntat al întregii noastre țări, sub semnul exigențelor promovării unei noi calități. Prin această nouă calitate înțelegînd un ansamblu larg de cerințe majore, care trebuie să-și pună în mod necesar amprenta pe toate preocupările și domeniile noastre de activitate, să impregneze conținutul tuturor programelor de dezvoltare și a actelor noastre de decizie, care privesc prezentul și viitorul dezvoltării economice și sociale. Prefațînd cu deosebită clarviziune cronică celui de-al patrulea an al actualului cincinal, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta că: „Sarcina centrală în acest an, este ridicarea la un nivel tot mai înalt a activității economico-sociale, realizarea unei calități noi, superioare, în întreaga operă de construcție socialistă. Aceasta impune să valorificăm tot mai eficient potențialul material și uman de care dispunem, să promovăm cu fermitate cele mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice în toate domeniile”.

Eficiența — deziderat și componentă de primă importanță a creșterii economice — privită prin prisma relației dintre efectele utile realizate și efortul de muncă vie și materializată depeș, reprezintă un atribut ce trebuie să caracterizeze într-o măsură tot mai mare toate acțiunile și măsurile organelor de decizie, impune cu necesitatea specifică legilor economice obiective ale dezvoltării o fundamentare riguros științifică a fiecărei acțiuni sau activități. Sub incidența acestor exigențe majore, menite să declanșeze înnoiri și restructurări de esență în toate laturile vieții economice și sociale, economia județului Sibiu oferă astăzi imaginea unor mari realizări și adînci prefaceri ce definesc o etapă a materializării unei opțiuni fundamentale în strategia partidului nostru de construcție socialistă — industrializarea. În efortul de a amplifica și diversifica continuu textura industrială a județului au fost angajate plenar efortul și pricepera comună a comunistilor, a tuturor oamenilor ce trăiesc înrățiți pe aceste locuri — români, germani și maghiari.

Date fiind condițiile concrete specifice ale județului, profilul și structura sa economico-socială, particularitățile privind așezarea geografică, bogatele tradiții în domeniul meșteșugurilor și ale industriei se poate vorbi de condiții și realizări specifice pe planul dezvoltării regionale, cele mai intense și ample transformări fiind cele ce au urmat Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, care a creat noi premise teoretice politice de dezvoltare armonioasă economică și socială a întregului teritoriu al patriei.

Dezvoltarea economico-socială a județului Sibiu a avut loc în contextul procesului de creștere economică accelerată a întregii țări, cu scopul său clar exprimat în strategia partidului nostru, de îmbunătățire continuă a condițiilor de trai materiale și spirituale ale întregului popor, așa cum rezultă din documentele partidului și din realitățile noastre. Desigur, amplele procese înnoitoare ale structurilor economice și sociale ale județului Sibiu au avut loc în condiții specifice, caracterizate de existența unui anumit potențial productiv, a unor capacități industriale, a unor resurse de forță de muncă și a unor bogate tradiții meșteșugărești și cu caracter industrial, ca și a unor resurse naturale importante cum sînt gazele naturale, fondul forestier, potențialul hidroenergetic ș.a. Pentru valorificarea cît mai înaltă a potențialului de care dispune județul, ținînd seama de orientările de bază ale strategiei dezvoltării economice și sociale elaborată de partid, de indicațiile prețioase date permanent de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost elaborate numeroase studii de fundamentare și prognoze privind dezvoltarea de ansamblu a teritoriului județului, urmărind o optimizare continuă a modelului de dezvoltare economico-socială în profil teritorial. O ilustrare sintetică a conținutului acestui proces o oferă însăși studiile prospective vizînd zonarea func-

țională complexă a teritoriului județului (vezi graficul nr. 1).

Preocupările teoretice și practice în cadrul eforturilor de elaborare a studiilor de fundamentare a creșterii economice au pornit, permanent, de la direcțiile majore fundamentate indeosebi după Congresul al XI-lea al P.C.R., cînd s-au accentuat preocupările pe plan național de integrare a optimelelor teritoriale în optimul general al economiei naționale.

Industrializarea a constituit și în cazul județului Sibiu „instrumental” principal prin care a fost dinamizată întreaga viață economică și socială, reprezentînd trăsătura dominantă a unei ample și rodnice etape de dezvoltare a județului. Este relevant în această privință faptul că valoarea producției industriale realizată în economia județului a sporit de trei ori în decursul ultimului deceniu. Un aspect deosebit de semnificativ pentru intensificarea dezvoltării îl constituie faptul că, numai în răstimpul primilor trei ani ai actualului cincinal, valoarea producției industriale a crescut cu 50 la sută, la sfîrșitul anului trecut ea depășind cifra de 30 miliarde lei și urmînd să atingă pînă în anul 1980 — valoarea de 36 miliarde lei. Numai valoarea angajamentelor asumate în acest cincinal de către organizația județeană de partid, pe baza prospectării realiste și exigente a resurselor, se ridică la 5,6 miliarde lei, echivalentă cu întreaga producție industrială a anului 1964.

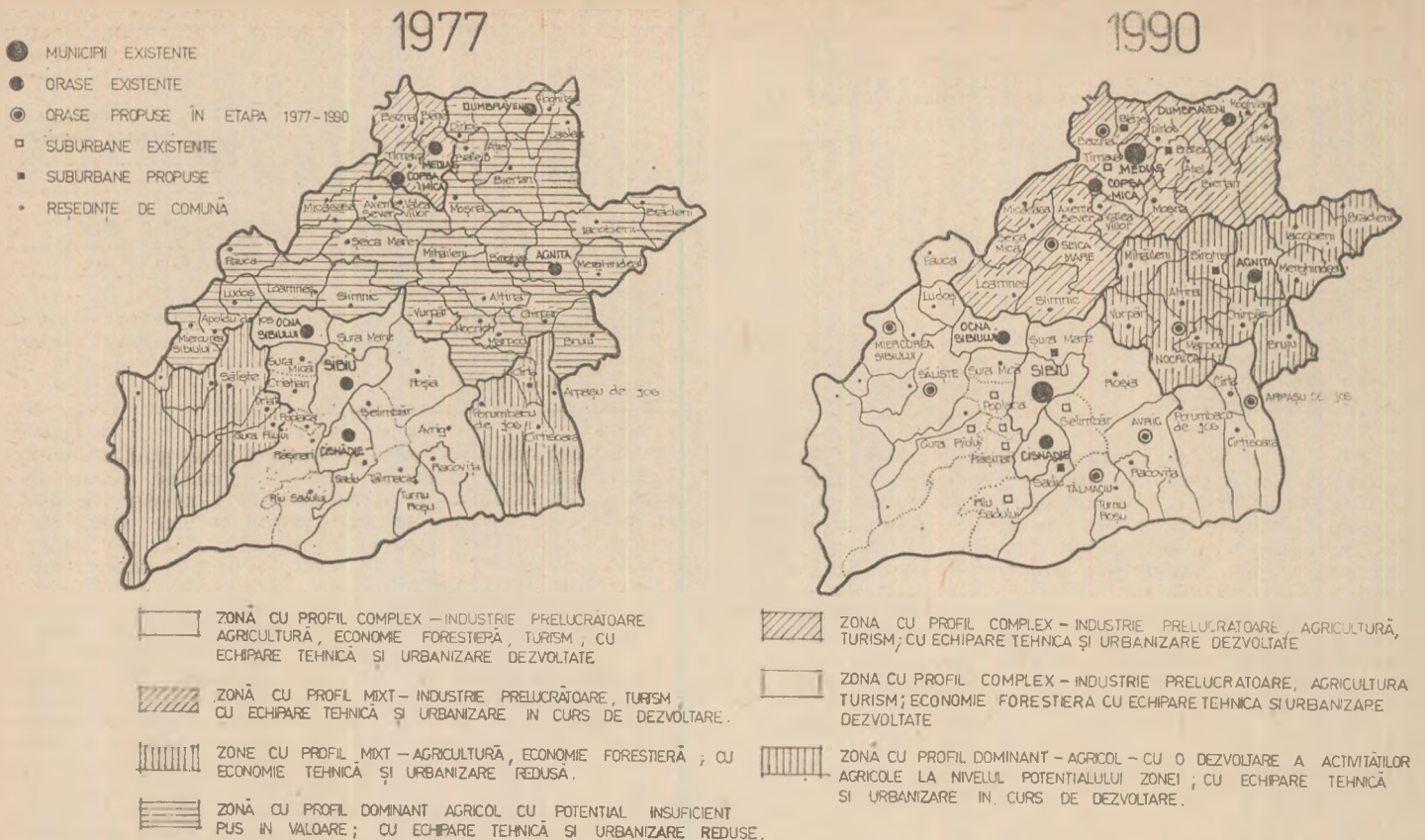
În acest context, o semnificație aparte pentru judecătii asupra unor aspecte calitative și de eficiență a dezvoltării, o prezintă corelațiile ce se pot stabili între un număr de indicatori economici și sociali de mai mare importanță, prezentați în tabelul nr. 1:

Tabelul nr. 1
Locul județului Sibiu în procesul dezvoltării economice-sociale a țării

Indicatorul	Locul
1. Suprafața totală	26
2. Suprafața agricolă	27
3. Suprafața arabilă	31
4. Populație	23
5. Personal muncitor — total	12
6. Personal muncitor — în industrie	5
7. Volumul investițiilor (1971—1975)	23
8. Fonduri fixe existente	21
9. Producția netă	3
10. Volumul producției globale industriale	6
11. Producția industrială pe locuitor	3
12. Ponderele populației urbane	4
13. Vinzări de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist, pe locuitor	7

Acum, cînd împreună cu întreaga țară aniversăm a 35-a eliberare a țării constatăm cu satisfacție, că eforturile harnicilor oameni de pe meleagurile județului Sibiu au produs profunde transformări economice și sociale, pe care statisticele le recepționează și le pun în evidență cu dimensiunile și cu profundezele lor semnificații. Astăzi, Sibiu — județ cu un profil industrial pronunțat și o agricultură aflată sub semnul unor însemnate transformări înnoitoare — realizează aproape 40% din producția industrială a țării, ocupînd în același timp locurile de frunte din punct de vedere al unor indicatori care reflectă laturile calitative ale dezvoltării și ponderea aportului propriu la crearea valorilor materiale.

Din tabelul 1 se desprinde un fapt deosebit de semnificativ pentru o privire de ansamblu asupra efortului de a utiliza cu o eficiență tot mai înaltă resursele naturale, de forță de muncă și zestrea tehnico-productivă a județului. Astfel, dacă în ceea ce privește nivelul factorilor de producție de bază, volumul total al fondurilor fixe, populația, suprafața totală și agricolă și chiar volumul investițiilor alocate, județul Sibiu se situează în zona de mijloc al mediei pe țară (între locul 21 și 31) în ceea ce privește rezultatele muncii, exprimate sintetic prin producția industrială pe locuitor și producția netă, județul Sibiu se situează pe locuri fruntașe (locul 3). Aceste corelații oferă și ele o imagine concludentă asupra nivelului de eficiență cu care sînt utilizate fondurile de producție, ajungîndu-se la peste 2 200 lei producție industrială la 1 000 lei fon-

duri fixe. Aceasta demonstrează cu forța faptelor că dinamismul care a marcat în mod constant, cincinal de cincinal dezvoltarea economică din cadrul teritoriului s-a fundamentat înainte de toate pe valorificarea superioară a resurselor existente, pe potențarea capacității de creație și inovație a oamenilor acestor locuri, într-un cuvânt, pe criteriul dominant al eficienței.

Toate aceste realizări, locul, rolul și forța economică a județului Sibiu se datoresc politicii Partidului Comunist Român în domeniul investițiilor, acordării unui procent ridicat din venitul național pentru construirea unor structuri economice moderne și în primul rînd industriale, capabile să asigure o creștere substanțială a nivelului de trai și de civilizație al tuturor cetățenilor patriei. Corelarea dinamicii investițiilor cu exigențele valorificării superioare a resurselor și a potențialului disponibil a constituit pîrghia principală în realizarea obiectivelor dezvoltării cantitative și calitative (tabelul nr. 2):

Corelația între efort și efecte

Tabelul nr. 2

Cincinale	Investiții-total milioane lei	Producția globală industr. la finele intervalelor - mil. lei	Productivitatea muncii în industrie, la finele intervalelor - lei/pers
1961-1965	3 246	7 474	88 921
1966-1970	4 975	10 898	134 371
1971-1975	9 229	21 287	221 989
1976-1980	15 087	36 000	350 337

*) potrivit planului și angajamentelor.

Și din acest tablou succint de date statistice se poate desprinde corelația strînsă ce există între investițiile alocate de către stat, creșterea producției industriale și a productivității muncii, ca un parametru al eficienței economice, al saltului făcut în procesul dezvoltării și al mutațiilor calitative.

Eficiența - un imperativ al creșterii economice

INTREAGA ACTIVITATE economică și socială este pîtrunsă de preocuparea de a pune permanent în valoare noile resurse care se ivesc în cîmpul acțiunii practice, a indicațiilor trasate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Comitetul județean de partid acționînd cu fermitate și consecvență pentru găsirea formelor cele mai eficiente, care permit realizarea în fapt a saltului de la cantitate la calitate. O asemenea preocupare este ilustrată și susținută pe mai multe planuri: al îmbunătățirii permanente a structurii economiei județului, îndeosebi a structurilor industriale, prin promovarea ramurilor și tehnicilor de complexitate ridicată; al creșterii aportului cercetării științifice și inovării tehnologice; al îmbunătățirii continue a randamentului tuturor factorilor care sînt esențiali pentru

creșterea eficienței economice în mod deosebit pe planul valorificării superioare a resurselor materiale și economisirii materiilor prime, combustibilului și energiei; al utilizării superioare a resurselor de muncă și a capacităților de producție, a tuturor fondurilor fixe din economia județului. Cerințele promovării noii calități, comandamentele sale sînt așadar omniprezente și în sfera vieții economice și sociale a județului Sibiu, dimensionarea și orientarea sarcinilor și obiectivelor planurilor de măsuri de mai scurtă sau mai lungă perspectivă, purtînd pecetea acestei revoluționare opțiuni făcute în politica științifică a partidului nostru. Cîteva aspecte sintetice pun în evidență modul cum au fost gîndite și cum s-a acționat la nivelul județului, ținînd seama de condițiile sale concrete, de obiectivele dezvoltării sale economice și sociale dinamice.

Principalele opțiuni și restructurări în economie

Modernizarea continuă a structurilor a reprezentat o opțiune calitativă esențială în procesul de creare a unei economii avansate, de înaltă

eficiență. Bogata tradiție industrială a județului Sibiu a cunoscut și cunoaște transformări profunde în direcția accentuării activităților complexe prelucrătoare, cu un aport tot mai înalt de inteligență tehnică, purtătoare și generatoare de progres tehnic pentru toate celelalte ramuri economice, cu consecințe deosebit de pozitive pentru valorificarea superioară a resurselor (vezi tabelul nr. 3).

Mutații în structura economiei județului

Tabelul nr. 3

Ramuri industriale	Pondere (%) - pe ani -			
	1965	1970	1975	1978
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	30,2	35,2	52,0	54 *
Metalurgia neferoasă	3,3	8,0	4,7	8,6
Chimie	3,1	3,1	1,1	1,2
Exploatarea și prelucrarea lemnului	4,3	3,5	2,4	1,9
Industrie ușoară	24,0	31,5	27,4	30,2
Industrie alimentară	18,1	15,3	10,3	9,8

în condițiile influenței reasezării prețurilor ponderea este de 44,5%

Nu este de loc întîmplător că astăzi, între sectoarele industriale prezente în structura industrială a județului, ponderea principală revine industriei construcțiilor de mașini, care reprezintă peste 54%. Saltul este uriaș, mai ales dacă avem în vedere că această ramură, intens purtătoare de progres tehnico-științific și tehnologic nu însuma în anul 1948 mai mult de 10 la sută, iar în ultimul deceniu și-a dublat aproape ponderea. Ceea ce nu rezultă în mod explicit din tabelul prezentat sînt mutațiile calitative de profunzime care s-au produs în însăși structura ramurii construcției de mașini, prin creșterea ponderii produselor de mecanică fină, electronică, instalații de mare complexitate și tehnicitate pentru chimie, metalurgie,

energetică, prin realizarea unor premii tehnice naționale cum sînt autobasculantele de mare tonaj, mașinile pentru prelucrarea maselor plastice, balanțele automate cu afișare electronică și optică, elementele de comandă hidropneumatice pentru mașinile-unelte ș.a.

O consecință directă a creșterii nivelului tehnic al producției, al modernizării structurilor industriale a constituit-o și diversificarea exportului, concomitent cu creșterea volumului său. Numai de la începutul actualului cincinal, valoarea produselor livrate la export a crescut cu 52,3%. Industria sibiiană cunoscută cu circa trei decenii în urmă doar în câteva țări și numai prin produsele sale textile, este astăzi prezentă pe piețele a mai mult de 70 de țări, cu o ofertă ce cuprinde, între altele, autobasculante, remorci, utilaj tehnologic complex, aparatură de măsură și control, mașini-unelte, mobilier, ș.a.

Creșterea randamentelor factorilor de producție

re și a autofinanțării solicită ample analize, ample restrucurări în scopul creșterii randamentelor economice a tuturor factorilor de producție, a valorificării superioare a resurselor materiale și de muncă. În aceste condiții, în toate unitățile noastre economice, printre priorități, trebuie situate nemijlocit, **impulsionarea și valorificarea la cote superioare a creativității tehnice, reducerea cheltuielilor materiale, a energiei și combustibilului și creșterea productivității muncii.** Cu alte cuvinte trebuie dată o „bătălie” hotărâtă pe toate „fronturile” activității productive, unde, prin economisirea muncii vii și materializate, pot fi dinamizați indicatorii care exprimă concludent sporirea eficienței: reducerea consumurilor materiale și energetice, producția netă, producția la 1 000 lei fonduri fixe ș.a.

De la începutul cincinalului, cheltuielile la 1 000 lei producție marfă au scăzut simțitor, economiile cifrîndu-se la 5,6 miliarde lei la total, din care 4,5 miliarde lei la cheltuieli materiale. Pe această bază, a sporit an de an valoarea nou creată, exprimată sintetic prin producția netă, care în intervalul 1976—1978 s-a dublat aproape, crescînd într-un ritm rapid, superior cu 9,7% celui înregistrat de producția globală industrială. Datele bilanțului economic pe anul 1978 evidențiază că un indicator economic relevant pentru dinamica eficienței economice — producția netă a fost realizat în unitățile industriale din județ cu o depășire de 10,2 milioane lei.

La nivelul județului s-a acționat cu fermitate pentru traducerea în viață a sarcinilor trasate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de sporire continuă a producției obținute la 1 000 lei fonduri fixe, ca un indicator ce exprimă cu multă putere de sinteză eficiența utilizării capacităților de producție. Astfel, printr-o creștere continuă a gradului de utilizare a capacităților de producție și o mai bună utilizare a celorlalți factori de producție, acest indicator sintetic al eficienței a sporit continuu (vezi tabelul nr. 4).

În contextul exigențelor actuale de economisire a resurselor materiale, a repetatelor sarcini și a prețioaselor indicații date de conducerea partidului, preocupările noastre s-au concentrat cu prioritate asupra unor obiective și acțiuni care să conducă

Tabelul nr. 4
Evoluția producției industriale la 1 000 lei fonduri fixe

Indicatori	Anii			
Producția industrială la 1 000 lei fonduri fixe (mil lei)	1967	1968	1977	1978
	1 982	2 114	2 197	2 205

la economisirea materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei, reciclarea materiilor prime și energiei secundare, eliminarea rebuturilor și reducerea pierderilor tehnologice. Aceste cerințe au pus cu stringență problema creării unei optici noi, cu exigențe sporite în abordarea proceselor economice și tehnice, pentru crearea unei opinii de masă în vederea gospodăririi cu maximum de raționalitate a tuturor resurselor energetice și materiale. În acest scop s-a acționat și acționăm pentru creșterea aportului creației originale, a cercetării științifice și a dezvoltării tehnologice la înnoirea produselor și tehnologiilor, reducerea normelor de consum, extinderea unor procedee neconvenționale de prelucrare a metalului, a reciclării deșeurilor și producerea de materiale noi mai economice, reproiectarea constructiv-funcțională a produselor, revizuirea documentațiilor tehnice și economice, de fabricație. Procesul de înnoire, rod al gândirii și muncii colective a determinat sporirea continuă a ponderii produselor noi și reproiectate, astfel încît ele să ajungă în anul 1980 la peste 60% (vezi tabelul nr. 5).

O înnoire vizînd direct rigorile eficienței economice — cele 810 produse și 169 tehnologii realizate „în premieră” în cursul actualului cincinal, avînd ca efect, de pildă, economisirea a peste 6 500 tone metal, 125 mii tone combustibil convențional și peste 76 mii Mwh energie electrică. A sporit simțitor aportul creației tehnico-științifice originale la acele-

area dezvoltării, elocvent fiind bilanțul participării a peste 18 000 oameni ai muncii din județ la activitatea de inovare tehnică, în cadrul primei ediții a Festivalului național „Cîntarea României”; aplicarea a circa 2 500 de lucrări, avînd un spor de producție de 60 milioane lei, reducerea importu-

Tabelul nr. 5
Ponderea produselor noi și reproiectate în producția industrială în %

cincinalul	1971	1972	1973	1974	1975
1971—1975	21,4	28,8	33,8	49,3	62,4
cincinalul	1976	1977	1978	1979	1980*
1976—1980	23,3	25,6	39,0	55,3	60

* nivel stabilit prin plan.

rilor cu 135 milioane lei valută ș.a. **Autoutilarea** — un cîmp nelimitat de afirmare a ingeniozității și pasiunii creatoare puse în slujba trebuințelor imediate ale producției — a însumat în primii trei ani ai acestui cincinal o valoare de peste 320 milioane lei. Problemele cu privire la reducerea consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie și valorificării resurselor secundare au fost dezbătute pe larg la recenta plenară a Comitetului județean de partid, în care a fost adoptat un amplu program concret de hotărîri, cu obiective eșalonate pe anul acesta și în perspectivă, care vor constitui temelia unor noi realizări, superioare.

Calitatea resurselor umane

Pornind de la adevărul fundamental că o calitate nouă, superioară, poate fi obținută numai cu oameni bine pregătiți, cu o conștiință politică înaintată organele și organizațiile noastre de partid se preocupă îndeaproape, pe baza unor programe de perspectivă, de pregătirea profesională a tuturor cadrelor. Avînd în vedere că în cursul acestui cincinal am prevăzut să calificăm 44 000 cadre și să perfecționăm pregătirea altor 130 000, se poate spune deci, că mai mult de trei sferturi din populația ocupată în prezent în județ va trece, pînă la finele cincinalului printr-o formă de calificare sau de perfecționare a pregătirii profesionale.

În această idee, s-ar putea menționa și o serie de inițiative finalizate în colaborare cu institute de învățămînt superior din țară — toate vizînd creșterea calității pregătirii cadrelor de decizie la toate nivelele ierarhice. Cursurile post-universitare de la Sibiu și Medias, organizate cu concursul cadrelor didactice de la Academia de Studii Economice, sau universitatea muncitorească deschisă cu sprijinul Academiei „Ștefan Gheorghiu” la Întreprinderea Mecanica Mîrșa, au constituit inițiative care, mai ales sub aspectul rezultatelor practice, s-au bucurat de un succes deplin. În același timp, acțiunile respective s-au afirmat ca niște experimente deosebit de valoroase, preluate și extinse în ansamblul procesului de reciclare a cadrelor. Desigur, s-ar mai putea adăuga aici o eventuală și necesară lărgire a profilului Institutului de învățămînt superior din Sibiu pentru crearea unei secții de industrie ușoară — ramură industrială și ea cu un loc însemnat în industria județului.

Ca un rezultat direct al tuturor acestor realizări, a perfecționării continue a producției și a muncii, în primii trei ani ai cincinalului actual productivitatea muncii în industria județului Sibiu a crescut cu 35,8 la sută.

Adîncile mutații calitative din structura și ocupația populației sînt simptomatice în această privință, cu ample și semnificative consecințe asupra nivelului general de civilizație. Județul nostru asigură un grad înalt de ocupare a forței de muncă — 466 la 1 000 de locuitori, 389 fiind personal muncitor, din care 229 numai în industrie. Totodată există și un grad destul de ridicat de ocupare a forței de muncă feminine — 44,5% din totalul personalului.

Dincolo de aceste constatări, avem cu precădere în atenție creșterea continuă a nivelului profesional de calificare și politic al oamenilor ca o condiție a stimulării participării și răspunderii individuale, a implicării responsabile în procesul de dezvoltare economic-socială a județului pe coordonatele unei calități superioare.

Finalitatea social-umană a eforturilor

BINOMUL calitatea muncii — calitatea vieții exprimă legătura directă dintre rezultatele muncii și bunăstare. Realitățile social-economice din județul nostru confirmă în chip strălucit acest principiu fundamental. A crescut, permanent, într-un ritm înalt, în consens cu cerințele tot mai diversificate ale oamenilor muncii, atît bunăstarea materială cît și orizontul cultural și spiritual al celor ce muncesc, cîteva date statistice fiind în acest sens relevante (vezi tabelul nr. 6). Urmărind datele tabelului nr. 5 se poate evidenția, cu deplină temei, îmbunătățirea considerabilă a nivelului de trai al locuitorilor județului.

Fenomenul de urbanizare, care reprezintă un proces multi-

(Continuare în pag. 9)

Orientări și obiective ale cercetării științifice privind

CREȘTEREA SUSȚINUTĂ A PRODUCȚIEI ȘI A RANDAMENTELOR CONSUMURILOR ENERGETICE ÎN AGRICULTURĂ (III)

prof. Nicolae GIOSAN

președintele Academiei de științe agricole și silvice

Mecanizarea agriculturii și reducerea consumurilor energetice specifice

MECANIZAREA, electrificarea și automatizarea s-au afirmat și vor rămâne în continuare direcții de bază ale progresului tehnico-științific în agricultură și industria alimentară.

Cercetările din acest domeniu s-au concretizat în realizări de seamă, în diversificarea tipurilor de mașini și utilaje potrivit cerințelor variate ale producției agricole și ale prelucrării și valorificării superioare a materiilor prime. Cu toate acestea nu putem trece peste faptul că, consumul de materii prime în fabricarea mașinilor, siguranța în exploatare și consumurile energetice în majoritatea lor sînt cu mult sub nivelul parametrilor de performanță realizați pe plan mondial.

Totodată, în domeniul mecanizării agriculturii, pe lângă intensificarea cercetărilor actuale, trebuie abordate noi probleme. Realizarea **sistemelor modulare de mașini** reprezintă una din direcțiile principale ale cercetării, ce trebuie să asigure cuplarea a 2—5 mașini de un singur tip, pe lățime, formînd agregate mai mici sau mai mari în funcție de capacitatea energetică a tractorului, sau cuplarea a 2—5 mașini de diferite tipuri, în adîncime, formînd agregate complexe care execută mai multe operațiuni la o singură trecere.

Preocupările actuale și de perspectivă imediată trebuie axate pe realizarea unor agregate combinate — modulate care să răspundă noilor cerințe în condițiile aplicării sistemului cu minim de lucrări și pe introducerea noilor tehnologii îmbunătățite, simple și eficiente, orientate în direcția reducerii consumului de combustibil într-o primă etapă cu cca. 30%.

O altă direcție a cercetării trebuie să o constituie **executarea mecanizată a lucrărilor în sistem industrial** în cadrul unor tehnologii simple și cu eficiență maximă — care are în vedere creșterea considerabilă a productivității muncii, reducerea costurilor de producție, obținerea de recolte mari și constante și eliminarea pierderilor.

Trecerea la organizarea producției în sistem industrial în cultura vegetală devine posibilă și în țara noastră prin introducerea tractorului de 180 CP.

Reducerea consumurilor specifice de materiale în realizarea și exploatarea sistemelor de mașini trebuie să constituie, de asemenea, o direcție principală a cercetării, urmărindu-se :

● reducerea numărului de tipuri de mașini prin introducerea unor tehnologii simple și de eficiență maximă, a universalizării, modulării și combinării agregatelor agricole ;

● reducerea uzurii în procesul de exploatare a mașinilor și implicit reducerea consumului pieselor de schimb prin elaborarea și aplicarea unor normative științifice de întreținere tehnică și reparații ;

● ridicarea capacității de lucru a agregatelor prin mărirea vitezelor de lucru ;

● perfecționarea și extinderea tehnologiilor moderne de recondiționare a pieselor de schimb.

Folosirea unor surse energetice neconvenționale în agricultură trebuie să constituie o tematică prioritară care să stea în fața cercetării în vederea folosirii mai largi a energiei solare, eoliene, biologice și geotermale.

La nivelul actual al tehnicii există posibilitatea folosirii energiei solare în pregătirea hranei și în unele tehnologii care folosesc apă caldă în fermele zootehnice, trebuie ca în timpul cel mai scurt să se obțină datele necesare pentru generalizarea instalațiilor respective.

Privitor la folosirea energiei eoliene este necesar ca cercetările să se orienteze spre realizarea de noi tipuri de motoare eoliene multiple pentru a putea lucra la viteze ale vîntului de pînă la 3 m sec., în vederea pompareii apei în fermele zootehnice, uscării finului, producerii energiei electrice brute ș.a.

Pentru a putea folosi căldura biologică în adăposturile de animale cu ajutorul **schimbătoarelor de căldură**, se vor accentua cercetările privind încălzirea aerului în adăposturile de animale cu ajutorul căldurii cedate de aerul viciat eliminat prin schimbătorii de căldură, folosirea căldurii cedate de la răcirea laptelui, a biogazului obținut din dejectiile de la fermele de porcine.

Reducerea consumului de energie la lucrările de condiționare și prelucrare a produselor agricole în silozuri și magazii trebuie să constituie un alt obiectiv important al cercetării științifice. În această direcție este necesar să fie studiate și introduse în agricultură **noi tipuri de uscătoare** care permit reducerea consumului de energie. În afară de aceasta trebuie cercetate și găsite soluții pentru înlocuirea în silozuri a utilajelor și instalațiilor cu consum specific ridicat de energie și combustibil, cu altele mai eficiente.

În domeniul **automatizării** proceselor din agricultură cercetările trebuie orientate cu prioritate în următoarele direcții :

● realizarea de echipamente pentru supravegherea

automată a agregatelor mobile, complexe, în vederea sesizării defecțiunilor tehnice și tehnologice;

● realizarea de echipamente de control și reglare automată a utilajelor și instalațiilor în vederea menținerii constante la parametrii de funcționare optimi pre-stabiliți;

● sporirea gradului de fiabilitate a echipamentelor de control actuale și automatizarea prin extinderea utilizării echipamentelor electronice moderne.

Raționalizarea tehnologiilor actuale și elaborarea de noi tehnologii

REALIZAREA unor producții sporite și cu randamente de conversiune tot mai ridicate depinde într-o măsură hotărâtoare de soluțiile tehnologice. În tehnologii se reunesc (sau ar trebui să se reunească), într-o îmbinare armonioasă, rezultatele convergente ale tuturor ramurilor științifice, începând cu biologia și încheind cu disciplinele de organizare a producției și a muncii. În abordarea problemelor cercetărilor tehnologice privind producția agroalimentară, trebuie pornit de la conceperea tehnologiilor ca un tot, începând cu producția de materii prime și mergând pînă la produsul final, avînd permanent în vedere consumul energetic cumulat și rezultatul final obținut.

În cercetările tehnologice din țara noastră s-au obținut rezultate valoroase în aproape toate domeniile și de la ele trebuie să pornim și să le promovăm în viitor. Totodată, pentru a putea progresa, va trebui să înlăturăm deficiențele manifestate, mai ales faptul că majoritatea cercetărilor sînt fragmentate, parțiale și nu au în vedere tehnologia în mod integral, iar reunirile parțiale nu dau efectul scontat. Uneori, cercetările au fost complicate în mod inutil, ceea ce a dus la consumuri mari de materiale și de energie, care nu s-au concretizat într-o creștere corespunzătoare a producției și a randamentelor de conversiune. În unele cazuri, atît la producția vegetală cît și la cea animală, pe măsura elaborării unor tehnologii intensive, a scăzut randamentul de conversiune. De exemplu, pe unele soluri, mai ales în condiții de irigații, din cauza numărului mare de treceri ale mijloacelor mecanice prevăzute în tehnologii, s-au produs fenomene de tasare a solului, cu efecte nefavorabile asupra producției. De asemenea, trebuie luate măsuri împotriva exagerării în tehnologii a rolului chimiei și neglijării factorului biologic, în primul rînd a microorganismelor cu funcție amelioratoare, de protecție sau de transformare a produselor, nefolosirea îngrășămintelor organice și a altor resturi vegetale.

O primă direcție în soluționarea problemei constă în **îmbunătățirea sistemului de elaborare și fundamentare integrală a tehnologiilor**, cu luarea în considerare într-o mai mare măsură a tuturor elementelor, inclusiv a efectelor pe care acestea le au în produsul finit.

O a doua direcție constă în **raționalizarea tehnologiilor existente**, eliminînd verigile inutile, nejustificate din punctul de vedere al producției, al consumurilor energetice și al eficienței economice.

O a treia direcție constă în **elaborarea altor tehnologii**, care să se bazeze pe principii și mijloace cu totul noi. Pînă în prezent, tehnologiile producției vegetale și celei animale se elaborau luîndu-se în calcul cantitățile fizice cheltuite și rezultatele obținute, atît în unități fizice cît și valorice, fără să se aibă în vedere echivalentele energetice. Analizînd însă tehnologiile prin prisma consumurilor energetice și a randamentului de conversiune putem stabili noi orientări. Datele din cercetările efectuate în institutele și stațiunile noastre, precum și

cele de peste hotare arată că îngrășămintele chimice dețin ponderea principală în consumul de energie, iar din acestea, îngrășămintele cu azot prezintă consumurile energetice cele mai mari. Aceasta impune ca, pe lîngă stabilirea căilor de folosire rațională a îngrășămintelor cu azot, să se aibă în vedere completarea nevoilor de azot prin îngrășămintele organice și introducerea în asolament a leguminoaselor furajere sau pentru boabe. Vor trebui elaborate scheme noi de asolamente și tehnologii corespunzătoare, care să fie în concordanță cu concentrarea și specializarea producției. Organizarea consiliilor unice agroindustriale oferă cadrul necesar pentru realizarea unor structuri și rotații raționale ale culturilor și pentru îmbinarea judicioasă a producției vegetale cu cea animală.

La majoritatea culturilor de cîmp, complicarea exagerată a unor tehnologii a dus la reducerea randamentelor de conversiune; va trebui să trecem la raționalizarea tehnologiilor prin introducerea **sistemului de lucrări minime**, precum și la găsirea unor metode superioare de organizare a recoltării și transporturilor, care dețin o pondere mare în cadrul consumurilor energetice.

Între culturile energointensive, cele horticole se situează pe primul loc, dar capacitatea mare de producție a acestor culturi oferă un grad de conversiune ridicat. Obținerea unor producții mari și constante necesită înlăturarea accidentelor climatice, folosindu-se procedee foarte variate de protecție, care comportă însă un mare consum de energie. O cale sigură pentru reducerea consumurilor energetice în horticultură este amplasarea acestora în zone cu un potențial energetic solar maxim și cu riscuri minime de accidente climatice. O altă cale constă în substituirea combustibililor lichizi și gazelor prin alte surse de energie termică (mai ales ape termale și căldura reziduală în sere și solarii încălzite).

La tehnologiile de creștere a animalelor o atenție deosebită trebuie să se acorde perfecționării metodelor de preparare și conservare a furajelor, inclusiv a celor de microbiologie pentru sinteza proteinelor pe substraturi organice cu valoare nutritivă scăzută.

În vederea creșterii conversiunii, mai ales la rumegătoare, trebuie intensificate cercetările de fermentație ruminantă și de microbiologia rumenului, pentru a se stabili raporturi optime între substanțele energetice și proteice. De asemenea, trebuie efectuate cercetări privind mecanismul biostimulatorilor atît la monogastrice cît și la poligastrice.

În producția agroalimentară, prelucrarea și conservarea produselor sînt domenii mari consumatoare de energie. Întrucît transformarea produselor vegetale în cele animale are un grad scăzut de conversiune, pe plan mondial se manifestă, pentru unele produse, tendința de a da prioritate prelucrării industriale a produselor vegetale bogate în proteină, pentru a înlocui parțial consumul de proteină animală. Această orientare prezintă interes și pentru țara noastră, impunînd intensificarea cercetărilor privind diversificarea produselor obținute din soia, floarea-soarelui, ciuperci și altele.

Deoarece tehnologiile actuale din industria alimentară sînt mari consumatoare de energie, bazate pe procese termice, este necesar să se elaboreze noi tehnologii, întemeiate pe alte procese, cu consumuri reduse de energie, cum sînt: cîmpuri electromagnetice, curenți de înaltă frecvență, osmoză inversă etc.

În vederea reducerii consumurilor energetice aferente păstrării produselor horticole, trebuie făcute cercetări pentru simplificarea tehnologiilor, prin prăcirea produselor în timpul nopții, reducerea timpului de depozitare, creșterea gradului de încărcare a celulelor.

utilizarea aerului rece din exterior, precum și îmbunătățirea schemelor de sterilizare, concentrare și deshidratare.

Eficiența economică a consumurilor energetice

CRIZA energiei și a materiilor prime pune probleme deosebite privind nu numai conversiunea fizică, ci și raporturile valorice dintre cheltuielile efectuate și rezultatele obținute. Pe măsura intensificării agriculturii are loc o creștere a cantităților de materii prime, combustibil, metal, materiale de construcții etc. aprovizionate din afara ramurii. Totodată în circuitul productiv al agriculturii intră mijloace produse în interiorul ramurii dar care devin tot mai costisitoare (semințe, materialul săditor, animalele de reproducție cu performanțe superioare etc.).

În agricultura noastră cheltuielile materiale au crescut mai repede decât producția globală, iar ponderea acestor cheltuieli în producția globală a sporit de la circa 45% în 1950 la 52—56% în ultimii trei ani. Aceasta are urmări nefavorabile asupra creșterii producției nete, asupra retribuției și a posibilităților de mărire a fondului de dezvoltare necesar asigurării reproducției lărgite. Toate acestea pun pe prim plan necesitatea dezvoltării cercetărilor privind **eficiența economică a consumurilor materiale și energetice în agricultură**. În cercetările de economie agrară au existat preocupări privind eficiența economică a consumurilor energetice mai ales pe plan metodologic. S-a elaborat o metodologie și s-au făcut calcule pe o perioadă îndelungată (1950—1990) privind conversiunea energetică și tendințele manifestate pe ansamblul sistemului agroalimentar. De asemenea, a fost elaborată o metodologie de calcul al conversiunii energetice pentru producția agricolă vegetală și este în curs de elaborare și cea pentru producția animală. În cadrul studiilor de zonare a producției agricole a fost elaborat și testat pe calculator un model al conversiunii energetice și în profil teritorial. Cu toate acestea, încă nu dispunem de o metodologie completă și unitară, care să poată fi utilizată în fundamentarea planurilor de dezvoltare a agriculturii și în urmărirea realizării lor. Deci, se impune concentrarea eforturilor pentru a se elabora o metodologie științifică, ce să stabilească consumul energetic cumulat pe diferite verigi pînă la obținerea produsului final. Luarea în calcul a consumului energetic cumulat înlătură deficiențele metodelor actuale de calculare a costurilor și a rentabilității la produsele destinate pieței interne și exportului.

Pe această bază se vor putea dezvolta, în colaborare cu institutele de profil, cercetările economice care să dea soluții pentru fundamentarea alegerii alternativelor de consumuri energetice și de creștere a eficienței lor economice. Pentru a răspunde nevoilor unităților de producție aceste cercetări trebuie efectuate în mod concret și curent atît la nivelul consiliilor unice agroindustriale, cît și în unitățile de stat și cooperatiste, precum și în stațiunile de cercetări agricole.

Rezultatele unor astfel de cercetări, avînd la bază criteriul energetic, vor trebui să contribuie la fundamentarea planurilor de dezvoltare a consiliilor agroindustriale, în vederea creșterii eficienței economice prin ridicarea gradului de conversiune.

Îmbunătățirea conținutului cercetărilor, a metodelor de investigație și de valorificare a rezultatelor

DIN ANALIZA problemelor cercetării, abordate din unghiul de vedere energetic, pe domenii, rezultă că este

necesar să aducem îmbunătățiri de conținut în întreaga activitate de cercetare, precum și în metodele de investigație. Aceste îmbunătățiri, prin introducerea criteriilor energetice, sînt de natură să deschidă noi perspective cercetării științifice, să ridice pe o treaptă superioară contribuția științelor agricole la creșterea producției agroalimentare și a eficienței ei economice.

Încă din anul 1975 Academia de științe agricole și silvice, în strînsă colaborare și cu sprijinul conducerii Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, al departamentelor și direcțiilor de specialitate, a elaborat „Programul privind dezvoltarea activității de cercetare și producție a Academiei de științe agricole și silvice”, care a fost aprobat de Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, program care stă la baza muncii noastre în actualul cincinal. Acest program a constituit un important pas înainte în dezvoltarea cercetărilor agricole, asigurînd o mai bună orientare și organizare a întregii activități într-o legătură tot mai strînsă cu cerințele practicii. Totodată, colectivele de cercetători, cadre didactice, cadre tehnice din minister au elaborat prognoze ale dezvoltării cercetării științifice pe domenii la orizontul anilor 2000—2010.

Pornind de la realitatea că în activitatea de cercetare este necesar să îmbunătățim continuu conținutul său în concordanță cu sarcinile noi intervenite și cu progresele realizate sau previzibile pe plan național și mondial, considerăm că trebuie să introducem neîntîrziat problema energetică, ca o direcție prioritară în cercetarea științifică din agricultură, industria alimentară, gospodărirea apelor și silvicultură.

Întreaga cercetare agricolă trebuie să-și înscrie problematica sa specifică în cadrul noilor cerințe ale dezvoltării economice privind valorificarea superioară a resurselor de care dispune țara noastră și descoperirea de resurse noi, economisirea de materii prime și resurse energetice, mai ales a celor provenite din import, utilizarea produselor secundare și a deșeurilor, creșterea randamentelor de conversiune a materiilor prime și energiei, precum și de progresele realizate în cercetarea de vîrf pe plan național și internațional.

Începînd chiar cu anul în curs, va fi îmbunătățit programul de dezvoltare a cercetărilor agricole prin înscrierea de teme noi, introducîndu-se în programe, pe lîngă parametrii existenți, și parametrii energetici. În același timp, se vor revedea prognozele cercetării științifice pe domenii la nivelul anilor 2000—2010, introducînd și aici, drept criteriu de bază, criteriul energetic.

Pornind de la această prioritate, vor fi analizate și îmbunătățite în timp util, atît planul de cercetare pe anul 1980 cît și cel pe cincinalul 1981—1985, ținînd cont de Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R.

Introducerea unor teme noi se va realiza în cadrul programelor de cercetare pe produse sau pe domenii, iar pentru a realiza o mai bună coordonare a problemelor comune programelor și pentru promovarea unor domenii noi vom căuta forme organizatorice mai operative și eficiente de lucru la nivelul conducerii și compartimentelor Academiei.

Confruntată cu importante sarcini ce-i stau în față, dispunînd de un contingent valoros de cadre și de importante fonduri și resurse materiale, beneficiînd de sprijinul și indicațiile deosebit de prețioase ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cercetarea agricolă românească are capacitatea și voința de a realiza un salt revoluționar către o nouă calitate, superioară, care să servească cît mai deplin progresului economic, social și științific al țării noastre.

Acțiunea „R. E.”

CONCENTRAREA EFORTURILOR PE OBIECTIVELE PRINCIPALE

— o cerință a scurtării duratelor de execuție,
a creșterii eficienței investițiilor —

DEZVOLTAREA în ritmuri înalte a economiei naționale s-a realizat și continuă să se înfăptuiască pe seama unor programe vaste de investiții care asigură crearea și dezvoltarea unei puternice și moderne baze tehnico-materiale a producției. Ca urmare sînt necesare eforturi susținute, o amplificare a întregii activități desfășurate pentru realizarea integrală a programelor prevăzute și punerea în funcțiune la termenele fixate și la parametrii proiectați a noilor capacități de producție.

Un rol de maximă însemnătate în realizarea exemplară a acestor sarcini de o deosebită importanță îl are concentrarea eforturilor tuturor factorilor care participă la procesul investițional asupra obiectivelor principale pentru punerea mai rapidă în funcțiune a capacităților cu stadii avansate de execuție a lucrărilor, evitarea risipirii forțelor pe un front de lucru prea larg. Continuăm acțiunea*) pe tema concentrării eforturilor de investiții pe obiectivele prioritare, cu evidențierea altor modalități și direcții de acțiune pentru ca acest obiectiv să fie atins mai operativ și mai eficient.

Asigurarea utilajelor tehnologice la termenele și în ordinea cerută de montaj

AȘA DUPĂ CUM s-a subliniat cu prilejul recente vizite de lucru a secretarului general al partidului în județul Constanța, asigurarea utilajelor tehnologice pe șantiere la termenele și în ordinea solicitate de procesul de construcții-montaj este esențială pentru scurtarea duratelor de execuție a noilor obiective. Totodată, în acest fel se aduce o contribuție impor-

tantă la diminuarea numărului de fronturi de lucru aflate în execuție simultană, care uneori — în lipsa utilajelor tehnologice — capătă proporții din nevoia de a nu ține nefolosite utilajele și forța de muncă.

Pentru evitarea unor asemenea situații neeconomice este necesar ca beneficiarii de investiții să acționeze cu mult mai multă fermitate ca pînă în prezent în vederea :

● **lansării la timp a comenzilor către furnizori și stabilirii termenelor de livrare în strictă corelare cu stadiile fizice de execuție a lucrărilor de construcții și de asigurare a fronturilor de montaj.** Pentru restrîngerea fronturilor de lucru trebuie să se țină seama cu mai multă grijă de faptul că, de multe ori, utilajele necesare noilor obiective au caracter de unicat, ceea ce impune o pregătire complexă a fabricației la producător : pentru a exista certitudinea livrării lor la vreme, comenzile se cer remise furnizorilor uneori chiar cu circa doi ani mai devreme față de data cînd este necesară sosirea lor pe șantiere, în funcție de cerințele montajului ;

● **neacceptării termenelor de livrare — solicitate de către anumiți producători interni sau externi — care nu coincid cu data punerii în funcțiune a obiectivului.** Această cerință trebuie să stea în atenția întreprinderii „Victoria”-Călan, a Întreprinderii de rulmenți grei Ploiești, a Întreprinderii de vagoane Arad, a Întreprinderii de construcții de mașini Reșița, precum și a tuturor unităților beneficiare la care în anul 1979 au existat necorelări între termenele de livrare și cele de montaj care au mers pînă acolo încît, în unele situații, s-a acceptat ca utilajele să sosească pe șantier chiar după... expirarea termenului de punere

în funcțiune a respectivelor capacități.

Nu este însă mai puțin adevărat că se cere acționat cu aceeași consecvență și pentru înlăturarea practicii unor beneficiari de investiții, de a solicita sau accepta de la furnizorii de utilaje termene de livrare situate cu luni de zile înainte de începerea montajului, situație care, pe lângă faptul că lipsește pe furnizori de posibilitatea de a executa alte comenzi de utilaje și de instalații pentru obiective cu termene mai apropiate de dare în exploatare, duce și la imobilizarea cu anticipație a fondurilor de investiții, la creșterea costului investițiilor datorită cheltuielilor suplimentare ocazionate de depozitarea și conservarea mașinilor și instalațiilor tehnologice pe șantiere. Această problemă trebuie tratată cu responsabilitate sporită de către întreprinderea de biosinteză Calafat, Combinatul de oțeluri speciale Tirgoviște, Combinatul siderurgic Galați ș.a. de către toate celelalte unități din economie care au adus și depozitat pe șantiere un volum însemnat de utilaje tehnologice care nu aveau asigurate toate condițiile necesare pentru montaj ;

● **efectuării unei recepții atente, deosebit de exigente a utilajelor pe care le achiziționează atît de la furnizorii din țară cit și din străinătate pentru a se asigura, de la început — și nu abia după punerea în funcțiune — că există o calitate corespunzătoare a acestora și a nu se întîrzia darea lor în exploatare pe motivul neconcordanței constructive sau de funcționare ale mașinilor și instalațiilor cu prevederile din documentații.** Pentru că asemenea situații (înregistrate, de pildă, în cazul unor noi capacități din cadrul unității de prelucrare a ma-

*) Primele două părți ale articolului au apărut în „R.E.” nr. 21 și 23, 1979.

s lor plastice Focșani, Combinatului petrochimic Borzești, Combinatului de îngrășăminte chimice Bacău, Întreprinderii de valorificare a cenușilor de pirită Tr. Măgurele, Combinatului de oțeluri speciale Tirgoviște ș.a.) cer perioade îndelungate de înlocuiri de subsansamble, retestări, uneori chiar returnări la furnizorii de utilaje, cu efecte directe asupra lungirii duratelor de execuție a lucrărilor peste termenul planificat.

Documentațiile de execuție să fie elaborate operativ la un înalt nivel calitativ

DAT FIIND CĂ, așa după cum a rezultat din investigațiile efectuate, tentația și — de ce să n-o spunem — uneori necesitatea începerii simultane a lucrărilor la un număr de noi obiective mai mare decât cel prevăzut a apărut în multe cazuri și datorită neasigurării complete, la vreme, de calitatea necesară a documentației de execuție, rezultă că pentru obținerea unor rezultate superioare în realizarea programului de investiții se cer depuse eforturi cantitativ și calitativ sporite pentru obținerea la momentul oportun a proiectelor. În această direcție se cer orientate desigur preocupările tuturor beneficiarilor și proiectanților din economie. În mod deosebit însă acest lucru se așteaptă de la unii beneficiari din cadrul Ministerului Turismului, care în semestrul I a.c. nu au asigurat numeroase documentații tehnico-economice (pentru 30 obiective), Ministerului Industriei Ușoare, care nu asiguraseră documentații pentru un număr de 21 de obiective importante ș.a. În vederea realizării acestui obiectiv este necesar ca factorii implicați în procesul investițional să-și sporească preocupările pentru :

1 fundamentarea economică temeinică a STE-urilor, în așa fel încât să nu mai fie necesare, ulterior perioadei lor de elaborare, refaceri, completări și îmbunătățiri ale documentațiilor tehnico-economice ;

2 precizarea și clarificarea din timp de către titularii și beneficiarii de investiții a problemelor legate de utilajele și tehnologiile ce vor fi folosite de noua capacitate, de profilul ei de producție ;

3 eliminarea practicii unor organizații de construcții de începe-

re a unor noi capacități, obiective, sau fronturi de lucru în condiții derogatorii, fără existența tuturor proiectelor de execuție care să înglobeze studiile și analizele absolut necesare desfășurării lucrărilor conform prevederilor din grafice. Motivarea că prin începerea în condiții derogatorii se asigură o reducere a termenelor de punere în funcțiune — pe parcursul execuției — nu este confirmată de practică, deoarece, în marea majoritate a cazurilor, se ajunge de fapt la efectul contrar : depășirea acestora. Precizăm încă o dată că se cere larg extinsă experiența Trustului de construcții industriale Cluj, care nu începe nici o nouă lucrare dacă nu sînt asigurate în totalitate și din vreme documentațiile tehnico-economice și de execuție necesare și care are asigurată în acest fel o bază solidă pentru îndeplinirea și depășirea planului de construcții-montaj, pentru respectarea termenelor de punere în funcțiune a noilor capacități de producție la care lucrează pentru concentrarea forțelor de care dispune în vederea scurtării duratei de execuție la obiectivele care au toate condițiile asigurate.

Ca urmare, problema asigurării documentației se cere tratată cu mai multă consecvență și răspundere de către toți factorii implicați : beneficiarii să analizeze mai temeinic, pe baza unor studii aprofundate de marketing și prognoză, oportunitățile și tehnologiile noului obiectiv și, pe această bază, să comande din vreme proiectele, iar constructorii să nu mai accepte începerea lucrărilor la capacitățile care nu au asigurate în totalitate documentațiile tehnice și de creație necesare.

Productivitate sporită în desfășurarea lucrărilor de construcții

LA RÎNDUL LOR, organizațiile de construcții trebuie să aducă o contribuție sporită la concentrarea fronturilor de lucru. Direcțiile de acțiune sînt, fără îndoială, multiple. Totuși, dintre ele rețin atenția cu prioritate cele legate de :

● renunțarea la tentația facilă de începere a lucrărilor — numai pentru deschiderea pe această bază a finanțării — atunci cînd constructorul nu a reușit să-și definească întreaga organizare de

așa natură încît să poată susține de la început și apoi continuu un ritm alert de execuție ;

● acordarea unei atenții mai mari decît în prezent investițiilor mai mici de către organizațiile de construcții, în sensul de a nu le începe în condiții derogatorii, fără a avea organizarea de șantier sau pregătirea fondurilor de lucru bine puse la punct pe motivul că „sînt mai puțin importante“. Pentru că dacă e adevărat că concentrarea fronturilor de lucru pe obiectivele principale este o necesitate de primă mărime, tot atît de adevărat este și că acolo unde realizarea unor capacități mai mici apare înscrisă în plan, ca o cerință obiectivă, execuția ritmică și finalizarea lor la termen trebuie tratată cu o responsabilitate sporită, deoarece altfel frontul de lucru se menține mai mare față de prevederi, forțele constructorului se dispersează, iar pe respectivele șantiere utilajele de construcții nu sînt folosite intensiv, cu consecințe asupra creșterii costului lucrărilor de construcții ;

● aplicarea pe scară largă și extinderea utilizării tehnologiilor noi, de mare productivitate, care să permită creșterea gradului de industrializare a lucrărilor și implicit scurtarea duratei de execuție și deci a numărului de capacități aflate în execuție simultană (tehnologii modulare, tipizate ș.a.) ;

● creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor, în paralel cu sporirea gradului de utilizare a parcului de utilaje de construcții din dotare prin exploatarea lor rațională, științific organizată, prin asigurarea din vreme a pieselor de schimb necesare și efectuarea periodică, de înaltă calitate a reviziilor și reparațiilor planificate ;

● creșterea accentuată a nivelului de pregătire profesională a tuturor cadrelor, care să fie capabile să utilizeze în tot mai bune condițiuni tehnologiile și utilajele moderne folosite ș.a.

Iată deci că pentru realizarea concentrării necesare a forțelor din construcții pe obiectivele principale apare necesară o multitudine de preocupări la toți factorii implicați capabile să contribuie la mai buna organizare, coordonare și conducere a activității, la scurtarea duratelor de execuție.

dr. Alexandru OLTEANU

Județul Sibiu

(Urmare din pag. 3)

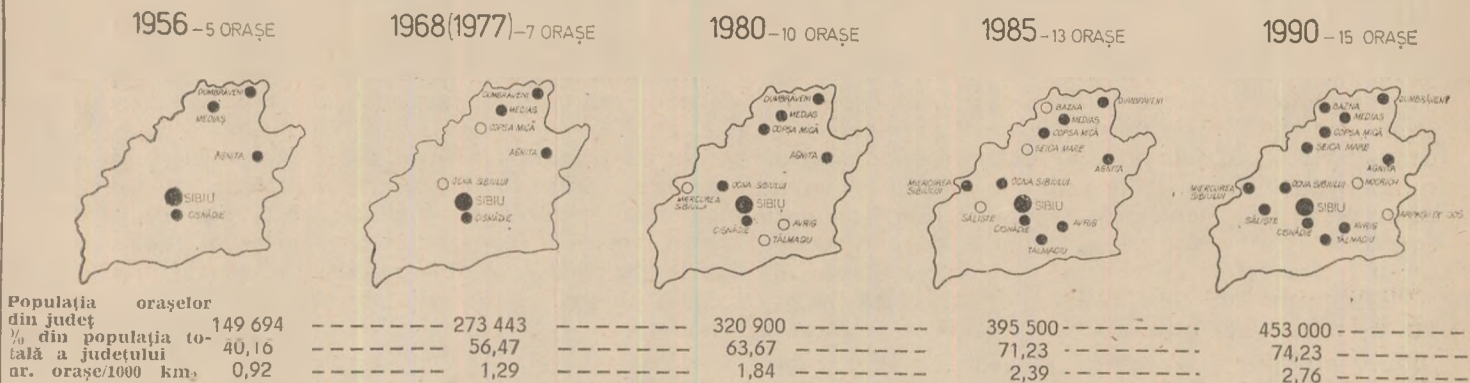
dimensional complex de ridicare a condițiilor de trai material și spiritual, va cunoaște o evoluție dinamică și în viitor. Ca urmare a politicii partidului de dezvoltare dinamică, echilibrată a tuturor județelor și localităților țării, a creării unei

lor edilitare, sociale, culturale, de învățămînt etc. creează în mod efectiv o îmbunătățire substanțială a condițiilor de viață.

IN PERSPECTIVA încheierii în bune condiții a acestui cincinal, a realizării unor progrese însemnate în înfăptuirea obiectivului major de a trece la o nouă calitate în activitate, economia județului nostru este chemată să răspundă unor sarcini de o deosebită însemnătate. Este neîndoiebnic, că înfăptuirea acestor obiective impune intensificarea preocu-

EVOLUȚIA PROCESULUI DE FORMARE A ORAȘELOR DIN JUDEȚUL SIBIU

Graficul nr. 2

puternice baze economice, și în județul Sibiu se va realiza accelerarea procesului de urbanizare, de ridicare în tot mai mare măsură a satului la nivelul de confort al orașului. Astfel, deși în ultimele două decenii (1956—1977), numărul orașelor a crescut doar cu două, în următorii ani (1977—1990) numărul lor crește cu 7, ceea ce reprezintă o dublare (vezi graficul nr. 2).

părilor în fiecare unitate, la fiecare loc de muncă pentru realizarea, în condiții optime a producției nete și fizice — măsura reală a participării județului la progresul patriei, la continua ridicare a bunăstării materiale și spirituale a poporului. În toate aceste domenii avem desigur realizări, după cum există încă însemnate rezerve în ce privește: creșterea producției industriale pe baza valorificării superioare a resurselor materiale și de energie, a utilizării mai bune a tuturor fondurilor fixe și a sporirii productivității muncii; sporirea producției agricole, ramura de bază a economiei județului unde se impun superior fructificate toate condițiile create, materiale, organizatorice și financiare; investițiile, unde urmărăm stimularea puternică a industrializării lucrărilor de construcții-montaj și asigurarea condițiilor pentru intrarea la termen în funcțiune a fiecărui obiectiv; comerțul exterior, sector în care avem cu deosebire în vedere creșterea competitivității produselor sibiene pe piața mondială. Urmărăm ca asemenea rezerve să le punem neîntârziat în valoare pentru a asigura noi parametri calitativi contribuției sibiene la dezvoltarea economico-socială a țării.

Oamenii muncii din județul Sibiu — români, germani, și maghiari — muncind uniți și înfrățiți continuă, sub conducerea organizației județene de partid, pe planul superior al înfăptuirilor, al marilor exigențe relevate de îndeplinirea unor obiective economico-sociale de cea mai mare însemnătate, bogatele tradiții muncitorești și de hărnicie ale melegurilor sibiene. Eforturile noastre de muncă și creație le dedicăm celor două evenimente care marchează acest an, cea de-a 35-a aniversare a Insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste și Congresul al XII-lea al partidului, le dedicăm făuririi socialismului și comunismului, bunăstării și fericirii poporului român.

Tabelul nr. 6

Evoluția unor indicatori sintetici ai bunăstării materiale și spirituale

	U.M.	1960	1965	1970	1975	1978
Retribuția reală a personalului muncitor	lei/persoană	—	—	1 252	1 536	1 966
Desfaceri de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist	milioane lei	1 106,5	1 677,0	2 448,9	3 674,4	4 386,9
Număr de locuințe noi construite *)	locuințe	4 286	6 737	12 023	9 208	**
Ponderea populației urbane	%	47,1	51,7	56,0	57,8	61,7
Noi locuri de muncă *)	persoane	9 743	30 443	18 690	32 861	11 613 **)

*) pe cincinale
**) perioada 1976—1978

Acest intens și rațional proces de urbanizare, prin componentele pe care le antrenează — dezvoltarea infrastructurilor economice și creșterea veniturilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de locuit, prin amplificarea tuturor infrastructuri-

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Ritmicitate în realizarea și livrarea produselor

DIN ANALIZA modului în care a fost realizată, față de plan, producția pe decade în semestrul I 1979 la un număr de 6 produse și grupe de produse principale din industria metalurgică, ies în evidență unele deficiențe în asigurarea ritmicității producției (graficul). Astfel, în timp ce la fontă și oțel se asigură o ritmicitate relativ bună, la celelalte produse se planifică și se realizează în prima decadă a lunii o producție care se situează sub 33% din volumul total, cel mai scăzut nivel înregistrându-se la țevi de oțel (22,8%). În schimb, în decada a treia, se planifică și se realizează o producție care se situează între 35% la oțel și 47% (deci aproape jumătate) la țevi din oțel din volumul total al producției lunare.

O asemenea „ritmicitate“ conduce la eforturi suplimentare din partea personalului muncitor, la solicitarea nerațională a utilajelor, la blocarea spațiilor de lucru etc. De asemenea, obținerea unor nivele mai reduse în prima decadă, la unele produse, acționează direct asupra ritmicității producției — în lanț — și la alte întreprinderi consumatoare. De menționat că, dacă în prima decadă a lunilor din semestrul I 1979 s-ar fi realizat o producție la nivelul decadelor a doua — care se situează mai aproape de o treime din producția totală lunară — livrările către consumatori ar fi fost mai mari în această perioadă cu 195 mii tone laminate finite pline, 53 mii tone țevi din oțel, 11 mii

tone table și benzi din oțel, 9,8 mii tone sirmă din oțel trase la rece.

Îndeplinirea lunară ritmică a planului ca volum și sortimente impune folosirea rațională a utilajelor, a suprafețelor de producție, precum și a forței de muncă. Acest deziderat se poate realiza printr-o programare operativă avînd ca fundamentare repartizarea judicioasă a lucrărilor pe locuri de muncă, pe baza cunoașterii caracteristicilor tehnice ale utilajelor și a calificării muncitorilor. De asemenea, corelarea calendaristică a lucrărilor ce se efectuează la diferite locuri de muncă de către diferiți executanți contribuie în mod direct la ritmicitatea producției, la creșterea productivității mun-

	decada	I	II	III
Fontă	1	32	33	35
	2	33	32	35
	3			36
Oțel brut	1	32	34	34
	2	33	33	34
	3			35
Laminate finite pline	1	25	34	37
	2	29	34	37
	3			38
Țevi din oțel	1	23	31	46
	2	23	30	47
	3			48
Table și benzi din oțel	1	30	33	37
	2	31	33	38
	3			39
Sirmă din oțel trase la rece	1	29	32	39
	2	29	32	39
	3			40

Legendă: 1. Ritmicitate planificată
2. Ritmicitate realizată
3. Producție realizată față de plan pe sem. I a.c.

ci, la ridicarea veniturilor muncitorilor și la reducerea costurilor produselor.

PROBLEME ACTUALE ALE REALIZĂRII UNEI COOPERĂRI EFICIENTE

EXPERIENȚA pe plan național și internațional a demonstrat că adâncirea diviziunii sociale a muncii, prin specializare și dezvoltarea relațiilor de cooperare în producție, constituie un însoțitor permanent al dezvoltării industriale pe linia realizării unor produse competitive, din punct de vedere tehnic și economic „Întreprinderile, centralele și ministerele, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să se preocupe în mod deosebit de dezvoltarea concentrării, specializării și cooperării, care contribuie în măsură importantă la creșterea productivității muncii, reducerea

costurilor, ridicarea calității producției și sporirea rentabilității. O atenție specială se cere acordată reglării acestor probleme în cadrul construcțiilor de mașini“.

În contextul necesității dezvoltării colaborării în producție între întreprinderi, analiza de față își propune să urmărească evoluția procesului cooperării interuzinale în industria construcțiilor de mașini și să reliefeze căile extinderii eficiente a acestui proces în condițiile perfecționării mecanismului economico-financiar.

Factori dinamizatori ai cooperării interuzinale

PROCESUL cooperării este în plină dezvoltare în industria construcțiilor de mașini. Exprimată ca pondere în nivelul cheltuielilor totale și al celor materiale la 1 000 lei producție marfă cooperarea a evoluat și se estimează că va evolua, potrivit datelor înscrise în tabelul nr. 1. Ușoara diminuare a

cooperării eficiente, în care limita economică a asigurării pe această cale a unor piese și subansamble la parametrii constructivi și funcționali constanți o constituie **obținerea de economii la costurile de producție** prin achiziția acestora din afară (când prețul de livrare al furnizorului de reperi sau subansamble, plus cheltuielile de transport aferente se situează sub nivelul costurilor de producție interne pentru realizarea acelorași reperi). Ca urmare, se poate aprecia că și

Extinderea cooperării cu întreprinderile specializate în fabricația de produse, subansamble, reperi sau operațiuni tehnologice are la bază faptul că acestor unități le sînt caracteristice **serii mari de fabricație și costuri comparabil mai mici** față de unități care realizează reperul respectiv în serie mică sau în mod întâmplător, datorită bazei tehnice (mașini și utilaje) specializate, de mare productivitate, forței de muncă specializate, cu o înaltă pregătire profesională. Prin specializare și diminuarea costurilor, întreprinderile furnizoare de piese, subansamble își pot reduce, în continuare, prețurile de livrare, ceea ce constituie un element economic important în atragerea de noi beneficiari.

Pentru desfășurarea normală a procesului cooperării între întreprinderi și, deci, pentru asigurarea desfășurării ritmice a activității de producție sînt necesare eforturi conjugate din partea tuturor factorilor interesați — furnizori și beneficiari de produse și semifabricate în cooperare. În legătură cu aceasta merită relevat faptul că, deși, în esență, relațiile de cooperare au aceeași natură, ele diferă ca mod de înfăptuire și implicații asupra eficienței, după cum furnizorul de semifabricate sau produse în cooperare este :

— o întreprindere strict specializată în execuția se semifabricate, pentru care are organizată producția de serie mare sau de masă, fiind numai furnizor de produse în cooperare ;

— o întreprindere specializată în execuția unui singur produs sau a unei grupe bine delimitate de produse finale complexe, care este numai beneficiar de reperi sau semifabricate din cooperare, fără a

Tabelul nr. 1

Evoluția cooperării în cheltuielile totale și materiale la 1000 lei producție marfă

INDICATORUL	A n i					
	1975	1976	1977	1978	1979 *)	1980 **)
Ponderea semifabricatelor și produselor în cooperare în totalul costurilor de producție	35,6	32,5	35,4	36,3	37,7	38,0
Ponderea semifabricatelor și produselor în cooperare în totalul costurilor materiale.	43,6	41,9	45,2	46,8	48,2	49,6

*) Plan aprobat prin Decretul 465/1978.

**) Preliminar.

ponderii sale în anii 1976—1977 se datorează influenței reasezării prețurilor și nu scăderii cooperărilor fizice. De asemenea, în perioada 1981—1985 se estimează că valoarea cooperărilor la nivelul cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă se va menține la nivelul planului pe 1979 și al preliminarilor pentru 1980. În raport cu dinamica reducerii costurilor totale și materiale, menținerea constantă a nivelului valoric al cooperării — exprimate în lei/1 000 lei producție marfă — din 1979, va înregistra o tendință de creștere relativă în anii viitorului cincinal.

Experiența acumulată în ultimul an a arătat că în condițiile trecerii la indicatorul producție netă, întreprinderile pun un accent deosebit pe realizarea unor

în perioada viitoare se vor intensifica cooperările cu întreprinderile specializate, care realizează diferite subansamble și piese la un nivel al prețului de producție și de livrare avantajos pentru întreprinderea beneficiară. Totodată, s-a constatat că utilizarea indicatorului producție netă mobilizează întreprinderile beneficiare de cooperări să-și intensifice eforturile pentru **valorificarea rezervelor interne de producție** în vederea restrîngerii cooperărilor întâmplătoare, care nu sînt generate, în primul rînd, de cerințe de eficiență, ci de necesitatea realizării unor activități productive (execuție de piese sau operațiuni tehnologice) pentru care nu există la un moment dat capacitate proprie.

Tabelul nr. 2

Implicațiile modificării prețurilor la produsele și subsansamblele din cooperare asupra efortului de reducere a cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă.

	1980							
	Fără micșorarea prețurilor la produsele și subsansamblele din cooperare, în funcție de reducerea costurilor de producție aferente.				În condițiile micșorării prețurilor la produsele și subsansamblele din cooperare, în funcție de reducerea costurilor de producție aferente.			
	1975		1980		1975		1980	
	Lei/1000 lei.		Lei/1000 lei.		Lei/1000 lei.		Lei/1000 lei.	
		Diferențe:		Diferențe:				
		1980/1975		1980/1975				
		Lei %		Lei %				
1. Cheltuieli totale la 1 000 lei producție marfă — lei —	800	773	- 27	- 3,4	716	- 84	- 10,5	
2. Cheltuieli materiale la 1 000 lei producție marfă.	735	716	- 19	- 2,6	659	- 76	- 10,3	
2.1 Produse și semifabricate din cooperare, — total —								
din care :	585	585	—	—	528	- 57	- 9,7	
2.1.1 — costuri materiale	300	262	- 38	- 12,7	262	- 38	- 12,7	
2.1.2 — costuri cu munca vie	150	131	- 19	- 12,7	131	- 19	- 12,7	
2.1.3 — beneficii	135	192	+ 57	+ 42,2	135	—	—	
2.2 Costul metalului.	100	87	- 13	- 13,0	87	- 13	- 13,0	
2.3 Amortizări	25	22	- 3	- 12,0	22	- 3	- 12,0	
2.4 Alte cheltuieli materiale.	25	22	- 3	- 12,0	22	- 3	- 12,0	
3. Cheltuieli cu munca vie	65	57	- 8	- 12,3	57	- 8	- 12,3	
4. Ponderea produselor și semifabricatelor din cooperare în totalul chelt. de prod. (%)	73,1	75,7			73,7			
5. Ponderea semifabricatelor și prod. din cooperare în totalul chelt. materiale (%)	79,6	81,7			80,1			

avea obligații de furnizor de cooperare, cu alte unități economice ; — o întreprindere integrată, producătoare de produse complexe finale, care execută și anumite operații tehnologice, reperi sau subsansamble pentru alte întreprinderi producătoare de produse complexe finale.

Astfel, în cazul întreprinderilor din prima grupă, specializate în execuția de operații tehnologice (forjare, presare, acoperiri metalice etc.), reperi sau subsansamble, problemele asigurării la timp și în bune condițiuni a unităților coordonatoare de produse din grupele doi și trei cu serviciile, reperele sau subsansamblele necesare se rezolvă în mod firesc, întrucât îndeplinirii planului de producție fizică al furnizorului îi corespunde acoperirea integrală a cererilor beneficiarilor de cooperare. Cu totul altfel apar problemele în cazul întreprinderilor din grupa a treia, coordonatoare de produse finale, care au și obligații de execuție de operații tehnologice sau de reperi

în cooperare. Aici apar cazuri când întreprinderea acordă prioritate produsului complex final propriu, neglijând obligațiile față de beneficiarii săi de cooperare, sau executând cu prioritate cooperările cele mai avantajoase și neglijând pe cele mai puțin avantajoase, ceea ce provoacă perturbări în buna desfășurare a conlucrării cu întreprinderile partenere.

Practica a arătat că adâncirea divizunii muncii și dezvoltarea cooperării în condițiile economiei socialiste impun conjugarea eforturilor pe plan tehnic și economico-financiar pentru realizarea în condiții optime a acestor procese. În acest fel, ținându-se seama de teza potrivit căreia diviziunea muncii și specializarea constituie căi importante de creștere a productivității muncii, de economisire a muncii sociale, fenomenul cooperării și-a găsit reflectare și în mecanismul prețurilor. Astfel, pentru stimularea dezvoltării relațiilor de cooperare, încă din 1975 s-a adoptat un act normativ prin

care se exceptează o serie de subsansamble de mare importanță și valoare, primite în cooperare de la dubla calculare a beneficiului în produsul complex final, în general acele subsansamble care au ponderi mari în valoarea produsului final (panourile electrice de comandă pentru mașinile-unelte de prelucrat prin așchiere, boghiurile pentru locomotive și vagoane, autoșasiurile pentru autovehiculele speciale etc.). Această măsură a fost de natură să stimuleze întreprinderile coordonatoare de produse complexe finale în mărirea volumului fizic al cooperării, în creșterea volumului și calității producției. Rezolvarea în continuare a problemei evitării dublei calculări a beneficiului și pentru celelalte produse și subsansamble de valori mai mici primite prin cooperare ar stimula extinderea și mai largă a cooperării dintre întreprinderi. În realizarea programelor de reducere sistematică a costurilor de fabricație. Este o problemă asupra căreia au fost formulate critici din partea a numeroase întreprinderi finalizatoare de produse complexe, și, care ar trebui să fie rezolvată cu mai multă operativitate.

O planificare riguroasă a nivelului costurilor de producție pe toate treptele cooperării

O ALTĂ CALE de stimulare a cooperării o constituie așezarea sarcinii de reducere a costurilor de producție. Aici este esențial de a se asigura o concordanță deplină între capacitatea de acțiune a întreprinderii asupra consumurilor de muncă vie și materializată, care include și semifabricatele și produsele aprovizionate prin cooperare. Din datele prezentate în tabelul nr. 2 rezultă că, în condițiile în care produsele și semifabricatele din cooperare dețineau 79,6% din totalul cheltuielilor materiale în 1975 (în 1980 se prevede o reducere a cheltuielilor materiale de 10,3%), este necesar ca alături de reducerea cu 12—13% a cheltuielilor materiale din sfera sa de acțiune (costul metalului consumat, amortizări și alte cheltuieli materiale), să se diminueze prețul de

dr. Petru ROTARU

(Continuare în pag. 26)

REDUCEREA CHELTUIELILOR DE CIRCULAȚIE ÎN RITMUL MODERNIZĂRII COMERȚULUI

PE BAZA PRINCIPIULUI AUTOGESTIUNII economico-financiare, fiecare întreprindere și unitate economică își în tocmește bugetul de venituri și cheltuieli pornind de la necesitatea de a-și asigura, din activitatea proprie, atât mijloacele financiare necesare, cât și creșterea rentabilității. Înfăptuirea practică a acestui obiectiv în cazul unei întreprinderi comerciale impune ca aceasta să realizeze un beneficiu maxim, prin reducerea la minimum necesar a cheltuielilor de circulație. Desigur că preocupările de reducere a cheltuielilor de circulație în comerț, în contextul procesului de modernizare, necesită o abordare nuanțată, în sensul că unele capitole de cheltuieli se reduc ca efect al modernizării, iar altele pot înregistra creșteri temporare — însă rezultanta, evident, trebuie să fie o scădere a nivelului lor relativ.

Ce arată o analiză a nivelului relativ al cheltuielilor de circulație ?

O ANALIZĂ în dinamică a nivelului relativ al cheltuielilor de circulație, în cadrul comerțului cu amănuntul din capitală, permite unele aprecieri de semnificație practică imediată.

cată, care implicit conduce la un volum mai mare al beneficiului.

De aceea, apare ca nejustificată creșterea nivelului relativ al cheltuielilor de circulație în anul 1978, față de anul 1975 (pe total comerț cu 0,78%, pentru mărfuri alimentare cu 0,62%, pentru alimentația publică cu 1,73%).

În documentele Conferinței Naționale a Partidului din decembrie 1977, precum și în cele ale Consfătuirii pe

cele mai importante cheltuieli materiale, așa cum rezultă din tabelul nr. 2; se constată că nivelul relativ al acestora înregistrează creșteri în anul 1978, față de anul 1975. De exemplu dată fiind mai buna dotare a comerțului bucureștean cu echipament frigotehnic, nivelul relativ al pierderilor de mărfuri ar fi trebuit să fie mai mic. Aplicând cuantumul de creștere a nivelului relativ al pierderilor de mărfuri (0,02%) asupra volumului desfacerilor prin unitățile de mărfuri alimentare și de alimentație publică realizat în anul 1978, rezultă pierderi de circa 2 035 000 lei. Se înțelege că dacă acestea ar fi fost evitate, atât rentabilitatea întreprinderilor respective, cât și gradul de satisfacere a cererii populației ar fi fost mai bun. Reducerea pierderilor la mărfuri cu un grad mai ridicat de perisabilitate reclamă o bună gospodărire a acestora (recepție, sortare, depozitare, păstrare etc.), în așa fel încât în spațiile comerciale să se

Tabelul nr. 1
Evoluția nivelului relativ al cheltuielilor de circulație

	1975	1976	1977	1978
Total comerț	6.82	7.76	7.68	7.60
din care :				
— alimentară	5,28	5,97	5,73	5,90
— nealimentară	4,88	4,74	4,93	4,77
— alimentație publică	17,34	20,33	19,94	19,07

Datele din tabelul nr. 1, privind evoluția cheltuielilor de circulație pe grupe de mărfuri, reflectă faptul că nivelul relativ al cheltuielilor de circulație, cu excepția celui pentru mărfuri nealimentare, a crescut în comparație cu anul 1975. Creșterea mai mare s-a înregistrat în anul 1976, în anii 1977 și 1978 menținându-se aproape același nivel. Chiar și pentru mărfurile nealimentare, nivelul relativ al cheltuielilor de circulație a fost mai mare în anul 1977, față de 1975.

Pe ramuri de mărfuri, creșterea cea mai mare a nivelului relativ s-a înregistrat la cheltuielile de producție și circulație din alimentația publică — cu circa 2% față de anul 1975.

Explicația trebuie căutată în primul rând în măsurile ample de modernizare a activității comerciale din ultimii ani, care au determinat unele cheltuieli mai mari ca volum și chiar ca nivel relativ. Dacă o asemenea apreciere este valabilă pentru unele capitole de cheltuieli, pe total ar fi trebuit să se înregistreze totuși un efect pozitiv, exprimat printr-un nivel relativ mai scăzut, obținut prin creșterea volumului absolut al desfacerilor. De altfel, însăși rațiunea modernizării activității comerciale este aceea de a obține, concomitent cu ridicarea nivelului de servicii a populației, un nivel mai scăzut al cheltuielilor de circulație, o rată a rentabilității mai ridi-

țară a oamenilor muncii din comerțul socialist din iunie 1978 se subliniază necesitatea găsirii de noi soluții pentru economisirea de materiale, energie, combustibili, pentru valorificarea mai eficientă a rezervelor de reducere în-deosebi a cheltuielilor cu pondere mare în totalul cheltuielilor, cum sînt, de exemplu, cele pentru transport. Se desprinde, deci, sarcina ca fiecare întreprindere comercială să depună eforturi susținute pentru reducerea nivelului relativ al cheltuielilor de circulație, în condițiile creșterii gradului de modernizare a activității desfășurate.

De ce este incompatibilă modernizarea, cu creșterea cheltuielilor materiale ?

PENTRU a avea o imagine mai completă, asupra cauzelor acestei evoluții a cheltuielilor de circulație vom continua analiza în structura a cheltuielilor materiale înregistrate în comerțul Capitalei. (vezi tabelul nr. 2).

Normal ar fi fost ca prin creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii, cheltuielile materiale pe unitatea valorică comercializată să înregistreze o scădere datorită utilizării unor forme de vânzare moderne, de mare randament. Urmărind evoluția unora dintre

Tabelul nr. 2

Structura cheltuielilor materiale		
Capitole de cheltuieli	1975	1978
Total cheltuieli materiale din care :		
Cheltuieli cu transportul, depozitarea, păstrarea și pregătirea desfacerii mărfurilor	1,27	1,33
din care :		
— pierderi în limitele normale pe timpul transportului, păstrării și desfacerii mărfurilor	0,21	0,23
— cheltuieli și pierderi la ambalaje (mai puțin veniturile realizate din vânzarea ambalajelor)	0,51	0,52
Dobînzi și speze bancare	0,20	0,23
Cota de cheltuielile generale ale întreprinderii	0,46	0,47

formeze stocuri corespunzătoare unei circulații normale, care să permită reducerea la minimum a pierderilor de mărfuri în cadrul normelor legale și înlăturarea completă a cazurilor de depășire a acestor norme. Pierderile totale de peste 23 milioane de lei înregistrate în Capitală, în anul 1978 la mărfurile alimentare și în alimentație publică sugerează, prin însăși dimensiunile atinse, că este necesară o mai mare preocupare pentru reducerea lor, folosindu-se în acest scop toate condițiile

create și îndeosebi baza frigotehnică existentă.

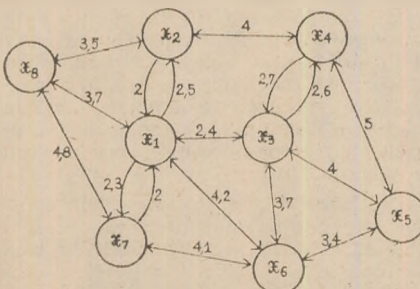
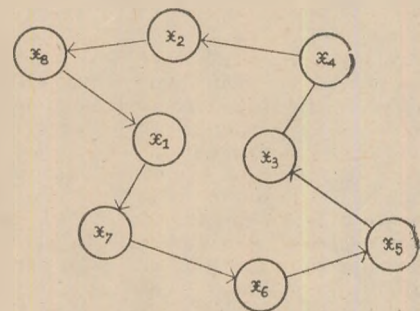
O cale însemnată de reducere a cheltuielilor materiale o reprezintă folosirea rațională a ambalajelor. În acest sens, prezintă importanță atât extinderea folosirii unor ambalaje confecționate din materiale mai ieftine, cât și prelungirea perioadei de utilizare a acestora, printr-o atentă ambalare și dezambalare a mărfurilor, transportul în bune condiții al ambalajelor (cu și fără mărfuri), păstrarea lor în bune condiții, evidența exactă etc.

Potrivit concepției moderne, ambalajul, pe lângă rolul pe care îl joacă în protejarea mărfurilor, trebuie să permită și aplicarea unor tehnici moderne de transport; cum sînt paletizarea și containerizarea. Extinderea acestora este condiționată de existența unui sistem integral de transport mecanizat, incluzînd și unitatea comercială.

Cu metode simple de organizare se pot obține economii substanțiale la transporturi

DUPĂ PONDEREA în structura cheltuielilor materiale, cheltuielile cu transportul, depozitarea, păstrarea și protejarea mărfurilor se plasează pe primul loc. În rîndul acestei grupe de cheltuieli un loc aparte îl ocupă cheltuielile cu transportul mărfurilor. Raționalizarea căilor de mișcare a mărfurilor presupune alegerea pe cît este posibil, a furnizorilor celor mai apropiați, creșterea proporției aprovizionării cu mărfuri din producția locală, lărgirea livrărilor de mărfuri direct de la întreprinderile producătoare la unitățile comerciale cu amănuntul, modernizarea mijloacelor de transport, utilizarea unor metode moderne de transport cum sînt paletizarea și containerizarea.

Potrivit modului actual de organizare a activității de transport, concentrarea parcului mijloacelor de transport auto în întreprinderi mari specializate (I.T.A., Transcom), reclamă o conducere modernă, folosind metodele statistico-matematice și mașinile electronice de calcul.

Organizarea rațională a folosirii mijloacelor de transport auto poate fi asigurată prin aplicarea unor metode care derivă din teoria grafelor, cum este circuitul hamiltonian optim. De exemplu, pentru o asemenea aplicație se pornește de la un depozit cu ridicata, de la care un mijloc de transport auto încărcat cu mărfuri urmează să aprovizioneze un număr de unități cu amănuntul situate la distanțe diferite, după care se întoarce la depozit. Căminul constă în găsirea unui astfel de drum, încît mijlocul de transport să parcurgă o distanță minimă; aceasta este posibilă prin evitarea circulației duble pe aceeași rută și prin succesiunea rațională a unităților de aprovizionat pe traseu.

Prin transpunerea în activitatea practică comercială a criteriului de optimizare enunțat se pot obține economii însemnate la cheltuielile de transport. Astfel, presupunînd un mijloc de transport auto de 5 t, încărcat cu mărfuri la depozitul cu ridicata din str. Oiteilor nr. 7, subordonat I.C.R.T.I — București, poate recurge, potrivit circuitului optimizat următorul traseu: 2,3 km pînă la magazinul din piața Rosetti nr. 5 (X₇); 4,1 km pînă la magazinul din bd. Republicii nr. 165 (X₆); 3,4 km pînă la magazinul „Aurora” din bd. Dimitrov nr. 94 (X₂); 4 km pînă la magazinul „Tinerețului” din calea Dorobanților nr. 135—145 (X₃); 2,6 km pînă la magazinul „Sora” din calea Griviței nr. 138 (X₄); 4 km pînă în bd. Gheorghe Gheorghiu-Dej nr. 43 (X₅); 3,5 km pînă la magazinul din piața 13 Septembrie (X₁); 3,7 km pînă la depozitul cu ridicata, de unde plecase încărcat. La întoarcere este de presupus că autovehiculul transportă ambalajele degajate de la unitățile pe care le aprovizionează.

Din exemplul luat, rezultă că într-o zi de lucru autocamionul realizează 138 t/km (5 t x 27,6 km), pentru care se plătesc cheltuieli cu transportul de 345 de lei (2,5 lei x 138 t/km).

În varianta folosirii mijlocului de transport fără calcul de optimizare, rezultă că zilnic se parcurge în medie o distanță cu 10 km mai mare, pentru 50 t/km în plus. cheltuielile de transport sînt cu 125 de lei mai mari. În cursul unui an, cheltuielile nerăționale pentru transport se ridică la circa 4 000 de lei numai pentru un singur mijloc de transport auto și respectiv la aproximativ 24 000 de lei pentru cele 6 mijloace de transport auto folosite de depozitul cu ridicata respectiv.

Calculul economic înfățișat este de natură să atragă atenția factorilor de decizie asupra necesității de a se aplica și extinde utilizarea unor metode, cum este cea a determinării circuitului optim. De altfel, la depozitul cu ridicata la care ne-am referit, și nu numai la acesta, nici nu s-a pus problema aplicării metodei amintite de optimizare a circuitului de parcurs. Precizăm că trebuie create condiții adecvate — cum sînt, de exemplu, folosirea tehnicii moderne de calcul și

atragerea în mod statornic la soluționarea acestei probleme a economiștilor și altor specialiști cu pregătire superioară. De asemenea, trebuie să se țină seama de situația concretă privind modul de amplasare a depozitelor cu ridicata și a unităților comerciale cu amănuntul, de configurația teritorială a fiecărei zone și localități.

Viteza de circulație a mărfurilor — expresie a eficienței sociale a serviciului comercial

O ALTĂ CALE eficiența de reducere a cheltuielilor materiale o reprezintă accelerarea vitezei de circulație a mărfurilor. Ca rezerve mai importante de accelerare a acestora, sînt de menționat: asigurarea unei concordanțe optime între producție și cererea populației; sporirea ponderii livrărilor directe de la producători la unitățile comerciale cu amănuntul; a-

Tabelul nr. 3

Nivelul relativ al cheltuielilor de circulație pe grupe de mărfuri și pe întreprinderi comerciale, în anul 1978

	Total Capitală	Nr. întrep. peste medie
Mărfuri alimentare	5,90	6
Mărfuri nealimentare	4,77	2
Alimentație publică	19,07	7

provizionarea ritmică cu mărfuri a unităților; vînzarea directă din depozitele cu ridicata a unor mărfuri de volum mare (mobilă, mașini de spălat rufe, frigider etc.). De asemenea, așa cum se subliniază în documentele Consfătuirii pe țară a oamenilor muncii din comerțul socialist din anul 1978, viteza de circulație a mărfurilor poate fi accelerată și printr-o judicioasă acțiune de soldări. Astfel, potrivit Decretelor Consiliului de Stat nr. 93/1979 și nr. 111/1979 se prevede ca soldarea mărfurilor sezoniere susceptibile de a deveni demodate și depășite să se facă trimestrial, și nu semestrial ca pînă acum.

Prin accelerarea, în limitele necesare, a vitezei de circulație a mărfurilor se ajunge la stocuri corespunzătoare ca volum și structură în rețeaua comercială, se reduce nivelul relativ al cheltuielilor pentru dobinzi și speze bancare. Datele înfățișate în tabelul nr. 2 evidențiază că nivelul relativ al acestor cheltuieli a înregistrat un cuantum de creștere de 0,03% în anul 1978, față

conf. dr. Ion PĂUNESCU

(Continuare în pag. 24)

Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență

PREVIZIUNE ȘI OPERATIVITATE ÎN DETERMINAREA
ȘI URMĂRIREA COSTURILOR DE PRODUCȚIE

CONFRUNTATE cu sarcini deosebit de importante în domeniul reducerii costurilor de producție și al economisirii muncii sociale în general, unitățile industriale manifestă din ce în ce mai mult preocupări pentru aplicarea unor metode perfecționate de calcul și analiză a costurilor, capabile să releve cât mai corect dimensiunea eforturilor proprii de economisire și cuantumul de economii realizat pe seama acestora, să contribuie la evidențierea și înlăturarea operativă a cauzelor care mai provoacă risipă de materiale și energie. Între aceste instrumente prețioase, care permit reduceri substanțiale ale cheltuielilor, se înscrie și **metoda standard-cost**.

În acest articol prezentăm o analiză a eficienței aplicării acestei metode la **Întreprinderea de mecanică fină Sinaia** în dorința de a desprinde caracteristicile experienței acumulate, eficiența obținută, modalitățile de implementare operativă a costurilor standard și în alte unități productive.

Eficiența renunțării la metodele clasice „pe faze” și „pe comenzi”

FOLOSITE de multă vreme în planificarea și urmărirea costurilor, metodele clasice „pe faze” și „pe comenzi”, nu mai corespund cerințelor economiei moderne, care solicită o disciplină tehnologică riguroasă, cunoașterea operativă, sistematică a abaterilor de la normele și normativele stabilite, pentru fundamentarea mai completă a procesului decizional. Satisfăcând din plin aceste cerințe, utilizarea metodei costurilor standard constituie unul din factorii esențiali în acțiunea de micșorare a cheltuielilor de fabricație. Caracteristica principală a metodei costurilor standard constă în aceea că **standardele de cheltuieli reprezintă nu numai costurile antecalulate, ci și costurile de producție considerate reale sau normale**. Din acest motiv, costurile standard reprezintă unica calculație pe produs, nemăi fiind necesară stabilirea costului efectiv al produselor.

Aplicarea metodei presupune, în principal, asigurarea unor condiții și anume:

- stabilirea costurilor standard sau normate pe faze, locuri de producție și produse în baza normelor de consum și de muncă, a planurilor de cheltuieli indirecte întocmite în funcție de normele legale stabilite, delimitându-se cheltuielile fixe de cele variabile pentru recalculare;

- organizarea zilnică sau la perioade scurte a sistemului de urmărire și analiză a abaterilor, precum și informarea conducerii compartimentelor de muncă și a unității asupra abaterilor rezultate, în scopul luării măsurilor ce se impun. Pentru realizarea acestui obiectiv trebuie asigurată evidența sistematică a modificării standardelor sau normelor curente privind consumul de materii prime, materiale, retribuții și alte cheltuieli de producție;

- determinarea lunară a costului efectiv al întregii producții fabricate prin:

- înregistrarea cheltuielilor de producție pe articole de calculație la costuri standard sau normate și separat a abaterilor corespunzătoare articolelor de calculație respective;

- decontarea producției finite la costul standard sau normat pe articole de calculație, și obținerea prin diferență a costurilor aferente producției neterminate;

- repartizarea abaterilor pe articole de calculație asupra producției neterminate și finite, asupra producției expediate, precum și asupra producției marfă vindută și încasată.

Costul standard poate fi considerat cost real în cazul în care activitatea se desfășoară potrivit normelor stabilite sau cu unele abateri minime care nu influențează costul pe unitate de produs. În aceste condiții, pentru necesități de analiză, raportare statistică sau alte nevoi, nu se mai calculează costul efectiv pe fiecare produs, acesta fiind considerat cel standard sau normat.

Față de metoda „pe comenzi”, care în actualele condiții de dezvoltare a economiei s-a dovedit depășită din punct de vedere al exactității, operativității și volumului de muncă, metoda standard cost, experimentată din 1978 și la întreprinderea din Sinaia — specializată în producerea echipamentului de

injecție pentru motoarele cu explozie — a evidențiat numeroase avantaje (tabelul).

Avantajele aplicării în întreprindere a acestei metode moderne au fost considerabile. Într-adevăr, utilizarea ei:

- determină, sub forma nivelului de cheltuieli, siguranța respectării costurilor prestabilite în baza standardelor fizice, oferind posibilitatea cunoașterii din timp a volumului și a cauzelor eventualelor abateri. Modul „înlănțuit” de stabilire a cheltuielilor dă posibilitatea unei analize profunde, cu determinarea exactă a economiilor sau depășirilor față de standarde;

- are loc o simplificare în întocmirea documentelor și a documentației în fazele de lansare, urmărire și evidențiere a producției și planificarea, urmărirea și calcularea costurilor industriale;

- atrage serviciile tehnice la elaborarea costurilor standard și contribuie la întărirea colaborării între acestea și compartimentele economice;

- permite exercitarea controlului preventiv asupra cheltuielilor de producție, prin stabilirea anticipată a unor limite maxime pentru aceste cheltuieli la fiecare loc de muncă;

- asigură urmărirea operativă în cursul unei luni a abaterilor de la norme și, implicit, de la planul producției nete;

- se obțin informații în timp util pentru luarea deciziilor datorită eliminării muncii suplimentare de evidență și scurtării termenului de predare a unor dări de seamă;

- se mărește productivitatea muncii și se reduc cheltuielile cu retribuția;

- se simplifică lucrările de post calcul pentru determinarea costului efectiv pe produs;

- creează condiții optime pentru prelucrarea pe calculator a datelor și stabilirea unor modele pentru încadrarea întreprinderii în limitele admise de costuri.

Ca o remarcă este și faptul că pe parcursul costului standard se poate actualiza pe baza modificărilor de norme și a procesului de fabricație, putând fi reflectate astfel în orice moment costurile necesare fabricării produselor.

Programarea costurilor prin bugete

ÎN CAZUL metodei standard baza controlului o constituie planificarea anticipată, orientarea rațională a cheltuielilor și factorilor care le influențează, deci programarea costurilor prin **bugetarea cheltuielilor de producție**.

Datorită capacității de fundamentare mai riguroasă a sarcinilor de reducere a costurilor, de identificare și valorificare pe plan superior a rezervelor interne, bugetarea asigură încă din faza de planificare creșterea eficienței economice, reducerea cheltuielilor la limitele unei raționalități superioare. La bugetarea costurilor se are în vedere ca abaterile („variațiile”) ulterioare ale performanțelor reale, obținute față de cele planificate, să fie calculate și utilizate pentru a localiza unele sfere potențiale sub cele prevăzute prin standard. În actul de decizie, metoda controlului bugetar prezintă avantajul concentrării atenției conducerii spre laturile care afectează în cea mai mare măsură rentabilitatea, beneficiul.

Stabilirea bugetelor necesită estimarea veniturilor și cheltuielilor în mod realist, cu participarea tuturor factorilor responsabili care, la nivelul formațiilor de lucru, trebuie considerați centri coordonatori de costuri. În acest cadru al bugetării costurilor sînt cuprinse operații cu privire la planificarea, cifrarea, valorizarea și reunirea pe funcție, element de funcție sau pe zone (compartimente) a cheltuielilor directe și indirecte socialmente necesare realizării unor obiective predeterminate pentru o perioadă de timp.

În sistemul de control al bugetelor se folosesc costurile standard ca o condiție esențială, pentru stabilirea cărora se aleg criterii ce trebuie aliniate la cele maxime posibile în condiții ideale pînă la cele obținute în condiții normale. Nu se reco-

mandă folosirea costurilor „istorice“ pentru stabilirea costurilor standard, deoarece acestea nu constituie o bază de calcul eficient. În acest caz, vom considera costul total al unui produs drept suma cheltuielilor materiale, cu manopera și celor generale, iar costurile standard, cele determinate anterior și introduse în buget pentru controlul fabricării unei cantități de produse într-o perioadă de timp.

În acest scop, se impune parcurgerea unei noi etape, respectiv **elaborarea bugetelor de cheltuieli pe zone** (secții, ateliere, produse), al cărui proces constă în estimarea, cifrarea și valorificarea consumurilor de muncă.

● Pe baza rețetelor de fabricație și a fișelor tehnologice se stabilesc consumurile unitare directe de materiale pe produse — c_s — reprezentînd norma de consum sau consumul specific din materialul „i“ fundamentat pentru o unitate fizică din produsul „j“.

Valorizarea consumurilor materiale directe implică calculul prețului mediu unitar de aprovizionare corespunzător fiecărui sort de material (Pi). Luînd în calcul și vectorul structurii producției planificate, rezultă care este necesarul de materiale directe pentru îndeplinirea planului la produsul „x“, cheltuielile corespunzătoare fiecărui tip de material încorporat în produs și cheltuielile totale cu materiale directe.

● Pentru a avea o viziune de ansamblu asupra bugetului de cheltuieli se face determinanța cheltuielilor directe unitare cu munca vie, aceasta fiind stabilită pe baza fișelor tehnologice și a sistemului de norme. Consumurile de muncă vie, calculate în unități de timp — t — exprimă efortul uman depus pentru realizarea operației „i“ necesară obținerii unei unități fizice din produsul „j“ sau se mai pot exprima prin cantități de produs „j“ ce urmează a fi obținut într-o unitate de timp „i“. Valorizarea consumurilor de muncă vie se bazează pe tarifele de retribuție — r_j — stabilite pe operații și produse.

Transpuse într-o matrice calculele redau mărimea și structura cheltuielilor cu munca vie care, dacă se înmulțesc cu vectorul producției planificate, dau mărimea standard a retribuțiilor directe corespunzătoare perioadei de plan.

● Procesul bugetării la cheltuielile indirecte de producție impune gruparea acestora în elemente de cheltuieli fixe și variabile pentru care studiul variabilității se poate realiza folosind indicatorul „grad de variabilitate relativă“ (gvi).

Normarea cheltuielilor indirecte fixe (cpy) se face prin considerarea lor ca fiind aferente capacității maxime de producție. Cheltuielile indirecte variabile vor fi repartizate pe unitatea de produs în funcție de natura lor, astfel:

— cheltuielile materiale — după structura consumurilor materiale directe pe produs;

— cheltuielile indirecte cu munca vie — în raport cu structura fondului de retribuții directe pe produs.

● După stabilirea limitelor de cheltuieli aferente unui produs se trece la determinarea structurii bugetului de cheltuieli unitare al unei zone prin reunirea rezultatelor pe elemente de cheltuieli și pe produse.

Corespunzător gradului diferit de utilizare a capacităților de producție exprimate prin cantitățile de produs final pregnant a fi obținut ($q(p)$) se calculează structura bugetului de cheltuieli a unei zone de producție. În vederea luării unor decizii corecte se compară costurile normale aferente nivelului efectiv al producției cu costurile realizate într-o perioadă și se stabilesc totodată abaterile.

Fără să se suprapună planului, fiind subordonate acestuia, bugetele detaliate pe compartimente (secții, ateliere, produse) trebuie să reflecte pe perioade scurte posibilitățile cât mai reale de eficiență.

Principalele diferențe între metoda „pe comenzi“ și „standard cost“

Factori de diferențiere (D)	Prin metoda „pe comenzi“ (clasică)	Prin metoda „standard cost“ (modernă)
D.1.	Costurile sînt determinate după expirarea perioadei plan	Costurile de producție sînt antecalulate
D.2.	Costurile se stabilesc global, fără a se delimita proveniența lor	Se stabilesc cu anticipație, după natura cheltuielilor (directe și indirecte)
D.3.	Calculul consumului de materiale se face prin cumulara valorică a datelor fără a evidenția diferențele	Pentru cheltuielile directe se stabilesc standarde pe baza documentației tehnice, a prețurilor, tarifelor, parametri tehnico-economici, caracteristici etc.
D.4.	Repartizarea volumului de cheltuieli indirecte se face în funcție de evaluarea manoperei	Cheltuielile indirecte se stabilesc prin „buget de cheltuieli“ defalcat pe secții, linii de fabricație, servicii etc.

Economii însemnate la cheltuieli prin determinarea operativă a abaterilor

ANALIZA ABATERILOR de la costurile standard la costurile efective va trebui să evidențieze limitele admisibile în bugetarea cheltuielilor cu munca vie și cea materializată. Atingerea a-

cestui obiectiv **implică**, în primul rînd, **construirea sistemului de relații funcționale care se formează atît între indicatorii de costuri standard prevăzuți în buget, cît și între indicatorii de costuri realizați.**

În cazul determinării acestor relații la o grupă de produse a fost utilizat modelul *) :

$$q_s c_s = C_{m_s} + C_{r_s} + C_{i_s}$$

În cazul costurilor realizate, modelul pe relații este următorul **) :

$$q_r c_1 = C_{m_1} + C_{r_1} + C_{i_1}$$

În cadrul unei producții eterogene, modelul relațiilor preconizate pentru un produs este similar.

— indicatori prevăzuți în buget.

$$q c_s = q_s c_{m_s} + Th_1(r) r_{h_1} + Th_1(c) c_{i_h}$$

— indicatori realizați.

$$q_1 c_1 = q_1 c_{m_1} + Th_1(r) r_1 + Th_1(c) i_1$$

Deoarece este mai ușor să se realizeze o comparație între diferite perioade, folosind sistemul abaterilor decît utilizînd datele reale ale producției, se va calcula în continuare diferența dintre costurile reale și cele standard pentru fiecare componentă de cheltuieli. În acest caz, diferența creată între costurile realizate și cele standard o vom numi „abatere“. Indiferent de rezultatele obținute (beneficiu sau pierdere) analiza abaterilor ne permite să caracterizăm în mod obiectiv activitatea.

Aplicarea în întreprindere a metodei costurilor standard a permis nu numai evidențierea — în momentul producerii — a abaterilor și a cuantumului lor, ci și a cauzelor care le-au generat. Astfel, aplicarea metodei standard cost la o grupă reprezentativă de repere din nomenclatorul de fabricație (manșon, bolt, glisor, cap articulată, taler superior și inferior etc.) a relevat că, față de costurile standard, au rezultat abateri, respectiv costurile efective au crescut pe total față de norme cu 10,085 lei, aceasta fiind determinată atît de modificarea volumului fizic al producției cu 6,085 bucăți, cît și al costului unitar cu 4,000 lei, ambii factori dovedindu-se nefavorabili. În funcție de gruparea elementelor de costuri pe grupele mari la care s-au efectuat calculele, a rezultat că la costurile cu materii prime și materiale directe abaterile de la costurile standard însumînd 5,871 lei se datorează în mod deosebit creșterii consumului acestora, deci costul unitar crește cu 1,834 lei ca urmare a depășirii volumului fizic. De altfel, abaterile de la costurile standard de materii prime și materiale dețin ponderea, deoarece cheltuielile cu manopera directă care deviază negativ sînt numai de 0,950 lei și aceasta în întregime pe seama modificării volumului fizic, obținîndu-se astfel economii (—0,039) la cheltuielile cu retribuția. În cazul celei de a treia grupe care formează costul total de producție — cheltuielile indirecte — abaterea de la costurile standard de 3.264 lei s-a datorat depășirii volumului fizic al producției.

Analizînd abaterile de la producția marfă standard a putut fi pus pentru prima oară clar în evidență că sporul valoric de producție obținut de 10 000 lei deși are ca suport cantități suplimentare de produse fizice (+2 buc) nu s-a realizat economic, beneficiul fiind nerealizat (—0,085) din cauza abaterilor de la costurile standard — datorită unor cauze pînă atunci insuficient elucidate — care au fost mai mari decît producția valorică suplimentară. Această situație poate fi evitată sau în parte diminuată, dacă abaterile de la costurile standard se cunosc pe măsura realizării producției și respectiv a costurilor.

Ceea ce rămîne deosebit de important este că aplicarea acestei metode a permis conducerii întreprinderii — prin evidențierea operativă a abaterilor, a locului și timpului în care s-au produs, precum și prin identificarea cauzelor generatoare — cunoașterea unui avantaj incomparabil mai bogat de informații, care a facilitat o fundamentare rapidă, riguroasă și științifică a deciziilor și înlăturarea perturbațiilor, economisirea pe această cale a unui volum de 9 milioane de lei cheltuieli de producție.

Vasile ILIE

*) În care q_s — volumul fizic al producției limită în calculul costurilor standard; c_s — costul unitar standard; C_{m_s} — cheltuielile standard cu materiile prime și materialele directe; C_{r_s} — cheltuielile standard cu retribuția directă; C_{i_s} — cheltuielile standard indirecte.

**) În care: q_1 — volumul fizic al producției realizate; c_1 — costul unitar realizat; C_{m_1} — cheltuielile cu materiile prime și materialele directe realizate; C_{r_1} — cheltuielile cu retribuția directă realizat; C_{i_1} — cheltuielile indirecte realizate.

Precizari

IN RELAȚIILE de serviciu cu banca finanțatoare avem unele controverse în problema acceptării la finanțare-decontare a unor obiecte. Astfel, nu ni se avizează procurarea din fonduri de investiții a unor manometre, termorezistențe, diafragme, robinele speciale deși acestea sînt prevăzute în proiectele de execuție și fac parte integrantă dintr-o instalație complexă ce constituie obiectul unei investiții în curs de realizare. Considerentul expus de bancă este acela că aparatele respective au o valoare unitară sub 500 de lei și trebuie procurate din costurile de producție. Ce s-ar întimpla dacă un obiectiv de investiții defalcat în piese și aparate ar avea fiecare o valoare sub 500 de lei?

Pe de altă parte, după cum se știe, conform Decretului nr. 472/1971 personalul unităților are obligația să păstreze în condiții de securitate toate documentele. Banca finanțatoare asimilează însă fișetele cu mobilierul și nu admite procurarea acestora indiferent de sursa de plată.

Credem că problema merită să fie restudiată.

Vladislav BELINSCHI

inginer mecanic la I.J.I.F. Neamț

Design

SÎNT de acord cu opiniile exprimate în articolul „Creșterea intensivă a exportului și rolul cadrelor care asigură designul”, apărut în nr. 15 al „R.E.” privind formarea designerilor. Este adevărat că unul din factorii creșterii calității, poate cel mai important, este proiectul de produs, concepția privind forma, aspectul, funcționalitatea și durabilitatea acestuia. După cîte știm această categorie profesională este pregătită numai la institutele de arte plastice din București și Cluj-Napoca. Deși numărul absolvenților este destul de mic sînt totuși greuți cu repartizarea acestora în producție datorită faptului că statutul acestei profesii nu a fost clarificat de organele în drept. De asemenea, propun ca unele noțiuni de design să fie predate în școlile profesionale și de maiștri, în

Recuperare

IN activitatea comercială se manipulează un număr însemnat de tipuri de sticle din producția internă și din import. Toate sticlele pentru care nu este stabilită obligativitatea recuperării rămîn și în general, se distrug în unitățile de desfacere sau la populație.

Cunoscînd că pentru fiecare sticlă se

licee de specialitate pentru a dezvolta de timpuriu gustul pentru frumos, pentru studiul formelor și înțelegerea aportului real pe care-l poate aduce în producție designul. Propunerea se bazează pe faptul că la realizarea unui produs reușit din toate punctele de vedere își aduce contribuția atît creatorul, proiectantul, designerul cit și executantul.

Constantin OROS
tehnician la U.J.C.M. Cluj

Actualizare

CA URMARE a unor acte normative apărute în ultimul timp, au intervenit modificări importante în conținutul „Instrucțiunilor de aplicare a planului de conturi pentru cooperarea meșteșugărească”. Completările și modificările survenite sînt în număr mare și dispersate în prea multe acte normative. Toate acestea îngreunează activitatea personalului chemat să le aplice. În aceste condiții sugerez ca instrucțiunile respective să fie actualizate.

Mircea NICOLAE

Cooperativa „Meșteșugarul”-Medias

ECOURI

Reparații

ÎN URMA notei intitulată „Modernizare”, publicată în nr. 6 al „Revistei economice”, s-a dispus întreprinderilor de alimentație publică introducerea în reparație a expresourilor de cafea, pentru repunerea lor în funcțiune. De asemenea, s-au transmis indicații întreprinderilor comerciale pentru a lua măsuri de reparare și punere în funcțiune a mașinilor de tăiat mezelul, precum și pentru asigurarea etanșării vitrinelor frigorifice.

Referindu-ne la pompele pentru lapte bătut, vă comunicăm că nu se fabrică în țară utilaje frigorifice cu dozator pentru a dota unitățile comerciale.

Gh. CULEA

director tehnic, la Direcția generală comercială

consumă o cantitate importantă de energie, nu-mi pot ascunde nedumerirea privind zecile de tipuri de sticlă care ajung la gunoi. De aceea, propun să se stabilească măsuri pentru recuperarea obligatorie a tuturor categoriilor de sticle, acestea urmînd să fie folosite la imbutelierea unor produse.

Iuliu WALLER

contabil șef la Cooperativa de consum din Gherla

Prețuri

IN LEGĂTURA cu problemele de prețuri abordate în articolul cu titlul „Realizarea producției nete în condițiile unei largi cooperări interuzinale”, publicat în nr. 1, al „R.E.”, menționăm că la stabilirea prețurilor produselor livrate în cooperare se urmărește asigurarea unui raport corespunzător între acestea și prețurile produselor complexe în care sînt încorporate, spre a se evita creșterea costurilor acestora din urmă, ca urmare a unor cooperări neraționale. În acest scop, reglementările în vigoare prevăd că prețurile de producție și de livrare ale pieselor și subsansamblelor aprovizionate prin cooperare se stabilesc de organele cu competență legală cu acordul beneficiarului, în limitele costurilor prevăzute în prețul produsului finit (Decretul nr. 200/1975, art. 9).

Piesa brută pentru arborele motor destinat tractoarelor de 150 CP, la care se referă autorul articolului, era inițial fabricată în condiții integrate de întreprinderea „Tractorul”. În urma transferării fabricației acesteia la o unitate specializată, dar cu nivel de costuri mult mai ridicat, s-au încălcat prevederile legale menționate. Regretabil este faptul că întreprinderea „Tractorul”-Brașov și-a dat la timpul său acordul pentru această cooperare nerațională, deși aceasta contravine legii și îi creează dificultăți în realizarea sarcinilor de plan.

În urma semnării din „R.E.”, am cerut ministerului de resort să ia măsuri pentru intrarea în legalitate, prin reexaminarea prețului și eventual prin repartizarea fabricației piesei respective la o altă unitate care să o realizeze cu costuri mai mici, dacă acest lucru nu este posibil pentru producătorul actual.

N. HOANCA

director adjunct
la Comitetul de stat pentru prețuri

Construcții

REFERINDU-NE la articolul „Ritm susținut, eficiență ridicată pe șantierele de construcții”, publicat în „Revista economică” nr. 4, informăm că, în anul 1978, Ministerul Industriei Ușoare a fost beneficiarul unor volume importante de investiții care au fost orientate în principal pentru realizarea și punerea în funcțiune a unor noi capacități de producție cit și pentru începerea unor noi obiective. Colaborarea care a existat pe parcursul anului de plan între Ministerul Industriei Ușoare și Trustul de construcții industriale și agrozootehnice a permis asigurarea condițiilor necesare pentru executarea lucrărilor, condiții care s-au materializat prin darea în exploatare în anul 1978 a unor importante capacități noi de producție.

În anul 1979, Trustul de construcții industriale și agrozootehnice urmează să execute volume de construcții, instalații și montaj la un număr de 12 lucrări de investiții. Pentru lucrările de investiții în continuare la 1 ianuarie Ministerul Industriei Ușoare a asigurat documentația de execuție pentru întregul volum de plan pe anul 1979.

N. POPESCU

director adjunct
în Ministerul Industriei Ușoare

În sprijinul consiliilor oamenilor muncii

MINIMIZAREA RISCULUI, MAXIMIZAREA EFECTELOR ÎN ADOPTAREA DECIZIILOR

● O capacitate de producție urmează să fie dezvoltată, dar nu există date certe asupra perspectivei de desfacere, pentru dimensionarea investiției necesare în funcție de beneficiul maxim ce se poate obține. Un studiu de caz — bazat pe o situație reală — ilustrează cum se aplică diferite metode ale „teoriei jocurilor strategice” în vederea alegerii variantei optime.

NOUUL MECANISM economico-financiar sporește răspunderea întreprinderilor pentru fundamentarea științifică a propunerilor de plan, ținând seama de asigurarea cu comenzi din țară și din străinătate, precum și de capacitățile de producție de care dispun și de cele ce urmează să intre în funcțiune.

Conducerile unităților pot fi, totuși, puse uneori în situația — de nedorit, dar nu totdeauna evitabilă — de a lua

decizii pentru fundamentarea cărora nu dispun de suficiente informații și pentru care pot considera mai multe alternative fără a cunoaște probabilitățile de realizare a lor — bazându-se, deci, doar pe aprecieri subiective ale membrilor colectivului decizional. Este vorba de **decizii ce se iau în condiții de incertitudine**, de pildă în ce privește producția pentru export, a cărei planificare trebuie să ia în calcul schimbările conjuncturale de pe piața mon-

dială, reacția concurenței și alți factori ce implică un anumit risc.

În cele ce urmează prezentăm, din experiența consiliului oamenilor muncii dintr-o întreprindere metalurgică, modul în care a fost pregătită și adoptată o astfel de decizie, recurgându-se la metode ce fac parte din ceea ce în literatura de specialitate este cunoscut sub denumirea de „teoria jocurilor strategice”¹⁾.

INTREPRINDEREA trebuie să-și mărească producția de piese turnate din fontă cenușie (capacitate actuală 18 mii tone anual), din care circa 70% este destinată realizării unor produse finite pentru export.

Problema de decizie este de a dimensiona investiția necesară realizării unei capacități suplimentare, în condițiile în care nu se cunoaște cu exactitate în ce măsură producția va avea desfacerea asigurată.

Oricât s-au străduit, comisia pentru aprovizionare-desfacere, import-export și cea pentru dezvoltare, investiții și progres tehnic nu au reușit să obțină (nici de la unitatea beneficiară, care înglobează piesele turnate în produsele sale pentru export) suficiente informații certe referitoare la perspectiva desfacerii. În această situație, comisia pentru dezvoltare, investiții și progres tehnic a fost însărcinată să elaboreze mai multe variante privind noua capacitate de producție. S-a analizat rezervele de utilizare completă a capacităților existente, s-au studiat posibilitățile de reducere la minimum a necesarului suplimentar de suprafețe de producție, a fondurilor de investiții, a resurselor materiale și umane antrenate, precum și cadrul legal, restricțiile și prioritățile etapei.

Referitor la mărimea noii capacități, au fost studiate 5 variante posibile, fiecareia corespunzându-i un anumit efort de investiții și un anumit efect economic (vezi tabelul nr. 1).

Tab. 1.1 nr. 1

	Variante studiate				
	V ₁	V ₂	V ₃	V ₄	V ₅
Capacitatea suplimentară propusă (mii t/an)	12	17	22	27	32
Total capacitate viitoare (mii t/an)	30	35	40	45	50
Volum investiții (mil. lei)	348	406	464	522	580
Beneficii așteptate (mii lei/an)	110	125	140	158	178

Teoretic, se alege acea variantă care asigură un beneficiu maxim cu investiții minime. Totodată însă, se impune să se ia în considerare și următoarele două situații posibile:

● dacă producția întreprinderii care realizează produsul finit ar fi absorbită în orice cantitate la export, atunci alegerea variantei optime ar fi dictată numai de efectul maxim ce se poate obține în limitele disponibilităților de fonduri de investiții, de materii prime, combustibil, energie etc., aplicând în acest sens metoda luării deciziei în condiții de certitudine²⁾;

● dacă în urma discuțiilor precontractuale cu întreprinderile care au nevoie de piese turnate din fontă cenușie se ajunge la

încheierea unor contracte-cadru pe termen lung pentru livrarea unei cantități anuale din producția noii capacități, atunci se va alege strategia corespunzătoare desfacerii certe. În această situație problema de decizie se simplifică foarte mult, în sensul că numai una din variante poate fi luată în considerare, iar realizarea ei prezintă un grad de certitudine ridicat.

Cu totul altfel se prezintă problema în cazul când nu se știe cu exactitate în ce măsură producția noii capacități va avea desfacere asigurată pe piața potențială (internă și externă).

TINÎND SEAMA de datele din tabelul nr. 1, colectivului decizional i se înfățișează următorul diapazon al perspectivelor de obținere a beneficiilor, corespunzătoare fiecărei variante de capacitate și volum de desfacere a producției de piese turnate în cincinalul următor (vezi tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

VOLUMUL BENEFICIILOR AȘTEPTATE CORESPUNZĂTOR VARIANTEI DE INVESTIȚII - CAPACITATE ȘI VOLUM DE DESFACERE (mii lei anual)

VA-RIAN-TE	Inves-țiții (mil. lei)	Capaci-t. (mii t/an)	Perspective de desfacere a producției (mii tone)				
			30	35	40	45	50
V ₁	348	30	110	110	110	110	110
V ₂	406	35	(348:406) x x 125 = 107,5	125	125	125	125
V ₃	464	40	(348:464) x x 140 = 105	(406:464) x x 140 = 121,8	140	140	140
V ₄	522	45	(348:522) x x 158 = 103,8	(406:522) x x 158 = 123,2	(464:522) x x 158 = 140,6	158	155
V ₅	580	50	(348:580) x x 178 = 106,8	(406:580) x x 178 = 124,6	(464:580) x x 178 = 142,4	(522:580) x x 178 = 160,2	178

Analizând datele tabelului, constatăm că dacă, de pildă, întreprinderea realizează o capacitate de 30 mii t/an, iar pe piața s-ar putea desface o producție mai mare, atunci beneficiile așteptate nu ar putea fi mai mari de 110 mii lei. Același raționament poate fi valabil și pentru celelalte variante, în cazul când cererea este mai mare decât capacitatea proiectată. Pe de altă parte, dacă întreprinderea realizează, de pildă, o capacitate de 40 mii t/an, dar producția nu poate fi absorbită de piața internă sau externă, beneficiile scad în mod corespunzător cu eforturile de investiții și cu volumul de desfacere. Deci, **cu cât capacitatea proiectată este mai mare și cererea mai mică, cu atât și beneficiile așteptate vor fi mai mici** (vezi calculele din subdiagonala tabelului).

Calculule au avut în vedere numai valoarea investițiilor inițiale. Dacă se iau în considerare, în plus, efectul imobilizării fondurilor de investiții și pierderile datorate cheltuielilor cu

¹⁾ Vezi Clucu, Gh. ș.a., Teoria jocurilor. Ed. tehnică, București 1966.
²⁾ Prezentată în „Revista economică”, nr. 8/1970.

amortizarea, în cazul când cererea este inferioară capacității proiectate beneficiile vor fi și mai mici decât cele estimate în tabelul nr. 2. Cunoscând durata de recuperare a noilor fonduri fixe și cheltuielile anuale cu amortizarea, beneficiile așteptate vor fi, în această situație, cele indicate sub diagonala matricei alăturate.

VARI- ANTE	PERSPECTIVE (mii r./an)				
	3o	35	4o	45	5o
V ₁	11o	11o	12o	11o	11o
V ₂	1o6	125	125	125	125
V ₃	8o	112	14o	14o	14o
V ₄	71	94	122	158	158
V ₅	55	83	114	144	178

Rezultatele acestor raționamente pot fi considerate ca un joc purtat între doi parteneri: investitorul și piața externă. Cel care poate să piardă sau să câștige este, în acest caz, numai investitorul, piața externă având un rol pasiv.

CONFORM TEORIEI jocurilor strategice, decizia optimă se poate calcula folosindu-ne de următoarele criterii (metode):

A. Criteriul lui Laplace. Acest criteriu se aplică la perspective incerte și atribuie aceeași probabilitate fiecărei variante de decizie. El conduce la alegerea variantei pentru care speranța matematică a efectului economic este maximă, respectiv pentru care media beneficiilor așteptate ale diferitelor variante ale colectivului decizional este maximă:

$$\max. \left[\frac{11o+11o+11o+11o+11o}{5}, \frac{1o6+125+125+125+125}{5}, \frac{8o+112+14o+14o+14o}{5} \right] = \max. [11o; 121,2; 122,4; 12o,4; 115,8] = 122,4$$

După acest criteriu, varianta care oferă cele mai mari perspective de beneficiu este V₃. Criteriul este plauzibil și rațional. Totuși, metoda presupune o anumită doză de risc, căci în realitate nu poate fi vorba de o repartiție egală a probabilităților (în practică, în general un eveniment este mai probabil decât un altul). Într-un astfel de caz apare necesitatea de a estima probabilitatea evenimentelor viitoare și de a aplica, pentru calculul variantei optime, metoda arborelui decizional).

B. Criteriul maximinim (sau criteriul care nu admite decepții). Potrivit acestui criteriu (al lui Abraham Wald), colectivul decizional reține varianta cea mai sigură, adică alege acea strategie care oferă perspectiva celei mai reduse pierderi maxime — în cazul nostru, varianta cu cel mai mare din beneficiile așteptate minime:

$$\max. [\min. (11o; 11o; 11o; 11o; 11o); \min. (1o6; 125; 125; 125; 125); \min. (8o; 112; 14o; 14o; 14o); \min. (71; 94; 122; 158; 158); \min. (55; 83; 114; 144; 178)] = \max. [11o; 1o6; 8o; 71; 55] = 11o$$

Decizia cea mai bună este V₁ — varianta cu pierderea minimă. Dar, tocmai datorită faptului că opțiunea se orientează numai după rezultatele nefavorabile, decizia este prea pesimistă, urmează numai o strategie defensivă, ceea ce nu corespunde întotdeauna cu realitatea.

C. Criteriul riscului minimax (regula regretului). După acest criteriu (al lui Leonard J. Savage), cea mai eficientă variantă este aceea care prezintă cea mai mică decepție. Cu alte cuvinte, în alegerea variantei nu se mai pleacă de la valoarea beneficiilor preliminate, ci de la pierderile (regretele economice) ce rezultă din faptul de a nu fi ales mai bine, ținând seama că fiecare variantă se poate compara cu celelalte pentru a se stabili cât de mare este diferența între rezultate.

Prin urmare, acest criteriu presupune ca, scăzând fiecare valoare din cea maximă, să se construiască o „matrice a regretelor“ (ale cărei elemente au, bineînțeles, sens negativ, fiind vorba de „regrete“ economice), prezentată alăturat.

o	15	3o	48	68
4	o	15	33	53
3o	13	o	18	38
39	31	18	o	2o
55	37	26	14	o

3) Prezentată în „Revista economică“, nr. 35/1978.

Acestei matrice îi aplicăm **criteriul minimax**, ținând seama că cele mai avantajoase sînt „regretele“ mari:

$$\min. [\max. (o; 15; 3o; 48; 68); \max. (4; o; 15; 33; 53); \max. (3o; 13; o; 18; 38); \max. (39; 31; 18; o; 2o); \max. (55; 37; 26; 14; o)] = \min. [68; 53; 38; 2o; 55] = 2o$$

Rezultă că varianta V₄ asigură regretul minim față de beneficiile maxime așteptate. Principalul avantaj al acestui criteriu este acela că nu se orientează numai după rezultatul cel mai nevorabil, ci și după rezultatul cel mai favorabil. De aici și câteva dezavantaje: nu ține seama de efectele economice preliminate între efectul minim și cel maxim (favorabil); nu poate fi adaptată la nivelul cunoștințelor și experienței membrilor colectivului decizional. Totuși, decizia luată în baza acestui criteriu poate fi considerată ca fiind corespunzătoare, deoarece asigură regretul minim față de efectele economice maxime așteptate.

D. Criteriul optimistului. Acest criteriu (al lui Leonid Hurwicz), spre deosebire de celelalte, dă posibilitatea ca decizia să fie luată în colectiv, întrucît ține seama de experiența și cunoștințele membrilor colectivului decizional, de inițiativele colectivului de muncă de cea mai mare importanță pentru întreprindere. Acest criteriu introduce un așa-numit „coeficient de optimism“, α căruia pentru un optimism total îi corespunde valoarea 1, iar pentru un pesimism total — valoarea zero (în care caz acest criteriu se confundă cu criteriul maximinim).

Pentru adoptarea deciziei se utilizează următoarea relație:

$$\max [\alpha A_i + (1 - \alpha) a_i]$$

în care: α reprezintă un număr cuprins între 0 și 1, care se alege în funcție de opțiunea colectivului decizional, de condițiile din întreprindere și de alte scopuri izvorite din situația reală; A_i — cel mai mare element din fiecare rînd al matricei prezente anterior; a_i — cel mai mic element din rîndul respectiv.

Astfel, pentru cele cinci variante s-a format următorul sistem de ecuații:

$$V_1: \alpha 110 + (1 - \alpha) 110; V_2: \alpha 125 + (1 - \alpha) 1o6;$$

$$V_3: \alpha 140 + (1 - \alpha) 88; V_4: \alpha 158 + (1 - \alpha) 71; V_5: \alpha 178 + (1 - \alpha) 55$$

Decizia va fi în funcție de valoarea adoptată de către membrii colectivului decizional pentru coeficientul de optimism. Din tabelul alăturat rezultă că pentru un pesimism total varianta optimă este V₁, pentru o mică doză de optimism — V₂, iar pentru un optimism mai pronunțat — V₅.

Val. α	V ₁	V ₂	V ₃	V ₄	V ₅	Var. opt.
0	max. (11o)	1o6	8o	71	55	V ₁
o,25	max. (11o)	11o,75	95	91,75	85,75	V ₂
o,35	max. (11o)	115,65	1o1	1o1,45	97,15	V ₂
o,45	max. (11o)	114,55	1o7	1o3,15	11o,35	V ₂
o,5o	max. (11o)	115,5o	11o	114,5o	116,5o	V ₅
o,6o	max. (11o)	117,4o	116	123,2o	123,6o	V ₅
o,7o	max. (11o)	119,3o	122	131,2o	141,1o	V ₅
o,85	max. (11o)	127,15	131	144,95	158,55	V ₅
1	max. (11o)	125	14o	15o	178	V ₅

Considerăm că acest criteriu de decizie poate fi aplicat în situații în care probabilitatea perspectivelor este necunoscută — întrucît se poate atribui rezultatelor celor mai favorabile și celor mai nefavorabile cite un factor de ponderare, de către colectivul decizional. Deci, acest criteriu poate să ia în considerare concepția colectivului, evident în condițiile unei preocupări sistematice a acestuia pentru o analiză aprofundată a problemei, pentru reducerea gradului de subiectivism și incertitudine.

RECAPITULIND REZULTATELE obținute, se observă că, în funcție de cele 4 criterii utilizate, variantele de ales sînt: (A) Laplace — V₃, (B) Maximinim — V₁, (C) Riscul minimax — V₄, (D) Criteriul optimistului — respectiv V₁, V₂ și V₅. Eliminînd varianta pesimistă V₁, se va recurge — în funcție de valoarea adoptată pentru α — la V₂ sau V₅, iar dacă opiniile în cadrul colectivului decizional vor fi divergente — la V₃ sau V₄.

Această paletă largă în alegerea variantei optime rezultă din faptul că nu se dispune de informații suficiente pentru fundamentare. Totuși, chiar în aceste condiții decizia trebuie să fie luată. În acest sens se cere membrilor consiliului oamenilor muncii și celorlalte cadre de conducere să accentueze latura previzională a activității lor, recurgînd într-o măsură sporită la studii și cercetări prospective de marketing prin care să se identifice cerințele pieței interne și mondiale, posibilitățile de desfacere a producției, schimbările în structura producției bunurilor materiale și în tehnologiile de fabricație, perspectiva asigurării cu materii prime, materiale și combustibil etc., pentru a se putea aprecia cât mai realist volumul producției cu desfacere asigurată, în condițiile unei cât mai ridicate eficiențe economice.

Cristea IONIȚA

Școala interjudețeană de partid Brașov

ECONOMIA DE ENERGIE — principiu fundamental în conceperea și funcționarea sistemului electroenergetic

GOSPODĂRIREA energiei, economia de energie constituie astăzi imperativul care face parte din domeniul preocupărilor prioritare pe plan mondial, datorită importanței pe care a căpătat-o energetică în contextul economiei tuturor țărilor în general, în contextul economiei țărilor în dezvoltare rapidă, cum este țara noastră, în special. Preocupările pentru economia energiei nu sînt însă circumscrise numai activității marelui public. Aceste preocupări sînt încă de multă vreme apanajul cercurilor de specialiști, ale căror eforturi s-au materializat în decursul timpului în rezultate însemnate. Sporirea randamentelor energetice ale diferitelor procese tehnologice, fie că este vorba de extracția purtătorilor de energie, de transformarea energiei în forme diferite, sau de utilizarea energiei, cu alte cuvinte tendința de a obține aceleași rezultate cu un consum mai mic de energie, a determinat căutări de o deosebită varietate. Spre a ilustra cu un singur exemplu rezultatele obținute, ne vom referi la consumul specific de energie primară pentru producerea energiei termo-electrice, care a scăzut în România de la 723 grame combustibil convențional în 1955 la 315 kg. cc./kWh în 1977; deci, în 1977 producerea unui kWh a necesitat numai 43,5% din energia pe care o necesita cu 22 ani în urmă.

Economia energiei electrice este strîns legată de funcționarea sistemului energetic, de organizarea cît mai rațională a ansamblului complex de relații ce apar între consumatori și furnizori, de perfecționarea neconținută a activității fiecărei verigi a sistemului ca și de asigurarea concepției unitare a ansamblului.

În electroenergetica românească, în condițiile unor orientări politice științifice promovate de partid cu deosebire după Congresul al IX-lea, activitățile legate de economia energiei au făcut obiectivul a numeroase investigații încă mult înaintea apariției „crizei energetice”. Ca urmare a acestor studii, s-au conturat posibilități de promovare a economiei de energie în sistemul energetic, a căror traducere în fapt a fost însoțită de rezultate favorabile activității de economie energetică. În cele ce urmează vor fi prezentate două dintre cele mai semnificative preocupări în direcția menționată și anume: problemele reglării curbei de sarcină în sistemul electroenergetic; preocupări privind perfecționarea tarifării energiei electrice și încadrarea tarifelor în economia energetică. Neîndoielnic însă că tabloul preocupărilor principale pentru economia de energie n-ar fi complet dacă nu s-ar menționa și măsura modificării orei oficiale în timpul verii în țara noastră, măsură prin a cărei introducere începînd de la 27 mai a.c. au și fost obținute însemnate efecte energetice și economice. Reducerile de putere necesară în sistemul energetic, cifrate pînă în prezent la peste 400 MW în fiecare zi lucrătoare, confirmă pe deplin prevederile studiilor care fuseseră elaborate în ultimii ani în țara noastră în scopul stabilirii oportunității adoptării orei de vară în România.

Implicații ale reglării curbei de sarcină

UNUL DIN PRINCIPALELE AVANTAJE ale folosirii energiei electrice este posibilitatea de a o utiliza în cantități oricît de mici, în condiții de maximă dispersare. Orice consumator poate face apel la energia electrică atunci cînd are nevoie, pentru durata necesității și este servit practic instantaneu. Dar orice solicitare are întotdeauna un corespondent în producere. Pentru că una din caracteristicile electricității este imposibilitatea practică a stocării sale în cantități corespunzătoare, rezultă că sursele de energie electrică — centralele electrice — trebuie să-și regleze funcționarea urmărind cu rigurozitate necesitățile ansamblului consumatorilor care au acces la sistemul energetic național. Fără a intra în detalii tehnice, trebuie arătat că centralele își sporesc sau își micșorează puterea debitată în sistem, după cum cresc sau se reduc necesitățile de putere ale consumatorilor. Rolul de a asigura concordanța între puterea necesară consumatorilor și cea furnizată în rețelele sistemului de ansamblu al centralelor în mod operativ, permanent și în condiții de cheltuieli minime, revine dispeceratului energetic național.

Dacă la un anumit moment se însumează puterile solicitate de toți consumatorii sistemului, rezultă valoarea puterii ce trebuie acoperită în acel moment de centralele electrice. Înăptu-

ind asemenea însumări de momente pe o perioadă de timp, obținem o curbă de variație a puterii necesare în sistemul energetic. În fig. 1 este prezentată o asemenea curbă, care acoperă timpul unei zile — 24 ore. Aceasta este curba de sarcină zilnică a sistemului energetic. Practica arată că această curbă se reproduce în timp, suferind însă atît modificări sistematice, datorate schimbărilor climatice, cît și modificări întîmplătoare — în zilele unor evenimente artistice ori sportive importante crește consumul pentru aparatele de televiziune, la sfîrșitul perioadelor de plan crește consumul acelor întreprinderi ce nu și-au organizat ritmic activitatea etc.

Oscilațiile de putere în sistem care au loc în cursul zilei, au efecte nefavorabile asupra economicității procesului de producție al energiei electrice deoarece o anumită parte din agregatele producătoare sînt obligate la funcționare intermitentă, de scurtă durată — nu sînt deci folosite în mod suficient. Cu alte cuvinte acest lucru se petrece cu precădere ca urmare a existenței unei perioade din zi în care apar simultan solicitările multor consumatori, care determină astfel o solicitare maximă de putere în sistem — perioada de seară. De aici și denumirea de vîrf de seară al curbei de sarcină. Dacă acest vîrf ar putea fi „turtit”, oscilațiile puterii ar fi micșorate, ar fi necesară în centrale o putere mai mică pentru acoperirea necesităților și deci s-ar obține efecte economice însemnate. Operația de reducere a oscilațiilor puterii în sistemul energetic, denumită și aplatizarea curbei de sarcină, se poate realiza prin tehnici specifice, tehnici de reglare a curbei. Acestea pot fi clasificate în cîteva categorii tipice:

- aplicarea de tarife diferențiate în mod adecvat;
- introducerea de consumatori reglabili sau tampon;
- măsuri organizatorice de raționalizare a consumului, mergînd pînă la măsuri de coerciție administrativă.

Deoarece domeniile de folosire a tehnicilor menționate nu se suprapun, aceste tehnici pot coexista, fiind folosite simultan cu scopul obținerii unei aplatizări cît mai avansate a curbei de sarcină. Ceea ce diferențiază între ele măsurile de cointereresare tarifară a consumatorilor în aplatizare, de măsurile de introducere a consumatorilor tampon este faptul că în cazul ultimilor, apare necesitatea unui proiect tehnic legat de lucrări suplimentare de investiție, deoarece introducerea acestora are implicații atît în partea electroenergetică cît și în partea tehnologică a instalațiilor. Această necesitate lipsește în cazul cointereresării tarifare.

Rolul consumatorilor tampon în aplatizarea consumului de energie electrică

CE SÎNT de fapt consumatorii denumiți, tampon, sau consumatori reglabili? Sînt acei consumatori de energie electrică în instalațiile cărora se efectuează, pe bază de justificări economice

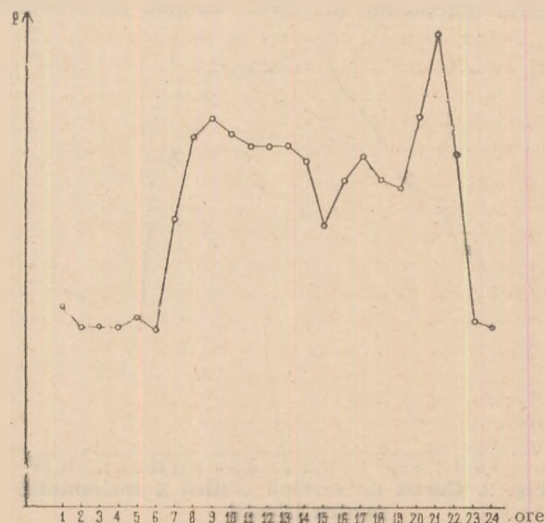

Fig. 1. Curbă de sarcină zilnică totală

ce, lucrări de majorare a capacității de producție a întregului flux tehnologic sau numai a unor verigi ale acestuia, cu scopul de a realiza aceeași cantitate de producție într-un timp mai scurt decât o zi (sau un an); în timpul suplimentar astfel creat, consumul urmează a fi întrerupt total sau parțial; perioadele de întrerupere a consumului urmează să coincidă cu perioadele vîrfului de sarcină.

În funcție de perioada de reducere a consumului, consumatorii tampon pot fi cu reglaj zilnic al curbei de sarcină sau cu reglaj anual al curbei. Consumatorii care își reglează consumul întregului flux tehnologic sînt denumiți consumatori integrați.

Fie independenți, fie integrați, consumatorii pot deveni reglabili numai în condițiile în care cheltuielile necesitate de majorarea capacităților de producție, de crearea suprafețelor suplimentare de stocare intermediară (depozite), de trecerea de la funcționare continuă la un anumit regim de funcționare variabilă, sînt compensate de avantajele rezultate prin reducerea puterii de vîrf în sistemul energetic și prin sporirea eficienței utilizării combustibilului datorită măririi gradului de aplatizare a curbei de sarcină.

O analiză oricît de sumară a exigențelor economice pentru trecerea unui consumator în regim tampon arată că :

a) nu orice consumator este apt pentru a trece în acest regim ;

b) în general, eficiența trecerii este cu atît mai mare cu cît consumul specific de energie electrică este mai mare.

În concordanță cu aceste constatări, cercetarea literaturii de specialitate permite evidențierea anumitor procese industriale și neindustriale în care apartința de consumatori tampon este mai frecventă. Pot fi astfel citate : producția azotului, aluminiului, magneziului, clorului (consumuri specifice de 14—17 mii kWh/t), carburii de siliciu (10 mii kWh/t), a plumbului, carburii de calciu (carbide), nichelului (3 500—4 200 kWh/t), stațiile de pompare pentru irigații.

De asemenea, este frecventă utilizarea în regim tampon a diferitelor tipuri de cuptoare : cuptoare metalurgice, de feromangan (feroaliaje în general) de silicat de mangan, de nichel, cuptoare de carbide, a pompelor de evacuare a apei din mine, a unor procese din industria chimică, din industria celulozei și hîrtiei (defibrare).

În țara noastră, acțiunile de raționalizare a consumurilor energetice și a curbelor de sarcină au utilizat toate mijloacele tehnice cunoscute; printre acestea, acțiunea de introducere a consumatorilor tampon a fost începută cu mai mulți ani în urmă, într-o primă etapă în industria chimică : în procesul de cracare prin arc a acetilenei și în procesul de producere a carburidului, precum și în industria cimentului.

Efectele economice principale obținute în țara noastră prin aplicarea regimului de consumator tampon au fost :

— prin reducerea puterii de vîrf în medie cu 70 MW nu a mai fost necesară instalarea într-o centrală de vîrf a unei puteri de circa 100 MW, ceea ce a adus după sine o economie de circa 150 mil lei, sumă ce a căpătat o altă destinație în cadrul economiei naționale, precum și o economie de combustibil de 24 000 tcc/an ;

— prin utilizarea regimului de consumator tampon, M.E.E. a acordat reduceri de tarif la energia electrică consumată de întreprinderile și combinatele respective, suma totală ridicîndu-se la valoarea de 40 mil lei ceea ce a avut efect asupra scăderii costului produselor respective (ciment, carbide, p.v.c., etc).

Un exemplu concludent de consumator tampon funcționînd pe bază de grafic impus îl constituie instalația de cracare prin arc a acetilenei, ce funcționează pe platforma industrială Borzești, a cărei funcționare în regim tampon determină de mai

mulți ani o reducere a vîrfului zilnic al curbei de sarcină cu aproximativ 40 MW.

Dezvoltarea unui consum important de energie electrică pentru irigații a adus după sine introducerea în sistemul energetic a unui nou și însemnat consumator tampon, a cărei curbă de sarcină (fig. 2) arată în ce măsură contribuie acest consumator la reducerea vîrfului de seară al sistemului energetic în perioada de vară.

Relativ recent a fost întreprinsă o nouă acțiune pentru evidențierea unor posibilități încă nevalorificate în domeniul consumatorilor tampon, examinîndu-se cu această ocazie consumatorii din industria metalurgică, din industria celulozei — hîrtie, din industria chimică și din industria extracției de petrol-gaze. Studiile elaborate cu această ocazie au abordat o gamă largă de instalații productive supunîndu-le unei atente analize tehnico-economice. Printre consumatorii de energie electrică examinați de colective mixte de energeticieni și tehnologi, au fost cuprinse : oțelăriile de diverse feluri, o uzină de feroaliaje, fabrici de aglomerare a minereului de fier, furnale înalte și gospodăriile de materii prime ale acestora, uzinele cocschimice, fabricile de produse refractare, cărbunoase și abrazive, sectoarele termoenergetice, hidroenergetice și de întreținere din combinatele siderurgice, uzinele de aluminiu, alumină, uzinele de metale secundare neferoase, uzine chimice pentru producerea de : amoniac, acetilenă, sodă caustică, cauciuc, sintetic, carbide, acid sulfuric, îngrășăminte azotoase, pvc, anvelope, mase plastice, oxigen, metanol, uree, acid azotic, alcool, fenoli, superfosfați, nitroglicerină etc., fabrici de celuloză și semiceluloză, viscoză, hîrtie și cartoane, instalații pentru forajul sondelor de petrol și gaze, pentru extracția țiteiului, pentru pompare, transport al produselor petroliere etc.

În cadrul acestei acțiuni s-a evidențiat utilitatea economică a trecerii în regim tampon a cuptoarelor de oțel electric, cel puțin a celor ce funcționează în regim de topire propriu-zisă. Avantajele obținute de sistemul energetic s-ar cifra în acest caz la 400 MW reduși la vîrf de sarcină pe sistem, avantajul economiei naționale fiind evaluat la peste două miliarde lei fonduri de investiții. A fost de asemenea evidențiată posibilitatea de a trece în regim tampon și alți consumatori, de puteri mai mici. Puterea totală care ar urma să fie redusă la vîrf sistemului energetic datorită acestor noi consumatori tampon (exceptînd cuptoarele de oțel electric), ar fi de ordinul 13,5 MW. Cheltuielile suplimentare de investiții în tehnologie aferente acestor puteri reduse au fost evaluate la circa 18,7 milioane lei; investiția specifică rezultată, de 1 400 lei/kW, este de peste două ori inferioară investițiilor pentru echiparea oricăror centrale electrice.

Stabilirea oportunității economice a trecerii unui consumator în regim tampon are loc pe bază de calcule economice comparative, cu ajutorul criteriilor general adoptate. Comparăției îi sînt supuse două variante: cea de consumator tampon ale cărei cheltuieli totale sînt Act și cea martor de consumator simplu, ale cărei cheltuieli totale sînt Acs. În acest cadru este necesar să se adopte varianta pentru care cheltuielile totale sînt minime.

În cazul consumatorului tampon (varianta Acs se iau în considerare cheltuielile efectiv necesare pentru aplicarea instalațiilor tehnologice și suplimentele de cheltuieli necesitate de exploatarea instalațiilor în regim tampon. În cazul consumatorului simplu (varianta Acs) se iau în considerare cheltuielile necesare în sistemul energetic pentru a instala și asigura funcționarea unei puteri electrice ce ar fi fost redusă dacă ar fi existat consumatorul tampon.

Există cazuri în care același consumator poate admite mai multe variante de regim tampon. În aceste situații se examinează separat fiecare variantă de consumator tampon, comparînd-o cu propria variantă de consumator simplu ; se rețin acele variante în care rezultă avantajos regimul tampon și se adoptă varianta de regim tampon care asigură cele mai mari economii de putere.

Care este însă poziția consumatorilor față de regimul de consumator tampon ? Din cele de mai sus rezultă că regimul tampon se adoptă acolo și numai acolo unde prezintă avantaje pentru economia națională. De aici însă nu rezultă dacă fiecare consumator afectat de acest regim beneficiază și el de anumite avantaje. În adevăr, adoptarea regimului tampon implică pentru consumatorul afectat anumite eforturi suplimentare, în ce privește realizarea suplimentului de investiții menționate cît și în legătură cu organizarea fluxului tehnologic în noile condiții. Totodată trebuie să se țină seama de faptul că în general trecerea de la un regim de funcționare constant la altul variabil este legată de anumite reduceri ale productivității muncii și sporiri ale consumurilor specifice de materii prime și materiale, ceea ce, adeseori afectează costul nemijlocit al produselor. Desigur însă că aprecierea acțiunii respective trebuie realizată prin prisma costului social a avantajelor pe care noul regim de funcționare le are pentru ansamblul economiei naționale. Aces-

Fig. 2. Curbă de sarcină zilnică a consumului pentru irigații

te avantaje trebuie să se afle într-o relație directă și riguroasă cu avantajul pe care îl obține sistemul energetic (și deci și economia națională) prin funcționarea consumatorilor în regim tampon.

Criterion și exigențe în dimensionarea tarifelor pentru energia electrică

UNA DIN IMPORTANTELE PÎRGHII pentru reglarea consumului de energie electrică este sistemul tarifar. Variatele posibilități pe care acest sistem le oferă pentru influențarea unora sau altora dintre consumuri — în timpul vîrfului, în afara acestuia, în timpul nopții, după nivelul tensiunii de alimentare etc. etc., creează o elasticitate a influențării care nu poate fi realizată decît cu mare dificultate pe alte căi. Mai multe studii elaborate în ultimii ani au avut drept urmare anumite modificări ale tarifelor pentru energia electrică existente anterior, în sensul unei mai bune concordanțe între calitatea energiei livrate și prețul acesteia. Au fost, de asemenea, propuse o serie de modificări suplimentare, a căror aplicare depinde de asimilări de noi aparate ori de modificări viitoare ale structurii relațiilor furnizor-consumator. În cele ce urmează vor fi prezentate succint cele mai semnificative noutăți introduse sau propuse pentru sistemul tarifar al energiei electrice, în ultimii ani.

Alimentarea consumatorilor la diferite nivele de tensiune implică existența unui volum de instalații diferit. Alimentarea la înaltă tensiune presupune în afara instalațiilor de producere și transport, numai instalațiile de racordare a consumatorilor. Alimentarea la joasă tensiune presupune în plus, o gamă întregă de instalații de transformare din înaltă în medie și apoi în joasă tensiune, împreună cu rețelele de transport și distribuție aferente. Pe măsură ce tensiunea este mai mică, crește costul instalațiilor necesare vehiculării unei unități de energie. De asemenea, în măsură similară crește consumul tehnologic corespunzător vehiculării energiei prin multiple rețele. Față de această situație, apare nechitabilă și nestimulativă pentru reducerea consumului tehnologic în rețele, perceperea de la consumatori a aceluiași preț pentru energia electrică absorbită, indiferent de tensiunea locului de racordare.

Ca urmare a fost luată inițiativa defalcării tuturor cheltuielilor cu rețelele electrice (investiții, cheltuieli curente) după nivele de tensiuni, în vederea stabilirii cuantumului tarifelor corespunzătoare. În scopul evitării unei complicități exagerate a sistemului tarifar s-a considerat oportun a reține pentru tarife trei nivele de tensiuni :

- înaltă tensiune (peste 100 kV) ;
- medie tensiune (1—100 kV) ;
- joasă tensiune (sub 1 kV) ;

În fapt, limita inferioară a înaltei tensiuni este de 110 kV. Tensiunea de 100 kV nefiind nominalizată în țara noastră. Totodată, au fost efectuate estimări ale consumului net de energie electrică pe fiecare din nivelele de tensiuni considerate.

O problemă mult dezbătută în legătură cu acestea a fost stabilirea delimitării între nivelele de tensiuni din punct de vedere al tarifării. Studiile efectuate au permis să se stabilească o soluție univocă și clară, care a favorizat eliminarea din reglementările existente a unor imprecizii dăunătoare, care făceau din stabilirea acestui punct obiect de tranzacție între furnizor și consumator. Odată precizat punctul de delimitare între instalațiile furnizorului și cele ale consumatorului, s-a stabilit că tensiunea acestui punct determină apartenența consumatorului la un anumit nivel de tensiuni, în scopuri tarifare.

În vederea obținerii prin tarife a unor efecte de aplatisare a vîrfului de sarcină, una din soluțiile cele mai eficiente este aplicarea tarifelor binome — cu preț atît pentru energia consumată cît și pentru puterea absorbită. Justificarea economică a aplicării tarifelor de tip binom rezidă în structura costului energiei electrice care poate fi considerat compus din două componente : cheltuieli convenționale, constante, independente de energia livrată, depinzînd numai de volumul și capacitatea instalațiilor, cheltuieli convenționale variabile, de regulă cele cu combustibili. Fiecare din cele două componente corespunde uneia din componentele prețului pentru furnitura de energie electrică în cadrul tarifului binom. Cheltuielilor convenționale constante le corespunde prețul pentru puterea absorbită iar cheltuielilor convenționale variabile — prețul pentru energie.

Aplicarea acestui sistem tarifar necesită în principiu măsurarea atît a energiei cît și a puterii electrice : complicarea instalației, costurile suplimentare de instalare și exploatare împiedică aplicarea unui asemenea sistem la consumatorii mici (de tip casnic), foarte numeroși și răspîndiți. În același timp însă, ar apărea interesant un sistem binom de tarife și pentru micii consumatori de tip casnic, a căror funcționare este legată de

existența unui volum foarte însemnat de instalații de distribuție, de regulă insuficient încărcate.

Soluția oferită acestei probleme în studiile elaborate a fost cea în care puterea să nu fie măsurată ci limitată la o valoare prestabilită prin contract, valoare reglată pe un automat de declanșare, care îndeplinește totodată și rolul de aparat de protecție rapidă a instalației, înlocuind sistemul arhaic al siguranțelor fuzibile, insuficient de selectiv.

Odată cu reproiectarea tablourilor de distribuție casnice, în vederea alimentării gospodăriilor dotate cu bucătării electrice, automatele menționate au început să fie folosite, astfel că sistemul propus va putea fi în scurtă vreme luat în considerare în practica curentă. Se apreciază că aplicarea la consumatorii casnici a acestui sistem de tarife binom va favoriza de asemenea mai buna încărcare a rețelelor electrice prin sporirea ratei de utilizare a capacităților lor de transport.

În anul 1955 s-a introdus pentru prima oară în țara noastră prevederea de a aplica marilor consumatori industriali un sistem de penalizări — bonificări în funcție de valoarea factorului lor de putere mediu. Menită să determine reducerea transportului de energie reactivă și odată cu aceasta reducerea pierderilor în rețele, măsura și-a dovedit eficacitatea prin sporirea rapidă a factorului de putere mediu pe sistem.

Cum factorul de putere prezintă valori optime, a căror depășire este tot atît de neeconomică ca și nerealizarea, în 1973 s-a considerat că vechiul sistem a încetat să devină un instrument de stimulare a economisirii și ca urmare a fost propusă modificarea sa. S-a propus și s-a realizat trecerea la un **sistem de plată a energiei reactive**, care corespunde mai riguros atît cheltuielilor efectuate de către furnizorul energiei cît și valorii produsului obținut de către consumatori. De asemenea, noul sistem permite o nuanțare mai precisă a politicii de compensare a energiei reactive pe sistem ; calcule recente, bazate pe experiența primilor ani de aplicare a noului sistem de tarife pentru energia reactivă, au sugerat posibilitatea de a diferenția pe zone — în funcție de necesitățile reale ale sistemului energetic — valoarea factorului de putere de la care începe plata energiei reactive. Astfel, în zonele depărtate de sursele principale de energie, factorul de putere optim și deci și cel tarifar ar urma să fie mai ridicat decît în zonele limitrofe centralclor electrice mari. Rămîne ca în cadrul revizuirilor periodice la care este supus sistemul tarifar pentru energia electrică să se aibă în vedere și această perfecționare.

Pînă în anul 1973, tarifele nu prevedeau diferențieri în funcție de siguranța în alimentare a consumatorilor. Ca urmare, consumatorii erau tentați — și își traduceau tentația în practică — de a solicita nivele de siguranță în alimentare foarte ridicate, legate de însemnate cheltuieli suplimentare, știind că astfel primesc un produs de calitate superioară, plătind însă prețul produsului obișnuit. În fapt, în aceste situații, suplimentele de cheltuieli necesitate de alimentările cu siguranță sporită erau suportate de restul consumatorilor din sistem, care însă nu dobîndeau în contrapondere, nici un avantaj.

Pentru eliminarea acestei situații anormale, în 1974 s-a introdus prevederea ca fiecare consumator care consideră că necesită siguranță sporită în alimentare să plătească contravaloarea cheltuielilor suplimentare ocazionate de această sporire, sub forma unei taxe anuale egale cu un procent (15%) din valoarea fondurilor fixe necesitate suplimentar. S-a considerat că în acest mod consumatorii vor fi cointeresați direct sub aspect financiar în estimarea cît mai corectă a siguranței necesare în alimentarea cu energie electrică.

Pînă în prezent s-a considerat întotdeauna pentru stabilirea valorilor concrete ale tarifelor pentru energia electrică, că masa încasărilor rezultate din aplicarea tarifelor trebuie să coincidă cu masa cheltuielilor plus beneficiile prevăzute de lege. În aceste condiții, prețul mediu de vînzare al energiei electrice corespunde costului mediu al acesteia. Analize mai profunde arată însă că în această situație orice nou consumator adăugat la sistem va plăti în medie prețul mediu al energiei, dar sistemul energetic va fi silit să cheltuiască pentru a-i asigura energia necesară, un preț diferit de cel mediu : sistemul va plăti așa numitul preț marginal, de regulă superior celui mediu.

În actualele condiții, în care energia a devenit în România resursă deficitară, balanța energetică a țării se încheie pe hidrocarburi, care reprezintă în fapt combustibil marginal. Astfel, **orice economie la consum marginal este o economie de hidrocarburi**. Pentru a stimula această economie apare deci oportun ca prețul pe care consumatorul îl plătește, să fie și el preț marginal, superior prețului mediu. Această modificare de optică tarifară este de așteptat să aibă profunde implicații asupra consumului, punînd pe baze noi competitivitatea felurilor produse ale economiei în funcție de conținutul lor energetic.

dr. ing. Emil COSÎN

Roth – gânditor luminat, vedea progresul societății realizându-se pe calea desființării iobăgiei, a dezvoltării rațiunii și a puterii productive prin școală, aceasta urmînd să devină centru de iradiere a socialismului și a bunăstării; pe calea democratizării statului care să nu acționeze arbitrar deasupra celor mulți ci să facă corp comun cu interesele acestora. Existența nobililor și a iobagilor era considerată de Roth ca o stare nefirească pentru „rațiunea secolului”; aceasta avea la bază un sistem viciat de proprietate care-i opune pe unii altora. „Între nobili și iobagi nu domnește niciodată pace în adîncul inimilor – scria Roth... O schimbare va urma, trebuie să urmeze, este necesar să urmeze. Dar nu pe calea violenței, nu prin injustiție trebuie înscăunată sfînta dreptate, ci pe calea tratatelor, îngăduinței și echității. Ambele părți potrivnice (nobilii și iobagii n.n.) trebuie să se apropie de pozițiile noastre. Aristocrația trebuie să se coboare spre noi, iobagul să se înalțe. Căci dacă relațiile sociale sînt determinate de umanitate și toți locuitorii sînt cetățeni ai statului, va fi pace înăuntru și înafară. Bunăstare și mulțumire, o viață fericită și binecuvîntată pe pămînt... Aceasta este misiunea vieții mele”¹⁾. Roth gânditor și în același timp militant pentru progresul societății, își termină „Toastul de la Sebeș” cu cuvintele: „...Sînt legat de această concepție cu trup și suflet. Pentru îndeplinirea acestei opere de înțelegere pașnică și de reconciliere a înăsprițelor contradicții sociale, e necesar să ai caracter, sînt necesari bărbați cu convinșeri”²⁾.

Ținînd seama de limitele orizonturilor de gîndire ale epocii, putem înțelege elementele de progres dar și pe cele utopice din concepția lui Roth. Astfel el vedea posibil de realizat în 1846 desființarea

Stephan Ludwig Roth – promotor al unei concepții social-economice avansate (II)

conflictului între nobili și iobagi printr-o reconciliere pașnică prin care nobilul să fie „coborît la condiția „burgheză” de om activ, proprietar și eventual asociat, iar iobagul să fie ridicat la aceeași condiție prin împroprietărire, ridicare a pregătirii prin școli și a randamentului muncii prin asocieri, astfel încît toți să se transforme în cetățeni liberi, egali în drepturi și îndatoriri, alcătuiind o nouă structură politică a statului.

În 1821 Roth socotea posibilă realizarea unei inițiative de prefacere a mediului social, și anume de ridicare a celor săraci prin școli în care instrucția și activitatea aveau la bază principiul asociaționiste. El pleca de la ideea că „sărăcia nu e condiționată de neîndeminare sau de nepuțință, ci e numai o urmare a lipsei de avere și bogăție, dar cu resurse lăuntrice; aceasta este sărăcia acelor care, după ce se vor desăvîrși din punct de vedere profesional, vor putea să facă cunoscute altora calitățile lor intrinsece de forță creatoare și îndeminarea artistică a aptitudinilor lor în muncă. Toate condițiile, toate amenajările pentru o existență fizică

pornesc de la acest principiu creator”³⁾. Școlile-ferme de muncă ar fi urmat să aibă „casă la țară cu proprietăți în jur, pentru a asigura în viitor baza ei economică”. Cu alte cuvinte el își imagina existența unui fel de folangă fourieristă în care învățătura și munca productivă să alterneze. „Timpul care prîsosește e întrebuițat pentru învățămînt. Munca la cîmp și învățămîntul acasă alternează zilnic și în funcție de anotimp” – scria Roth. Cunoștințele oamenilor, căpătate prin învățătura, urmează să fie aplicate în practica muncilor agricole. De exemplu „cunoștințele lor de botanică sînt orientate spre ogor, grădina și livada... și celelalte cunoștințe ale lor sînt legate de condiția socială și ocupația agriculturii...”. Se preconizează ca învățăceii să se formeze aici într-un spirit nou, asociaționist, dobîndind cunoștințe care să permită utilizarea procedeelor agrotehnice noi și sporirea randamentului muncii.

Firește, problema legării pregătirii de practică și a practicii agricole de pregătirea în școală nu era utopică; dar mediul și condițiile sociale existente împiedicau realizarea ei. Deci mediul trebuia transformat pentru a da cîmp de afirmare amintitei legături. Ori Roth socotește invers; utopică apare la el părerea potrivit căreia extinderea școlilor-ferme ar aduce după sine modificarea mediului social. Desigur, aceasta constituie o limită evidentă de gîndire. Cu cit însă evenimentele se apropiau de anii revoluției, se pare că și Roth se convingea de utopia acestei idei, și la un moment dat, abandonînd ideea posibilității de conciliere a forțelor sociale aflate în luptă trece pe pozițiile revoluției maselor.

FIȘE

● Eveniment editorial remarcabil, apariția Dicționarului di-

plomatic (Editura politică, București, 1979, 1 062 p.) – prima lucrare de acest fel avînd o asemenea anvergură în literatura politică românească – își are originea, așa cum arată în Cuvînt înainte Ștefan A. Andrei, ministrul afacerilor externe al R.S.R., în interesul larg al publicului față de domeniul relațiilor internaționale în condițiile intensificării și diversificării necontenite a raporturilor României cu celelalte state, în participarea susținută a țării noastre la eforturile consacrate soluționării în interesul popoarelor a problemelor fundamentale care confruntă omenirea.

În aceste împrejurări, vocabularul diplomatic nu mai aparține unei pătri alese, ci se răspîndește în cele mai largi cercuri ale opiniei publice. Dicționarul diplomatic la care ne referim caută să realizeze, într-o prezentare cit mai sintetică, expunerea științifică a noțiunilor cel mai frecvent întîlnite în activi-

tatea de relații externe în patru domenii care se întrepătrund – istoria diplomației, relații politice, relații economice internaționale, drept internațional.

Economia și teritoriile naturale protejate

● După cum relatează revista EKONOMICESKAIA GAZETA (nr. 20/1979), cartea Osobo ohraneniia prirodnie teritorii (Teritoriile naturale protejate în mod special) apărută în editura „Misl”, sub semnătura biologilor N.F. Reimers și F.R. Stilmark, propune un mod deosebit de înțelegere a teritoriilor naturale special protejate. Anume, aceste teritorii nu ar trebui considerate ca fiind scoase din circuitul economic, ci dimpotrivă, ca jucînd un rol deosebit în realizarea echilibrului natural și economic. Mecanismele naturii, spun autorii, pot funcționa cu succes numai în regim optim, fără su-

prasolicitare. Dacă sistemele naturale sînt suprasolicitate, natura oferă tot mai puțin, în ciuda unor investiții tot mai mari. Ar fi deci mai rațional, ca în anumite cazuri, să se sacrifice cîte ceva din ceea ce a fost deja inclus în circuitul economic, pentru a spori efectul pe unitatea de suprafață, implicit producția globală. În alte cazuri – să se intensifice utilizarea naturii în aceleași scopuri. În ambele situații se propune folosirea teritoriilor naturale protejate pentru a realiza echilibrul ecologic-economic. Se consideră că este astfel formulată o nouă concepție despre marea însemnătate economică a teritoriilor naturale protejate în mod deosebit.

Peregrinări în știința economică occidentală

● Sub titlul Les cheminements de la science économique aux États-Unis (Peregrinările științei economice în S.U.A.), revista

Roth a fost un adept convins și consecvent al **desființării iobăgiei**, al improprietății țărănilor, de dorit fără răscumpărare, dar dacă împrejurările nu permiteau el consideră că improprietățile putea să se facă și cu răscumpărare. Acesta este considerat de gânditor, ca și de către Nicolae Bălcescu, punctul inițial și central al prefacerii societății, urmînd ca „murdăria să fie măturată și din celelalte unghere. Spiritul reformelor se va extinde în general, peste tot, statornicind bună rînduială și dreptate și în raporturile sociale, încît vom fi prin aceasta cu toții mai fericiți”. Astfel afirma Roth în lucrarea „Răscumpărarea zeciuielii” în 1847, cînd dezbaterile în Dietă pe problema reglementării urbariale erau în toi. Este un merit incontestabil al lui Roth că atunci cînd a văzut că nu-i posibilă desființarea iobăgiei și prefacerea „raporturilor sociale” prin reconciliere, chiar cu concesiunea răscumpărării, a trecut de partea revoluției maselor.

O evaluare globală a naturii concepției social-economice a lui Roth este, desigur, dificilă dar nu imposibil de făcut. Pînă în prezent această concepție a fost apreciată ca umanist-burgheză, democrat-revoluționară, mic-burgheză sau socialist-feudală. Este drept, în opera lui Roth putem găsi elemente care, singularizate, pot îndreptăți oricare din cele patru aprecieri. Dar, după părerea noastră, concepția social-economică a lui Roth întrunește idei specifice atît umanismului, democratismului cît și unele de nuanță socialistă nu ca părți disparate ci ca elemente componente subordonate unui țel major al vieții autorului: **prefacerea societății**, țel care era în consonanță cu spiritul secolului. După cum gîndea Roth, la realizarea acestui țel trebuia să concure ra-

țiunea, înțelegerea, și numai în caz extrem, forța maselor. Elementele socialiste premarxiste întîlnite în opera lui Roth intră drept componentă a acestei concepții mai largi de factură umanist-democrată și socialistă care a evoluat în ultimă instanță spre democratism revoluționar.

Carol Gollner – unul dintre cei mai destoinici exegeți ai operei lui Roth, cu contribuții meritorii la punerea ei în valoare – adoptă o apreciere de ansamblu a concepției lui Roth imbatabilă în multe privințe. Discutabilă ni se pare însă părerea potrivit căreia socialismul lui Roth este socotit ca feudal cu carențele marcate de Marx și Engels în „Manifestul Partidului Comunist”.⁴⁾ Nouă ni se pare nepotrivită o asemenea apreciere; credem că ea contrastează cu conținutul însuși al operei și concepției lui Roth. Socialismul feudal era considerat creația aristocrației care scria „pamflete împotriva societății moderne burgheze”.⁵⁾ Ori Roth nu s-a situat pe pozițiile aristocrației și n-a scris pamflete împotriva capitalismului în interesul nobilimii. Critica lui principală este îndreptată împotriva feudalismului, de pe pozițiile maselor asuprite, neiertînd nici neajunsuri ale capitalismului. Mai trebuie spus că socialismul feudal, ca și cel mic-burghez, cerea întoarcerea înapoi a roatei istoriei sub pretext că exploatarea feudală era mai generoasă și mai bună decît cea capitalistă, uitîndu-se că feudalii „exploatau în condiții și împrejurări cu totul diferite și în prezent depășite”.⁶⁾ Or, Roth a demască fără cruțare exploatarea feudală arătînd că „așa nu se mai poate”; a demască și aspecte ale exploatarei capitaliste dar nu pentru a susține întoarcerea la exploatarea feudală ci

pentru a se situa pe pozițiile desființării exploatarei omului de către om, ale desființării exploatarei omului în general.

Ideile de nuanță socialistă ale lui Roth, atît cîte există în opera sa, cu limitele sale, nu au deci nimic comun cu acel socialism popesc care „merge alături de socialismul feudal”.⁷⁾ Socialismul feudal este respins de toate coordonatele concepției lui Roth. Socialismul lui este, cum am arătat, o creație specifică, o creație ce nu poate fi însă încadrată, în cerințele ei majore, în literatura socialistă schitate de Marx și Engels în Secțiunea a III-a a „Manifestului”.

În pofida limitelor ei, gîndirea social-politică a lui Stephan Ludwig Roth, a evoluat continuu, ceea ce l-a condus la activitate revoluționară; el trebuie apreciat pentru ideile înaintate, idei în slujba cărora și-a pus întreaga viață, mergînd pînă la sacrificiul suprem. Ca o trăsătură însemnată a concepției lui Roth, acesta a militat pentru drepturile românilor ca națiune majoritară în Transilvania, pentru unitate și frăție între naționalitățile conlocuitoare, pentru lichidarea exploatarei omului și pentru progres.

prof. dr.
Ivanciu NICOLAE-VĂLEANU

⁴⁾ Stephan Ludwig Roth. „Viața și activitatea”, loc. cit. p. 106.

⁵⁾ Ibidem.

⁶⁾ Idem, p. 130.

⁷⁾ Vezi această apreciere în studiul introductiv la „Viața și opera lui Roth”, p. 34... și în lucrarea „Gîndirea economică a sașilor din Transilvania în sec. al XIX-lea”, Ed. Acad. R.S.R., București, 1969, p. 15.

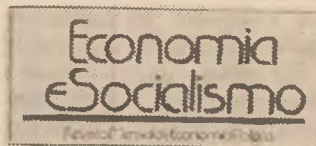
⁸⁾ K. Marx și F. Engels, Manifestul Partidului Comunist. În: Opere, vol. 4, E.P. București, 1958, p. 489.

⁹⁾ Idem, p. 490.

⁷⁾ Idem.

PROBLÈMES ECONOMIQUES (13 iunie 1979) reproduce un articol al lui Lester C. Thurow, în care autorul apreciază că, dacă începutul anilor '60 a marcat în Occident vîrsta de aur a științei economice, economiștii fiind considerați ca deținînd răspunsul la orice problemă, la sfîrșitul anilor '70 se manifestă un „imperialism” al științei economice, economiștii impunîndu-se aproape peste tot, dar „sentimentul general este că economiile capitaliste nu pot fi controlate și că economiștii nu prea pot face mare lucru”. Marile direcții în care s-a dezvoltat aparatul intelectual al economiei politice occidentale – și autorul analizează pe larg contabilitatea națională, keynesismul (care a permis reconstruirea și redescoperirea monetarismului), economia matematică, econometria – apar ca niște „filoane de aur epuizate”. Chiar și în cazul unor filoane

mai puțin importante – analiza oligopolului, creșterea, capitalul uman și raționalizarea deciziilor de investiție în condiții de incertitudine – s-ar părea că s-a ajuns la „straturile de minereu cu conținut sărac”. Nici un filon de importanță majoră sau chiar secundară – consideră autorul – n-ar fi fost descoperit în ultimul deceniu și nimeni nu știe unde și dacă aceasta se va mai produce.

● Articolul Ordinea internațională și strategiile de dezvoltare, apărut în revista portugheză de economie politică **ECONOMIA E SOCIALISMO** sub

semnătura directorului acestei publicații de specialitate, Mario Mureira, își propune să realizeze o trecere în revistă a diferite strategii vizînd dezvoltarea în perspectivă, în contextul unei noi ordini economice internaționale. Autorul abordează problematicile de dezvoltare la nivel național și regional, interconexiunile dintre acestea, folosind ca bază de studiu comparativ alternativele oferite de Clubul de la Roma (în special studiul din 1976 elaborat sub coordonarea lui Jan Tinbergen) și „Viitorul economiei mondiale” al lui W. Leontief. Autorul are în vedere actuala conjunctură internațională, inclusiv din perspectiva previziunilor de dezvoltare în condițiile determinate de reducerea resurselor de materii prime și combustibili, disproporția dintre creșterea demografică și oferta de alimente.

FIȘE

poluarea mediului înconjurător, reescaladarea cursei înarmărilor etc.

Concluzia studiului se referă la faptul că strategia de dezvoltare nu poate fi stabilită decît în contextul situației economice a fiecărei țări, ceea ce, în cazul concret al Portugaliei – ea însăși țară în curs de dezvoltare – revine la luarea în considerare a priorităților care o confruntă, respectiv: aprovizionarea cu resurse naturale, creșterea producției alimentare, realizarea unui program intensiv de investiții, creșterea ponderii industriei grele în totalul industriei, reducerea datoriei externe – obiective de natură să contribuie la asigurarea independenței economice a țării.

SE SPUNE, și acesta este un adevăr pe care-l verifică experiența evoluției sociale, că țările care au reușit să-și organizeze și să utilizeze rațional inteligența celor mulți, chiar în ciuda penuriei de resurse materiale, sînt situate astăzi în fruntea progresului omenirii.

Etapa pe care o străbate în prezent țara noastră, în procesul de modernizare a structurii economice și sociale, a repartizării raționale a forțelor de producție pe teritoriu și a unei intense mobilități teritoriale, a populației, aduce mereu la ordinea zilei multiplele probleme legate de noua așezare a structurilor sociale și utilizarea rațională a resurselor de muncă potrivit strategiei generale a construcției noastre economice și sociale.

În acest cadru de preocupări majore se înscrie și lucrarea profesorului universitar dr. Ion Blaga, apărută recent în librării. Autorul, binecunoscut cititorului prin numeroase lucrări economice publicate, lucrări de o incontestabilă valoare teoretică și practică, ne prezintă în lucrarea pe care o recenzăm printr-un limbaj sobru de cercetare pe firul unor vechi și statornice preocupări, un comportament real și cu tendințe în devenire a structurilor populației active, a compoziției sociale și de clasă a populației României integrate în cadrul structurilor noastre economice dar și în tendințele ce se deslușesc din experiența generalizatoare a altor țări, și mai ales a celor dezvoltate economic.

În fond, exprimat mai concis — autorul și-a propus să examineze experiența noastră românească în zonele considerate apropiate de optim complex: optim demografic, economic și social, să dezvăluie multiple implicații și să desprindă unele tendințe, să încerce să construiască o serie de tipologii care să prefigureze noile noastre structuri sociale și să ducă în ultimă analiză la o mai bună valorificare a resurselor

*) Ion Blaga. Populația activă a României. Editura politică, București, 1979.

O ABORDARE ORIGINALĂ A RESURSELOR DEMOECONOMICE*)

disponibile de muncă, inclusiv feminine în cadrul programelor noastre de dezvoltare economic-socială pentru anii ce vin.

Oricine își poate da seama că o asemenea sarcină nu este deloc ușoară, mai ales cînd structurile examinate sînt în plină primenire și prefacere iar implicațiile și tendințele nu sînt lineare.

Autorul, sprijinindu-se pe orientările generale ale documentelor programatice ale partidului, valorificînd cu competență și tact literatura economică de specialitate națională și străină, ne prezintă o lucrare încheată, pe un cîmp de investigație întins, cu arie de largi implicații, cu exemplificare de calcule concrete și concluzii generalizatoare ce pot constitui îndemnuri spre soluțiile practice pe care să se sprijine măsurile de politică economică și socială a partidului și statului nostru.

Din capul locului, interesantă ni se pare geometria lucrării cu o construcție, cu o impletitură logică, care pornește în primul rînd de la optimul demografic structura și dimensiunile populației active, politica Partidului Comunist Român în domeniul populației. Lucrarea se ocupă și de factorii deplasărilor intersectoriale ale populației active, în care se împletesc cu interes pentru cititor probleme teoretice conceptuale și metodologice, relațiile de producție și mecanismele economice, conceptul de repartitie a muncii sociale, particularitățile naționale etc. Un loc important în lucrare îl ocupă viitoarele structuri sectoriale ale populației active a României în care se examinează, pe larg, sursele deplasărilor intersectoriale, populația agricolă.

populația ocupată în industrie și construcții, populația din sfera serviciilor, în contextul larg al progresului industrializării care de fapt este și izvorul principal al deplasărilor în structura populației active. Merită să fie reținut modul în care autorul examinează conceptul de industrializare, într-o viziune originală și largă, cu etape, legate de tipologii ale migrației, și sensurile fluxurilor mobilității ca un proces foarte variat din punctul de vedere al tehnicii, al structurilor industriei și al succesiunii ramurilor, al resurselor, ale raportului, dintre eforturile naționale și asistența internațională, al ritmului și duratei ei. Concluzia justă pe care o îmbrățișează autorul este aceea de elaborare a unor concepții proprii de industrializare în fiecare țară, a unor politici naționale care să răspundă integral necesităților, posibilităților și intereselor proprii ale fiecărei țări.

În lucrare se acordă un spațiu corespunzător dimensiunii resurselor disponibile de muncă, a utilizării acestora, problemei resurselor de muncă tinere ca și a celor feminine, instruirii și pregătirii profesionale a forței de muncă. În ultimul capitol al lucrării autorul se ocupă pe larg și sub multiple unghiuri de vedere de implicațiile economico-sociale ale deplasărilor intersectoriale. În acest cadru fac obiectul analizei, probleme ale productivității muncii sociale pe ansamblu și pe sectoare, ale structurii sociale și socio-profesionale în formarea, implicațiile omogenizării sociale.

Interesante mi se par în acest ultim capitol și considerentele și opiniile autorului în ceea ce pri-

vește ierarhizarea și tipologizarea etapelor de omogenizare, funcție de dezvoltare economică și de modificare a proprietății socialiste.

Examinată în ansamblu ca mod de abordare științifică considerăm că lucrarea câștigă în argumentare prin multiple calcule economice elaborate de autor sau citate din literatură ceea ce conferă substanță generalizărilor teoretice și îndeamnă la reflecții și la alte căutări necesare.

Desigur că asupra unor idei cuprinse în lucrare ca și asupra unor calcule s-ar mai putea discuta. De exemplu, se afirmă (pag. 25) că în țările socialiste dezechilibre demografice sînt moștenite de la dezvoltarea anterioară a societății sau ca rezultat al războaielor și că proprietatea socialistă înlătură cauzele deficitelor demografice (p. 26) desigur lucru în principiu adevărat, dar oare țările socialiste nu creează și ele dezechilibre demografice în structura pe grupe de vîrstă tocmai ca urmare a progresului economico-social?

De asemenea unele calcule pe care le face autorul cu privire la dimensiunea forței de muncă feminine ce ar putea fi întinsă în producție par a fi prea optimiste, dacă ne gîndim și la alte funcții pe care femeia le are în societate ca factor demografic, de educație etc.

Desigur că cele arătate mai sus nu micșorează valoarea lucrării, a concluziilor și soluțiilor practice pe care autorul le pune la îndemina cititorului. Acesta din urmă va găsi în lucrarea profesorului Ion Blaga, nu numai înfățișarea unui tablou științific al modelului prezent și în devenire a resurselor noastre demoeconomice prezentate într-un limbaj curgător și clar, dar și unele idei și îndemnuri de noi cercetări și abordări innoitoare izvorite din modernizarea structurilor noastre sociale, în scopul folosirii mereu la cote mai ridicate a resurselor noastre de muncă, considerate pe drept cuvînt ca cea mai de preț bogăție națională.

Mircea BULGARU

REDUCEREA CHELTUIELILOR DE CIRCULAȚIE

(Urmare din pag. 13)

de anul 1975. Reducerea este cu atît mai necesară, cu cit, după cum se știe, dobînda reprezintă una din pîrghiile economice importante prin care se poate acționa în direcția perfecționării mecanismului economico-financiar în întreprinderile comerciale.

Se impun acțiuni urgente la întreprinderile cu nivele de cheltuieli peste medie

ANALIZA efectuată asupra structurii cheltuielilor de circulație s-a referit la nivelele medii înregistrate în comerțul din capitală.

În scopul sesizării și valorificării în

continuare, în mod eficient, a căilor de reducere a cheltuielilor de circulație, este necesar de văzut modul în care se prezintă, diferențiat pe sectoare, nivelul cheltuielilor de circulație.

Se observă că după nivelul mediu al cheltuielilor de circulație înregistrat pe grupe de mărfuri în Capitală, un număr apreciabil de întreprinderi (60%), se plasează peste medie, îndeosebi în sectorul alimentației publice și în cel al produselor alimentare. De altfel, numai 2 întreprinderi alimentare și 3 întreprinderi de alimentație publică se plasează sub medie (I.C.L. „Alimentara” nr. 4 și 7, I.A.P.L. „Cotroceni”, I.C.R. nr. 1 și 2. De remarcat că I.C.R. urile, prin natura activității lor, se plasează cu mult sub medie (I.C.R. nr. 1 și 2 — circa 13% față de media de 19%

pe total Capitală). Evident, în asemenea cazuri se impune o atenție sporită pentru folosirea celor mai potrivite căi de reducere a cheltuielilor de circulație, care pot să contribuie la minimizarea nivelului lor relativ în cadrul comerțului din Capitală.

După cum se poate constata din cele prezentate mai sus, reducerea cheltuielilor de circulație presupune ridicarea calitativă a întregii activități desfășurată de fiecare întreprindere comercială, acționînd cu răspundere în sensul indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceausescu, secretar general al partidului, la Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978. : **Consiliile oamenilor muncii, adunările generale, toți oamenii muncii poartă răspunderea directă pentru... sporirea productivității muncii, reducerea cheltuielilor materiale și creșterea eficienței economice...**

La Roma se deschide la 12 iulie a. c.

CONFERINȚA MONDIALĂ PENTRU REFORMA AGRARĂ ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ

INTRE 12 și 20 iulie a.c. la Roma se vor desfășura sub egida Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.), lucrările Conferinței mondiale pentru reforma agrară și dezvoltarea rurală. Originile acestei conferințe se află în două teze simple cuprinse într-un document datînd încă din 1956 al F.A.O.: cauza principală a subnutriției și malnutriției este sărăcia, iar principalul remediu contra sărăciei este dezvoltarea economică. Pînă acum însă avantajele dezvoltării nu s-au repercutat decît prea puțin asupra populației rurale, care reprezintă marea majoritate a locuitorilor țărilor în curs de dezvoltare, și care la rîndul lor constituie mai mult de două treimi din populația globului. Această deoarec mecanisme dezvoltării nu sînt numai de natură tehnică, ci infinit mai complexe, un rol esențial revenind factorilor social-politici, economici și culturali. Din acest punct de vedere, după cum arăta recent Hernán Santa Cruz, secretarul general al conferinței mondiale care se deschide joi la Roma, această reuniune are loc într-un moment în care, deși ne aflăm la sfîrșitul celui de-al doilea deceniu al Națiunilor Unite pentru dezvoltare, în lumea rurală există mai multă sărăcie, mai mult șomaj, mai multă subnutriție, mai mult analfabetism, mai multă maladie decît oricînd în trecut.

Totuși, sărăcia și subdezvoltarea rurală nu sînt nici inerente, nici inevitabile. „Ele decurg — arată mai departe Hernán Santa Cruz — din inerția structurilor social-economice și din rezistența la schimbare a grupurilor privilegiate, din strategiile dezechilibrate de dezvoltare care au neglijat sectorul rural sau l-au exploatat în mod deliberat acordînd prioritate industrializării zonelor urbane, dintr-un sistem de relații internaționale bazat pe exploatare, care perpetuează inegalitatea în schimburile dintre furnizorii de materii prime de la periferie și centrul industrializat“ (Development Forum, may 1979, p.1).

Că așa stau lucrurile, o dovedesc progresele realizate în dezvoltarea rurală de țările — printre care se numără și România — care au făcut din aceasta una din pricipalele componente ale strategiei lor de dezvoltare. Devine în același timp tot mai clar că nu este de conceput o soluționare reală și temeinică

Agricultura țărilor nesocialiste în curs de dezvoltare

		Africa	America Latină	Orientul Apropiat	Orientul Îndepărtat	Total	
Teren agricol (mil. ha)	1965	170,4	120,4	75,5	250,1	618,6	
	1975	183,5	140,7	81,7	263,4	670,4	
Populația rurală (mil.)	1965	208,4	117,2	102,5	693,2	1 124,5	
	1975	253,9	126,3	121,4	854,1	1 361,3	
Creșterea producției agroalimentare pe locuitor ¹⁾ (%)	1961—1965 — 1970	0,1	0,8	0,3	0,9		
	1970—76	-1,4	0,5	1,4	0,2		
Importul net de cereale (% față de producție)	1972—1974	17,5	2,9	19,0	7,8		
	1975	30,2	7,0	30,9	9,6		
Îngrășăminte la ha arabil (kg)	1961—1965	1,7	10,6	6,6	5,7		
	1975	5,6	31,9	24,7	21,2		
Forța de muncă rurală (mil.)	1970	— fără pămînt	11	20	14	110	155
		— mici proprietari	141	69	53	428	691
Proprietățile mici ²⁾ — % din numărul total — % din suprafața totală	1970		66,0	67,2	54,6	71,1	
			22,4	3,6	9,8	21,7	
Dimensiunea medie a micilor proprietăți (ha)	1970	1,0	2,7	1,8	0,7		

¹⁾ Ritm mediu anual.

²⁾ Sub 10 ha în America Latină, sub 5 ha în Orientul Apropiat, sub 2 ha în Africa și Orientul Îndepărtat.

SURSA : Development Forum, may 1979, p. 6, pe baza datelor F.A.O.

că a problemei fără efectuarea restructurărilor necesare și pe plan internațional. Conferința Mondială pentru reforma agrară și dezvoltarea rurală își propune de aceea, elaborarea unor recomandări vizînd schimbările structurale și instituționale, economice, sociale, culturale, ecologice necesare pentru transformarea radicală a mediului rural.

PREOCUPĂRILE conferinței merg așadar, dincolo de problema reformei agrare, pentru a cuprinde multiplele aspecte ale dezvoltării rurale. Dar așa cum au arătat conferințele regionale ale F.A.O. pregătitoare ale Conferinței mondiale de la Roma, ca și zecile de studii elaborate în lume în atenția acesteia, sărăcia și subdezvoltarea rurală sînt întotdeauna direct legate de repartitia inegală a proprietății asupra pămîntului și a apei, ca principali factori de producție în agricultură. Date ale F.A.O. (vezi tabelul) relevă că în țările nesocialiste în curs de dezvoltare existau în 1970 circa 155 milioane de lucrători agricoli complet lipsiți de pămînt (numărul lor a crescut mult de atunci), sursă permanentă a migrației spre bidonvillurile de la periferia marilor orașe. Paralel s-a întărit dominația mării proprietăți. Chiar în țări care au trecut la efectuarea reformei agrare, ritmul acesteia este atît de lent încît s-a calculat că ar fi nevoie de multe secole pentru a împroprietări, în ritmul actual, întreaga țărănime lipsită de pămînt. De aceea, afirmă un buletin al F.A.O. (Hommes—Pain—Terre, janvier 1979, p. 2), necesitatea transformării instituțiilor și structurilor legate de accesul la pămînt, la apă și la alte resurse naturale, ca și mai buna utilizare ramîn evidente în marea majoritate a țărilor în curs de dezvoltare, anunțîndu-se de aceea ca un punct prioritar pe ordinea de zi a conferinței.

Pe agenda dezbaterilor se va afla de asemenea problema participării populației rurale la adoptarea și aplicarea deciziilor cu privire la dezvoltare, văzută nu numai ca o chestiune de echitate, ci ca o necesitate a însăși sporirii eficienței. „S-a demonstrat în măsură suficientă că anumite programe au eșuat din cauza apatiei dacă nu chiar a ostilității pretenșilor beneficiari“, se arată în același buletin F.A.O., care relevă că răspunsul se află într-un recurs mult sporit la cooperative, uniuni de credit și alte organisme de întrajutorare.

Ținînd seama de „contribuția enormă“ adusă de femei în agricultură, sub toate aspectele, în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, accelerarea integrării femeilor în procesul dezvoltării rurale apare — în mod similar cu cea a participării întregii populații — nu numai ca o problemă de justiție socială, ci ca o condiție de bază a realizării obiectivelor acestui proces. Printre diversele aspecte ale integrării femeii, conferința ar urma să abordeze eliminarea formelor de discriminare juridică și de altă natură care neagă femeii egalitatea cu bărbatul, crearea de servicii mai bine adaptate nevoilor economice și sociale ale femeilor, egalitatea de șanse în materie de educație și pregătire care să deschidă femeilor noi perspective de activități generatoare de venituri etc.

CONDIȚIE indispensabilă pentru sporirea și intensificarea producției agricole este considerată și ameliorarea accesului micilor producători — care reprezintă majoritatea proprietarilor, dar nu și a terenurilor (vezi tabelul) — la factorii de producție, la servicii și la piețe. Este vorba de varietăți de semințe de mare randament, îngrășăminte, pesticide, politici de prețuri, sisteme de credit rural pentru minimizarea riscului în caz de recoltă slabă, măsuri vizînd accelerarea introducerii de noi tehnici și tehnologii, popularizarea cunoștințelor tehnice necesare, formarea cadrelor, modernizarea infrastructurii de depozitare, prelucrare, comercializare și transport. Citeva cifre ale F.A.O. sînt relevante pentru urgența necesității soluționării acestor probleme: cantitatea de îngrășăminte la hectar utilizată în America Latină, regiunea în curs de dezvoltare cel mai bine situată din acest punct de vedere, rămîne încă de circa trei ori mai mică decît cea din țările dezvoltate, care este de 104,4 kg., iar producția agricolă pe

D. DINU

(Continuare în pag. 28)

Reuniunea economică la nivel înalt de la Tokio

PREOCUPĂRI PENTRU ATENUAREA EFECTELOR CRIZEI ENERGETICE

ACTUALA criză economică, monetară, energetică și de materii prime, prin caracterul său general, persistența și multiplele sale forme de manifestare, generează puternice frământări în economia occidentală. Această criză, de o acuitate deosebită, care a cuprins în ultimii ani lumea capitalistă, și-a făcut și își face din plin resimțite efectele asupra statelor cu „economie de piață” care se văd obligate să recunoască faptul că sarcinile asumate s-au dovedit inconsistente în fața realităților: tendința de scădere a ratei medii de creștere pe ansamblul țărilor membre ale O.C.D.E. (de la 3,5% în 1978 la 2,5—3% în 1979), sporirea șomajului (5,5% în 1979 față de 5% în '78 din populația ocupată), creșterea accentuată a inflației (15% față de 10%), intensificarea măsurilor protecționiste și tulburările puternice de pe piețele de schimb. Un aspect grav cu care este confruntată omenirea în prezent și în perspectivă este problema crizei energetice care — în cazul lipsei unor acțiuni concrete, realiste și concertate mondiale — este de natură să compromită toate celelalte încercări avute în vedere de țările occidentale. Inițierea și convocarea reuniunii de la Tokio a evidențiat faptul că chiar și statele occidentale industrializate — cu potențialul economic cel mai puternic și care sînt principalele consumatoare de petrol — sînt puternic afectate de greutatea în ce privește aprovizionarea cu resurse energetice, impunându-se ca atare măsuri severe de economisire pentru ca aceste dificultăți să poată fi depășite.

Întîlnirile occidentale la nivel înalt — între intenții și rezultate

ANUL 1975, data apariției acestor întîlniri care inițial nu se doreau periodice, nu este întîmplătoare. Ea marchează în fapt, apogeul dificultăților ciclice cu care s-a confruntat economia țărilor capitaliste dezvoltate în perioada celei mai profunde recesiuni economice postbelice, 1974—1975. Pe fondul crizei structurale generale a capitalismului, sincronismul inflație-șomaj-criză evident în anul 1975 în economia occidentală a blocat ieșirea din impulsul recesiunii în special a țărilor vest-europene și Japoniei pe calea mijloacelor clasice. Necesitatea găsirii unor soluții conforme cu o situație fără precedent în evoluția ciclică a economiei

capitaliste, a adus în actualitate întîlnirile la nivel înalt a reprezentanților principalelor țări industrializate occidentale.

Iată, spre exemplu, în ce condiții a debutat la Rambouillet, în Franța, seria acestor întîlniri: o creștere economică negativă (—0,1%) pe ansamblul celor 7 țări angajate în discuție (S.U.A., Japonia, Canada, R.F. Germania, Franța, Anglia și Italia) sau practic o stagnare (0,4%) pe ansamblul țărilor O.C.D.E., o rată record a inflației, de 13,4% și un deficit în balanța plăților curente pe ansamblul țărilor O.C.D.E. de 28,035 miliarde dolari. În același timp, un număr de peste 15 milioane persoane erau lipsite de un loc de muncă, iar în rîndul acestora, tinerii șomeri reprezentînd o pondere de 20—40%, în funcție de țară.

Aceste probleme au constituit, cu mici variații, ordinea de zi a primelor patru întîlniri la nivel înalt a principalelor țări industrializate occidentale. Cauzele formulării unor astfel de agende de lucru au fost și rămîn evidente: în primul rînd, în toate domeniile se doreau ameliorări, iar în al doilea rînd devenise certă interdependența dintre soluțiile care urmau să fie recomandate pentru depășirea acestor dificultăți. Similitudinea formală a agendelor de lucru nu a împiedicat, însă, ca discuțiile de esență să fie orientate, accentuate sau să graviteze în jurul unei problematice considerată pentru momentul respectiv ca cea mai importantă.

Lăsînd la o parte reuniunile de început, de la Rambouillet și San Juan, pentru următoarele două sînt evidente astfel de orientări. La Londra, problema șomajului, în special în rîndul tinerilor, a dominat discuțiile dat fiind că remediile relansării creșterii economice, recomandate anterior s-au tradus în performanțe economice mai mult decît modeste pentru marea majoritate a țărilor occidentale. Acordîndu-se prioritate stăvilirii inflației, șomajul a rămas aspectul „sacrificat” în contextul măsurilor de politică economică adoptate în 1976. Legat de problema șomajului au fost bineînțeles tratate totodată creșterea economică (este momentul lansării teoriei „celor 3 locomotive”) și protecționismul. Acesta din urmă a fost considerat o piedică pentru relansarea economică și reducerea șomajului care îi servea drept argument de bază.

La Bonn, un aspect aparent colateral problematicii creșterii economice și anume necesitatea relansării investițiilor productive ale sectorului privat a fost, practic, punctul cheie al dezbaterilor. Datele preliminare prefigurau pentru 1978 o revenire în matcă a cursului prețurilor de consum, astfel că inflația fiind sub control, continuitatea relansării economice în 1979 era condiționată de relansarea investițiilor.

Sinteza cauzelor atingerii unor rezultate sub așteptări după recomandările întîlnirilor la nivel înalt relevă, astfel, abordarea limitată a problemelor, cultivarea în continuare în fața dificultăților comune a unor interese de grup, accentuarea contradicțiilor dintre țările occidentale în domeniul problematicilor care țin în final de instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

Tokio 1979, pe fondul crizei energetice

MAJORĂRILE la prețul țițeiului decise de OPEC la sfîrșitul anului 1978 pentru anul 1979 și escaladarea în fapt a acestora mult mai rapidă decît etapizarea propusă, a determinat ca în agenda de lucru a reuniunii de la Tokio locul prioritar să îl ocupe energia, ca o problemă de anvergură cu tendințe și efecte pe termen lung.

Înainte de a face referiri la ordinea de zi a reuniunii de la Tokio sînt demne de menționat două aspecte semnificative din atmosfera pregătirilor, deosebite de întîlnirile preparatorii. Primul se referă la interesul gazdei, respectiv al Japoniei, pentru buna reușită a întîlnirii. Acest interes, care poate fi înțeles cu îngrijorare, a decurs dintr-o situație tensionată legată de contradicțiile dintre principalii parteneri occidentali — S.U.A. și C.E.E. — determinate în principal de soldurile comerciale excedentare în favoarea Japoniei și de oferta de reduceri tarifare nesatisfăcătoare făcută în cadrul negocierilor G.A.T.T. Cel de al doilea aspect se referă la problema energiei. Pe acest plan, întîlnirea de la Tokio a fost precedată de intense preocupări atît la nivel național, cît și la nivelul unor organisme internaționale sau grupări economice pentru a se ajunge la economisirea și conservarea energiei și redu-

cerea consumurilor energetice bazate pe produse petroliere.

La Tokio s-a venit cu date cât de cât mai precise: un angajament voluntar de a reduce treptat consumul de energie; cunoașterea poziției C.E.E. în problema energiei (întilnirea de la Strasbourg, deși nu cu rezultate scontate, a constituit totuși un prilej de expunere a unor poziții naționale, cel mai concret plan fiind cel al Franței, care a propus elaborarea unui plan comun vizînd: reducerea importurilor de petrol; reglementarea pieței libere a petrolului; valorificarea altor surse de energie; începerea de convorbiri între țările vest-europene și țările producătoare de petrol); alte propuneri de soluționare a crizei energetice (S.U.A.: crearea unui fond internațional pentru identificarea de resurse energetice alternative; Japonia: crearea unei noi organizații internaționale care să faciliteze dialogul dintre țările producătoare și cele consumatoare de țiței, etc.) și în sfîrșit recenta decizie de la Geneva a țărilor O.P.E.C., de aplicare a noilor majorări la prețurile țițeiului.

Cu excepția energiei, dezbaterele la celelalte puncte au fost mai operative, reprezentanții celor 7 țări industrializate ajungînd mai ușor la unele înțelegeri. Participanții au hotărît să acționeze mai mult în direcția îmbunătățirii eficienței productive pe termen lung a economiilor țărilor respective, prin măsuri de natură să ducă la stimularea investițiilor, a cercetării și dezvoltării, sprijinirea dezvoltării unor noi ramuri industriale, reducerea creșterii unor din cheltuielile curente în sectorul public. A fost reafirmată hotărîrea de a se elimina piedicile existente în calea comerțului internațional, de a lupta împotriva protecționismului, precum și de a acționa pentru o mai mare stabilitate valutară — sarcinile apreciate ca esențiale pentru dezvoltarea comerțului și a economiei mondiale.

În problema energiei, principalul obstacol a fost abordarea limitelor importului de țiței în viitori ani, diferențele existînd în principal între poziția țărilor membre ale Pieței Comune care optau pentru respectarea planului de la

Strasbourg și poziția S.U.A., Japoniei și Canadei care se pronunțau pentru obiective individuale. La Tokio, participanții au convenit asupra necesității reducerii consumului de petrol și accelerării valorificării altor surse de energie. Astfel, țările membre ale C.E.E. au hotărît să-și limiteze la 500 milioane tone consumul de petrol în 1979 și să-și mențină importurile în perioada 1980—1985 la un nivel care să nu-l depășească pe cel din 1978. În ceea ce privește S.U.A., Canada și Japonia, acestea au decis ca, pe lângă reducerea importurilor în 1979, cumpărările de petrol în 1980 să nu fie superioare celor din 1979. Țările occidentale industrializate și-au asumat obligația de a-și reduce consumul de energie prin acțiuni concertate inclusiv prin acceptarea de plafoane de import pînă în 1985 și de restricții în solicitarea de țiței pe piața liberă.

Participanții au convenit, astfel, asupra creării unui „registru al tranzacțiilor petroliere internaționale”, menit să contribuie la prevenirea speculațiilor cu țiței.

Pe termen lung, a fost subliniată necesitatea unor acțiuni de cooperare internațională în domeniul exploatării pașnice a energiei nucleare și asigurarea siguranței centralelor nucleare, înființarea unui grup de studiu internațional pentru promovarea programelor de dezvoltare a surselor de energie alternative. În acest sens în declarație se subliniază eforturile ce se impun a fi făcute pentru înlocuirea petrolului cu cărbunele în industrie și ca sursă de energie electrică, pentru dezvoltarea de noi tehnologii în domeniul energiei, prin utilizarea unor importante resurse publice și particulare, capabile să ducă la valorificarea altor surse de energie. Tot în direcția atenuării crizei combustibililor s-a convenit crearea unui nou organism internațional în problemele tehnologiei energetice.

La Tokio, reprezentanții țărilor occidentale industrializate au apreciat drept „nejustificate” recente majorări ale prețului petrolului, decise de O.P.E.C. Participanții au declarat că „condamnă aceste hotărîri” care sînt de

natură, să ducă la „serioase consecințe economice și sociale, ele însemnînd o mai mare inflație pe scară mondială și o reducere a creșterii economice”. După cum declara, în acest sens președintele J. Carter, creșterile de prețuri la petrol din acest an, hotărîte de O.P.E.C. vor provoca pierderea a 800 000 locuri de muncă în S.U.A. pînă la sfîrșitul anului viitor și vor antrena creșterea cu 2—2,5 la sută a inflației. În R.F.G. se apreciază că scumpirea petrolului va însemna o notă de plată suplimentară de circa 15 miliarde mărci anual.

Totodată, avînd în vedere efectele înrăutățirii situației energetice asupra țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de țiței, țările dezvoltate au declarat că trebuie să acorde un ajutor mai substanțial acestora în domenii ca alimentație, planificarea forței de muncă și dezvoltarea resurselor energetice. Pe un plan mai larg, participanții au recunoscut necesitatea fluxului de resurse financiare bilaterale și multilaterale către țările în curs de dezvoltare, ei angajîndu-se să pună un accent mai mare de cooperare în relațiile economice cu țările rămase în urmă. Prin măsurile și acțiunile adoptate precum și pozițiile exprimate la Tokio a fost reliefată preocuparea statelor industrializate occidentale pentru atenuarea efectelor crizei economice. După cum se arată în declarație, problemele care confruntă aceste țări, sînt globale, ele nu pot fi rezolvate decît printr-o responsabilitate comună și prin colaborare.

Din analiza rezultatelor reuniunii de la Tokio apare și mai pregnantă concluzia privind necesitatea concentrării tuturor eforturilor în direcția promovării unei largi cooperări economice internaționale, fără restricții și discriminări artificiale, pentru a se căuta soluții în problemele energetice prin participarea tuturor statelor, indiferent de orînduire sau grad de dezvoltare, în cadrul unui dialog larg, corespunzător intereselor fiecărei națiuni, progresului și păcii în lume.

Napoleon POP

Institutul de economie mondială

Probleme actuale ale realizării unei cooperări eficiente

(Urmare din pag. 11)

producție (livrare) al semifabricatelor din cooperare, în funcție de reducerea cheltuielilor cu munca vie și materializată la furnizor. Din analiza tabelului nr. 2 rezultă de asemenea că 3/4 (57 lei, din 76 lei) din posibilitățile de reducere a costurilor materiale în 1980, în comparație, cu 1975, se găsesc la întreprinderea furnizoare de semifabricate și produse în cooperare și numai 1/4 (19 lei) la întreprinderea care achiziționează aceste produse și semifabricate. În legătură cu influența cooperării asupra nivelului cheltuielilor tota-

le și materiale la 1 000 lei producție-marfă, este necesar să relevăm că, privite prin prisma intereselor economiei naționale pe termen lung, adîncirea diviziunii muncii, specializarea și lărgirea cooperării contribuie la creșterea productivității muncii și a eficienței economice. Pentru aceasta este necesar să se respecte următoarele condiții de bază:

— **încheierea contractelor de cooperare să fie perfectate numai în condițiile în care semifabricatele sau ansamblele ce se vor realiza în afara întreprinderii se vor situa cel puțin la nivelul calitativ și de costuri cu care le poate realiza**

unitatea beneficiară de cooperare;

— **realizarea unor semifabricate sau subsansamble prin cooperare trebuie să se materializeze în mărirea scriilor de fabricație atît la furnizorul, cît și la beneficiarul de cooperare, cu influențe favorabile asupra costurilor, beneficiului și producției nete.** Ca urmare, pornind de la faptul că dezvoltarea economico-socială armonioasă și rapidă a țării impune asigurarea unui echilibru permanent între resursele și necesarul de fonduri materiale și financiare, este necesar ca în condițiile în care titularii de plan propun eforturi mai mici de reducere a costurilor la întreprinderile beneficiare de cooperare, să propună în același timp sar-

Conferința mondială pentru reforma agrară și dezvoltarea rurală

(Urmare din pag. 25)

lucrător în țările în curs de dezvoltare nu depășește 1 tonă, față de 6,9 tone în țările dezvoltate.

Ținând seama de descreșterea în continuare a raportului suprafață de teren—populație rurală în majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, în ciuda exodului spre orașe, dezvoltarea rurală, și odată cu aceasta repartizarea echilibrată a populației naționale, depinde de diversificarea economiei rurale și de o creștere mai rapidă a ocupării forței de muncă în activitățile neagricole. În această optică, conferința ar urma să examineze măsurile necesare pentru promovarea de noi activități industriale la sate, pe scară mai mică sau mai mare, dezvoltarea de activități industriale legate de agricultură, cum ar fi producerea și întreținerea uneltelor agricole și prelucrarea produselor agricole, mobilizarea forței de muncă acum subutilizate la construirea infrastructurii rurale, sprijinirea comercializării produselor fabricate etc.

O constatare admisă unanim este aceea că unul din obstacolele majore în calea dezvoltării rurale îl constituie analfabetismul în proporție de masă al populației de la sate. De aceea, probleme ca, lichidarea analfabetismului și ridicarea gradului de școlarizare, formarea de personal tehnic pentru realizarea programelor de dezvoltare rurală, dezvoltarea cercetării în legătură cu nevoile acestor programe, mai buna răspundere a cunoștințelor științifice vor figura fără îndoială pe ordinea de zi a conferinței.

Soluționarea complexelor probleme ale dezvoltării rurale nu depinde numai de factori interni ca cei prezentați mai sus, ci și de o serie de factori externi, necesitând în esență instaurarea unei noi ordini economice internaționale. Așa cum a reieșit în mod pregnant cu ocazia reuniunilor pregătitoare ale conferinței, orice progres în direcția edificării noii ordini — pe linia unor schimburi comerciale mai echitabile, a sporirii asistenței publice pentru dezvoltare, inclusiv sub forma transferului de tehnologie, a intensificării cooperării între țările în curs de dezvoltare și în cadrul sistemului O.N.U. — ar avea o înrădăcinare foarte favorabilă asupra realizării obiectivelor dezvoltării rurale.

Țările în curs de dezvoltare nu au decât o influență marginală asupra piețelor produselor agricole. În vreme ce încasările provenind din exportul lor de produse agricole condiționează în mare măsură efectuarea investițiilor necesare dezvoltării rurale. Problemele care se vor ridica în acest context sînt îmbunătățirea accesului și stabilirea de prețuri remuneratorii pentru produsele agricole, brute și prelucrate, pe piețele țărilor industrializate, reducerea fluctuațiilor pe termen scurt ale acestor

prețuri etc. Posibilități deosebite oferă cooperarea în domeniul dezvoltării rurale între țările în curs de dezvoltare, ținând seama că, mai ales la nivelul regiunilor, un mare număr de probleme sînt în esență similare. Printre domeniile concrete de cooperare se citează producția agricolă, organizarea, prelucrarea și comercializarea acesteia, cercetarea agronomică și schimbul de experiență în domeniul reformei agrare și dezvoltării rurale, executarea în comun a unor proiecte interesînd mai multe țări, ca de exemplu în domeniul irigațiilor sau al amenajării complexe a unor bazine hidrografice. Din gama largă a preocupărilor legate de instaurarea noii ordini fac parte și cele legate de dezvoltarea competențelor naționale în materie de evaluare a investițiilor străine din punctul de vedere al obiectivelor dezvoltării rurale, întărirea capacității de negociere a țărilor în curs de dezvoltare cu societățile transnaționale, studierea efectelor investițiilor în proiecte de mare amploare asupra mediului înconjurător, adoptarea unui cod de conduită privind activitatea societăților transnaționale și alte investiții străine.

O COMPLETARE prețioasă a efortului național în realizarea obiectivelor dezvoltării rurale o poate reprezenta sporirea volumului, condițiilor și eficienței utilizării asistenței publice pentru dezvoltare, mai ales în perioada actuală cînd sursele externe de finanțare sînt furnizate în măsură crescîndă din surse comerciale, iar transferul de tehnologie este încă redus.

Hotărîtoare rămîn însă în realizarea dezvoltării prin eforturi proprii profunde schimbări structurale interne care se cer efectuate pe planul relațiilor de producție, al instituțiilor, al formelor de organizare economică și socială, al infrastructurilor educaționale, de comunicații, edilitare etc. Așa cum se află înscris în Programul de acțiune adoptat de Conferința mondială a alimentației din 1974, o strategie de dezvoltare pe termen lung este de neconceput în condițiile menținerii vechilor structuri, perimate, în relațiile sociale din mediul rural, fără reforme profunde în sistemul de proprietate și de utilizare a pămîntului, fără o viziune integratoare a factorilor complecși, aflați într-o strînsă intercondiționare, de care depinde dezvoltarea producției agricole și ridicarea nivelului de trai în mediul rural.

Experiența românească oferă date extrem de interesante și concludente din acest punct de vedere. Strategia dezvoltării agriculturii socialiste românești poate fi definită prin transformarea concomitentă a structurilor agricole și a celor sociale, ca și a satului românesc în ansamblul său. Obiectivul strategic nu l-a constituit numai creșterea dinamică a producției și a randamentelor, modernizarea acestei ramuri în toate componentele sale, ci și emanciparea socială, creșterea gradului de participare la decizii, ridicarea nivelului de trai, de cultură și de civilizație, prin dezvoltarea localităților rurale, a infrastructurilor edilitare, educaționale, culturale, de ocrotirea sănătății, de comunicații etc. într-o viziune globală.

cini de creștere și diversificare a producției industriale, menite să asigure cel puțin echivalentul beneficiilor care nu se mai realizează datorită hărții în considerare a extinderii cooperării ;

— prin menținerea în anii viitori a unui volum relativ ridicat al cooperării în totalul cheltuielilor materiale, nu trebuie să se subaprecieze însemnătatea celorlalte părți a costurilor materiale/1 000 lei producție marfă, inclusiv a costului metalului, amortizărilor etc., care se găsesc în competența de reducere a întreprinderii ;

— ținînd seama de ponderea mare a produselor și semifabricatelor în cooperare în costurile materiale în construcția de mașini, este necesar ca ministerul, departamentele și centralele să-și intensifice eforturile pe linia mobilizării tuturor întreprinderilor pentru a realiza produsele și subsansamblele ce le livrează în cooperare la costuri cât mai mici și de a reduce la intervale rezonabile prețurile de livrare, în funcție de noile costuri, potrivit prevederilor art. 9 din legea nr. 19/1971.

În mod cert, așa cum rezultă și din tabelul nr. 2, în condițiile în care la întreprinderile furnizoare de subsansamble și produse în cooperare se realizează costuri la același nivel sau mai mici decît cele care s-ar înregistra la întreprinderea beneficiară, nu se modifică nivelul cheltuielilor materiale și al producției nete pe ansamblul ministerului, numai că beneficiul corespunzător volumului

cooperărilor se realizează la furnizor și nu la beneficiar. Iată, de ce, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, departamentele și centralele sale industriale trebuie să sporească sensibil efortul de reducere a cheltuielilor totale și materiale la 1 000 lei producție-marfă la întreprinderile care produc și livrează semifabricate și subsansamble în cooperare, concomitent cu planificarea unui efort corespunzător mai redus de micșorare a costurilor la întreprinderile beneficiare de cooperare. Desigur, toate acestea în condițiile în care nivelul prețurilor de livrare ale produselor și semifabricatelor din cooperare nu se revizuiesc în funcție de nivelurile mai mici ale costurilor de producție înregistrate la întreprinderea furnizoare.

Piața aurului în 1978

RAPORTUL anual publicat recent de Banca Reglementelor Internaționale (B.R.I.) apreciază la circa 1745 tone achizițiile de aur în 1978, față de 1615 tone în 1977, majorarea cu 130 de tone a cereii fiind pusă în principal pe seama scăderii încrederii în dolarul american în condițiile crizei care a afectat piața monetară occidentală.

Potrivit raportului, cererea a fost acoperită cu 1410 tone din producția de aur din 1978 (960 tone din țările occidentale și 450 t producția estimată a țărilor socialiste) și 325 tone vândute de băncile centrale și instituțiile monetare (F.M.I. — 181 t, Trezoreria S.U.A. — 126 t, Portugalia — 62 t, India — 13 t). Diferența până la concurența cereii totale a fost acoperită cu monede din aur, emise și vândute de Republica Africa de Sud.

Media prețului unciilor de aur fin la care B.R.I. a efectuat vânzări în cursul exercițiului financiar al anului 1978 se ridică la 208 dolari.

Sursa citată mai menționează, în contextul relațiilor financiare în 1978, că volumul total al creditelor bancare internaționale din partea băncilor comerciale din principalele state capitaliste industrializate s-a ridicat la 450 miliarde dolari, cu 110 miliarde peste cifra corespunzătoare din 1977 (când creșterea suplimentară atinsese 75 mrd. dolari în raport cu 1976), cele mai mari creșteri fiind înregist-

trate de băncile din S.U.A. și Japonia.

Prognoză privind exporturile americane de produse agricole

DUPĂ cum apreciază Departamentul Agriculturii al S.U.A., exporturile agricole americane vor crește cu 17,2% față de sezonul anterior, ca urmare a sporirii atât a volumului livrărilor cit și a majorării prețurilor. Astfel, dacă în sezonul 1977/1978 exporturile au totalizat 121,7 mil. t — 27,3 mld. dolari — pentru noul an fiscal se prevăd livrări majorate cu 5,1 mil. t și, valoric, cu 4,7 mld. dolari.

Creșteri importante în volum se preconizează pentru soia, cereale, tutun și orez, iar majorarea prețurilor a afectat produse ca porumb, grâu, soia, făină de soia, carne, grăsime de vită, tutun, bumbac.

În ceea ce privește importurile acestea sînt estimate la 16 mld. dolari față de 13,3 mld. dolari în sezonul anterior.

Sursa citată relevă că exporturile de produse agricole vor fi orientate cu precădere către: Asia — 11 mld. dolari în perioada corespunzătoare a anului trecut; țările occidentale care vor achiziționa mărfuri în valoare de 9,9 mld. dolari, față de 8,7 mld. anterior. Vânzările către țările socialiste europene sînt

evaluate la 1,4 mld. dolari, față de 1,1 mld. în sezonul trecut. Pe țări, principalii importatori sînt presupuși a fi: Japonia — 4,8 mld. dolari, U.R.S.S. — 2 mld., R.P. Chineză — 1 mld. dolari.

Grecia: previziuni moderate pentru 1979

RAPORTUL anual al Băncii Greciei referitor la situația economică a țării atrage atenția asupra necesității de a se lua măsuri adecvate pentru a se preveni inflația prelungită, scăderea producției industriale și creșterea șomajului. Autorul subliniază că, dacă nu se va asigura o majorare corespunzătoare a investițiilor industriale, sectorul manufacturier nu va reuși să-și mențină ponderea principală în procesul de dezvoltare economică a țării.

Din datele raportului rezultă că sarcina asumată de guvern referitor la menținerea la 10% a ratei inflației — nu a fost realizată, în prezent încercîndu-se menținerea inflației cel puțin sub nivelul de 15% (față de 11,5% în 1978). Se așteaptă ca P.N.B. să crească cu 5% (5,9% în 1978), producția industrială să crească cu 5,5—6% (față de 7,5% anul trecut), iar veniturile din agricultură — cu 2% (6,5% anterior).

Balanța de plăți va rămîne, se pare, deficitară în continuare, dar fiind creșterile insuficiente în ceea ce privește exporturile și veniturile din comerțul indivizibil.

Orientări în dezvoltarea economică

Mexic: strategii pentru o industrializare accelerată

ECONOMIA Mexicului a înregistrat o evoluție favorabilă în 1978 (ritm de creștere al P.I.B. de 6,6% — dublu față de media anilor anteriori). Tendința de încetinire a creșterii în 1979, în special pe fondul accelerării tendințelor inflaționiste, precum și creșterea inegală a sectoarelor industriale au determinat adoptarea unei strategii de perspectivă, pină la sfîrșitul deceniului viitor, cu accent pe dezvoltarea echilibrată și accelerată a economiei, îmbunătățirea situației utilizării forței de muncă economisirea și valorificarea superioară a resurselor de hidrocarburi de care dispune țara.

Industria va beneficia de o atenție prioritară din partea statului, concretizată în planificarea, coordonarea și amplasarea întreprinderilor în funcție de așezarea geografică și contribuția acestora la îmbunătățirea situației balanței de plăți curente. Sectoarele prioritare, industria agro-alimentară și a bunurilor de echipament vor beneficia de sprijin maxim din partea statului. Acestea, alături de alte ramuri industriale producătoare de bunuri de consum industrial și bunuri de larg consum — reprezentînd în total 60% din producția industrială, vor putea dispune de: prețuri preferențiale, cu reduceri de pină la 30% a celor privind consumul energetic în funcție de modul cum întreprinderile contribuie la industrializarea unor zone rămase în urmă; credite guvernamentale, în proporție de pină la 25% din investițiile în fonduri fixe pentru întreprinderile din sectorul petrolier și de pină la 20% pentru celelalte, în funcție de cheltuielile efectuate pentru crearea de noi locuri de muncă. De asemenea, vor fi menținute măsuri protecționiste în domeniul vamal numai pentru produsele de interes prioritar pentru industria națională. Se preconizează ca pentru fiecare categorie de întreprindere dintr-o ramură productivă să se stabilească programe de dezvoltare prevăzînd ajutoarele ce vor fi acordate, mijloacele specifice de stimulare, obiectivele de investiții, de producție și export, materiile prime indigene utilizate, precum și ponderea fiecărei ramuri în cadrul industriei. Se speră, astfel, ca prin acest ansamblu de măsuri să se ajungă la un ritm anual de creștere de 10% pe an în perioada 1978—1982 și 12% pe an în perioada 1982—1990, iar utilizarea forței de muncă să înregistreze o rată de creștere de 5%.

În ceea ce privește agricultura, se are în vedere extinderea suprafețelor cultivabile, mecanizarea culturilor, utilizarea îngrășămintelor — obiective realizabile printr-un susținut program de investiții menite să contribuie la majorarea ritmului anual de creștere al acestui sector (3% în prezent) și să reducă dependența țării de importul produselor agroalimentare.

Prin aceste măsuri de dezvoltare în perspectivă se speră ca pe termen lung balanța comercială (deficit de 2,2 mrd. dolari în 1978) să înregistreze mai întîi solduri negative diminuate și apoi, către sfîrșitul deceniului viitor solduri pozitive.

Volumul schimburilor comerciale dintre România și Mexic cunoaște o evoluție ascendentă, importurile mexicane din țara noastră constînd în special din utilaj petrolier, mașini unelte, utilaj chimic, mașini agricole, produse chimice etc. Recentă vizita în România a președintelui companiei de stat „Petroleos Mexicanos” — Pemex a evidențiat interesul celor două țări pentru promovarea cooperării în domeniul industriei petroliere.

Emilian STANCU

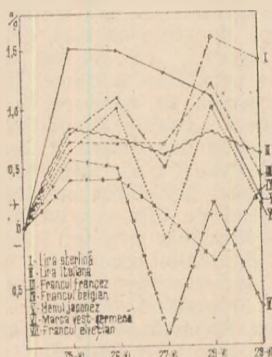
EVOLUȚII MONETARE

ÎN SĂPTĂMINA 25—29 Iunie 1979 piețele internaționale de schimb valutar au avut o evoluție agitată, înregistrîndu-se mișcări oscilante ale cursurilor pe o linie frîntă în urma căreia la închiderea dolarul S.U.A. s-a situat pe ansamblu pe o poziție ceva mai slabă față de nivelul de referință. Această evoluție a rezultat din influența unor factori cum sînt: continuarea efectului nefavorabil, produs de creșterea masei monetare în S.U.A., creșterea indicelui prețurilor de consum și a deficitului comercial al S.U.A. în luna mai; efectele datorate rezultatelor reuniunii O.P.E.C. de la Geneva; hotărîrile în domeniul energetic și economic adoptate la întîlnirea la nivel înalt a celor șapte state industrializate occidentale de la Tokio.

Lira sterlină a continuat să înregistreze o mișcare ascendentă față de restul valurilor occidentale, atîngînd în raport cu dolarul S.U.A. un maxim al intervalului de 2.1720 dolari/liră.

Francul elvețian a evoluat pe o curbă foarte frămîntată resimțînd efectul speculațiilor făcute prin utilizarea sa. După ce la deschiderea a atîns nivel maxim al intervalului de 1.6420 franci/dolar (+0,5% peste închiderea de referință) a regresat apoi la circa 1.6680 franci/dolar, cu aproape 1% sub cursul de referință și a terminat la 1.6640 franci/dolar.

Marca vest-germană a evoluat între puncte extreme situate la circa 1.9445 și 1.7545 mărci/dolar la închiderea

Evoluția principalelor valute occidentale în raport cu dolarul S.U.A. în perioada 25—29 VI, luîndu-se ca bază cursurile din 22 VI a.e.

situîndu-se la 1.0400 mărci/dolar, cu 0,2% peste închiderea precedentă. Francul belgian a început din nou să rămînă în urma partenerilor din șarpele valutar vest-european în acest interval terminînd la circa 29,64 franci/dolar.

Francul francez a resimțit efectul majorării cu 25% a costului creditului, astfel că a înregistrat un maxim de 4.2550 franci/dolar și a închis la circa 4.2850 franci/dolar.

Lira italiană a oscilat între 831 și 832,75 lire/dolar, comparativ cu o închidere de referință de 837,85%.

Yenul japonez a deschis la un curs de 214,70 yen/dolar după care a revenit în final în apropierea închiderii de referință, la 217,40 yen/dolar.

Dobînzile la eurodepozite la șase luni au înregistrat o ușoară creștere, în final situîndu-se la circa 10,75% la eurodolari, 2.0625% la eurofrancii elvețieni și 6,9375% la euromărcile vest-germane.

Prețul aurului a oscilat fiind împins în jos mai ales de presiunile speculative. În acest context, aurul a atîns un maxim de 284,50 dolari/uncie, un minim de 275,90 dolari/uncie, ultimul fixing al săptămîinii fiind stabilit la Londra la 277,50 dolari/uncie.

Paul DUMITRAȘCU
Gheorghe MUNTEAN

MASĂ ROTUNDĂ PE TEMA INSTAURĂRII UNEI NOI ORDINI ECONOMICE INTERNAȚIONALE

TIMP de două zile, 26 și 27 iunie, la Academia „Ștefan Gheorghiu” din București au avut loc, așa cum am informat în numărul trecut al revistei noastre, lucrările celei de a doua rundă a mesei rotunde a unor oameni de știință și militanți ai Partidului Socialist Portughez și Partidului Comunist Român, având ca temă, „Instaurarea unei noi ordini economice internaționale — imperativ major al păcii și cooperării internaționale”.

Comunicările înscrise în programul reuniunii și dezbaterile ce au avut loc pe marginea lor au abordat o problemă variată privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale, subliniind necesitatea eliminării barierelor tarifare și netarifare din comerțul internațional, stabilirii unui raport echitabil între prețurile materiilor prime și ale produselor industriale, deschiderii accesului țărilor în curs de dezvoltare, al tuturor statelor, la realizările științei și tehnicii moderne și, implicit, a elaborării unui cod internațional pentru transferul de tehnologie. Participanții au relevat, de asemenea importanța restructurării relațiilor valutare-financiare internaționale, stopării inflației mondiale și eliminării dezechilibrelor valutare-financiare — precum și necesitatea democratizării relațiilor dintre state, eliminării oricăror forme ale politicii de forță în relațiile internaționale, trecerii de la discuții generale la elaborarea de programe concrete de acțiune.

În ansamblul acestor preocupări au fost relevate pe larg acțiunile consecutive ale Partidului Comunist Român, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., în direcția promovării unei politici de colaborare între toate statele lumii, pentru edificarea unei noi ordini economice internaționale. Dezbaterile au prilejuit un amplu schimb de opinii realizat prin cele două întâlniri — de la Lisabona și București — care au contribuit la cunoașterea mai bună a pozițiilor și politicilor celor două partide și a posibilităților de analizare a căilor și formelor de acțiune în favoarea instaurării unei noi ordini economice internaționale.

Delegația noastră — ne-a spus prof. dr. Ioan Totu, directorul general al Institutului central de cercetări economice, căruia ne-am adresat la sfârșitul lucrărilor — a prezentat pe larg principiile puse de Partidul Comunist Român la baza relațiilor economice internaționale ale țării noastre. În acest context, s-a arătat că în relațiile economice cu alte țări, în raporturile cu diferite organisme economice internaționale, România pornește întotdeauna de la respectarea principiilor independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, egalității în drepturi, avantajului reciproc.

În cursul dezbaterilor, delegația noastră a avut prilejul să prezinte pe larg experiența României, politica Partidului Comunist Român de dezvoltare multilaterală a economiei, a industriei și agriculturii ca ramuri de

bază ale economiei naționale, de dezvoltare a unei oaze proprii de cercetare, organizare a sistemului de educație, pregătire și perfecționare a cadrelor. Totodată s-a subliniat că în condițiile acestei dezvoltări s-au creat posibilități largi pentru extinderea și diversificarea relațiilor economice cu alte țări, pentru promovarea unor forme noi, originale, de colaborare și cooperare economică cu toate țările, indiferent de orînduirea lor social-economică, pe baza principiilor amintite.

În legătură cu necesitatea generalizării acestor principii, a fost relevată unitatea organică care există în concepția partidului nostru între instaurarea unei noi ordini economice internaționale și realizarea unei noi ordini politice internaționale, subliniindu-se necesitatea democratizării relațiilor internaționale, a respectării dreptului popoarelor, indiferent de mărimea lor, de a participa la soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane.

Solicitat să ne expună câteva opinii pe marginea dezbaterilor la care a participat, Joaquim Mestre, membru al Comisiei Naționale a Partidului Socialist Portughez, membru al direcției Centrului de studii al P.S.P., administrator al Băncii Naționale a Portugaliei, ne-a declarat: La întâlnirea de anul trecut de la Lisabona cu tovarășii noștri români am discutat o serie de probleme legate de noua ordine economică internațională și într-un mare număr dintre ele am fost în mare măsură de acord. Acest fapt ne-a surprins în mod favorabil. Cred că el derivă și din faptul că atât Portugalia cât și România sînt țări relativ mici, care trebuie să coopereze și să-și apere pozițiile și posibilitățile de dezvoltare, independența, suveranitatea și viitorul poporului lor. Aceasta este după părerea mea o bază foarte sănătoasă de înțelegere reciprocă. Dincolo de deosebirile de sistem și de opțiuni politice, domeniile de colaborare dintre țările noastre sînt foarte largi.

România are o poziție importantă în lumea de azi, o poziție independentă pentru care avem o mare considerație. De exemplu, pentru a mă referi numai la unul din aspectele importante care au făcut obiectul discuțiilor noastre în aceste două zile, cred că România are o abordare foarte progresistă în problema dezarmării și că modul său de a concepe dezarmarea este cel corect. Aceasta pentru că el nu se referă numai la aspectele militare, în sensul că dezarmarea va conduce la o lume mai pașnică: poziția României face o legătură între dezarmare și dezvoltare. Această legătură are o importanță strategică pentru lichidarea subdezvoltării, reprezentînd de fapt o abordare nouă. Cred că România are un mare merit în acest domeniu, care oferă un teren larg de înțelegere pentru pacea și dezvoltarea mondială. Partidul Socialist Portughez împărtășește de aceea unanim acest punct de vedere.

Printre aspectele majore care confruntă astăzi omenirea și care au reținut atenția în mod deosebit s-au numărat decalajele economice, și nu numai economice dar legate intim de

ele: decalaje în utilizarea forței de muncă, în domeniul populației, în ce privește stocul de învățămînt, decalaje privind dezvoltarea științei și transferul de tehnologie ș.a. ne-a declarat prof. dr. Mircea Bulgaru de la Academia de Studii Economice din București. Aceste decalaje au atins o asemenea amplitudine încît ele pun în pericol însuși progresul general al omenirii.

S-a insistat după aceea asupra căilor de lichidare a decalajelor. Una din căile principale, care este de fapt hotărîtoare, este aceea a efortului propriu, a factorului intern, în sensul că lichidarea subdezvoltării și a decalajelor constituie una din sarcinile prioritare care stau în fața fiecărei națiuni. Este vorba de mobilizarea tuturor forțelor sociale, politice ale națiunii, în vederea unor restructurări economice și sociale, de alocarea unei părți importante din resursele materiale pentru dezvoltare în scopul valorificării superioare a resurselor proprii naturale și umane, al creșterii eficienței economice și apropierea nivelurilor de dezvoltare. Odată cu efortul propriu are o importanță deosebită și factorul extern, în sensul asistenței, al colaborării și cooperării comunității internaționale.

A fost accentuat și un alt fapt deosebit de important și anume acela că, ținînd seama de legătura, care există între factorii economici, sociali, culturali și cei politici, în ultima analiză rezolvarea problemei decalajelor nu este posibilă decît prin orientarea activității maselor spre înfăptuirea unor modificări ale structurilor economice potrivit intereselor fiecărei țări. De asemenea, s-a subliniat că realizarea unei noi ordini economice internaționale așează statele lumii tot mai mult în raporturi de independență și în același timp de interdependență. Aceasta din urmă nu poate însemna niciun știrbirea suveranității naționale și a dreptului fiecărui popor de a-și alege orînduirea socială așa cum o crede de cuviință, potrivit intereselor și aspirațiilor sale.

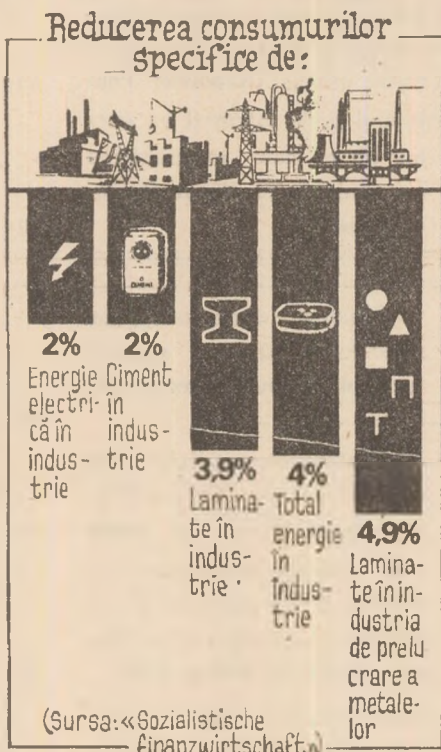
Din punctul nostru de vedere — ne spunea la încheierea lucrărilor, Luis Cid, membru al Comisiei Naționale a Partidului Socialist Portughez, membru al direcției Centrului de studii al P.S.P., deputat, — apreciem foarte mult modul cum s-a desfășurat această masă rotundă și concluziile la care s-a ajuns. Schimbul de opinii a fost sincer, deschis și frățesc, fapt pe care îl constatăm cu o deosebită satisfacție. Referindu-mă la conținutul propriu-zis al discuțiilor, trebuie să confirm ceea ce am constatat deja la Lisabona cu ocazia primei runde a mesei noastre rotunde și anume că Partidul Socialist Portughez și Partidul Comunist Român au multe puncte de vedere comune. Acest lucru este foarte important, dacă ținem seama că țările noastre au sisteme diferite și fac parte din organizații diferite.

Dinu DRAGOMIRESCU

R.D.G.: repere ale politicii de economisire

CHELTUIELILE materiale și de energie constituie în prezent cel mai important element al prețului de cost în

economia națională; în cadrul R.D. Germane, însumând anual 220 miliarde mărci, ele reprezintă peste jumătate din costul producției naționale. Ca atare, reducerea consumurilor specifice este unul dintre cei mai de seamă factori de accentuare a caracterului intensiv al

R.S. Cehoslovacă: orientări în balanța energetică

ÎN PERIOADA următoare structura balanței energetice a R.S. Cehoslovace va suferi unele modificări, apreciindu-se că ponderea combustibilului solid se va reduce de la 66,4% în 1975 la 49,7% în 1990, cea a combustibililor lichizi va crește de la 24,5% la 26,9%, cea a combustibililor gazoși — de la 5,5% la 14%, cea a energiei nucleare — de la 0,1% la 7%, iar cea a energiei hidraulice va scădea de la 3,5% la 2,4%.

	U.M.	1975	1980	1985	1990
Consumul total de energie	mil. t.c.c.	93,2	110,0	126,0	142,0
din care :					
— hidrocarburi și hidroenergie, obținute în țară	mil. t.c.c.	58,6	62,9	66,4	69,6
— energia nucleară	mil. t.c.c.	0,1	0,9	4,9	9,5
— resurse energetice importate	mil. t.c.c.	34,5	46,2	54,7	62,9
Consumul de energie electrică	mlrd. kWh	63,5	80,0	100,0	125,0
Consumul de energie pe o unitate de venit național	t.c.c./un mil. coroane	207,0	197,0	180,0	170,0

Sursa : „Jaderná energetika“, nr. 1/1979

producției. Preocuparea permanentă existentă în R.D.G. pentru această problemă se reflectă și în graficul alăturat, care ilustrează sarcinile privind reducerea — în 1979, față de nivelul anului 1978, — a unor consumuri specifice în industrie și construcții.

Piața comună: politica siderurgică în impas ?

DUPĂ o perioadă de dezvoltare de aproape un sfert de veac, siderurgia vest-europeană trece — începând din 1975 — printr-o criză acută; volumul producției de oțel a celor nouă țări membre a oscilat de la un an la altul, rămânând anul trecut la un nivel sensibil inferior celui atins în 1974 (circa 132,5 mil. tone, față de 155,6 mil. tone). Subutilizarea cronică a capacităților de producție, existente în această ramură este însoțită de reduceri succesive al personalului angajat.

Revista *L'Usine Nouvelle* relevă că sub efectul depresiunii, care a afectat mai puternic siderurgia vest-europeană, comparativ cu situația din Japonia sau S.U.A., se manifestă crescând tendințe centrifuge, contrarii prevederilor Tratatului de la Paris privind constituirea comunității cărbunelui și oțelului. Astfel, aplicarea unor politici diferențiate în domeniul prețurilor, alte măsuri vizând ridicarea competitivității întreprinderilor siderurgice dintr-o țară sau alta (ca, de pildă, sprijinul financiar acordat de către stat), etc. au substituit politica preconizată de împărțire echitabilă a dificultăților cît și a expansiunii prin cea de salvagardare a intereselor naționale ale țărilor membre.

Evoluția consumului de energie în Cehoslovacia, în valori absolute, este prezentată în tabelul de mai jos.

Creșterea continuă a prețurilor pe piața mondială la purtătorii de energie a determinat o reconsiderare a orientărilor stabilite anterior în politica energetică a Cehoslovaciei, un accent sporit urmînd a fi pus pe utilizarea mai largă și mai eficientă a resurselor energetice interne. Se apreciază, astfel, că ponderea resurselor interne în acoperirea consumului de energie se va menține în deceniul următor la aproximativ 60%, în condițiile reducerii în 1990 față de nivelul anului 1975 cu circa 18% a acestui consum, raportat la o unitate de venit național.

Dezvoltarea agriculturii senegaleze

CU 70% din populație ocupată în agricultură și păstorie, Senegalul este încă nevoit să importe alimente de bază. Această situație, la care au contribuit o secetă prelungită vreme de un deceniu și caracterul impropriu pentru agricultură al unor mari suprafețe de teren, urmează să se schimbe prin executarea unor ample lucrări de îmbunătățiri funciare. Astfel, prin săparea adîncă a solului înțelenit și prin construcția de diguri, la Ross Bethio se creează condiții pentru cultivarea de orez și tomate. O primă tranșă de 5 500 ha, în cadrul unui vast proiect la Richard Toll, a fost deja transformată — prin amenajări pentru irigații — în teren apt pentru creșterea trestiei de zahăr. Terenurile sărăturate din estuarul râului Casamance au fost fertilizate pentru amenajarea de orezării. Obiectivul pentru acest an este de a se asigura în întregime din producția internă necesarul de orez, de a dezvolta cultura porumbului și a sporii producția de legume și fructe.

Progresul tehnic și publicitatea

OBIECTIVUL principal al publicității economice fiind de a furniza beneficiarilor potențiali informații asupra valorilor de întrebuintare ale produselor sau serviciilor oferite pe piață, rezultă că natura însăși a publicității este influențată de revoluția științifică și tehnică, de efectele diversificatoare, calitative pe care le are progresul tehnic asupra produselor și serviciilor.

După opinia unor specialiști, asemenea tendințe înnoitoare marchează toți factorii componenți ai publicității, și anume :

— odată cu concentrarea producției și serviciilor în unități economice de dimensiuni sporite, cu o sferă de penetrație mult mai amplă, sporește corespunzător și răspunderea lor pentru informațiile furnizate consumatorilor ;

— obiectivul publicității (produsele sau serviciile) modificîndu-se îndeosebi în sensul unei complexități tehnice crescînde, al funcționării mai complicate, cresc și exigențele față de nivelul calificării celor ce lucrează în acest domeniu ;

— ținîndu-se seama de ridicarea nivelului cunoștințelor tehnice ale destinatarilor publicității, al specializării lor, se impune și îmbunătățirea calității tehnice a informațiilor furnizate acestora ;

— în sfîrșit, în condițiile în care consumatorii sînt supuși unui flux tot mai puternic de informații de tot felul, activitatea publicitară trebuie să folosească ansamblul posibilităților oferite de știință și tehnică pentru a-și asigura pătrunderea în sfere cît mai largi și eficacitatea.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 27 din 6 iulie 1979

35 DE ANI DE IMPETUOS PROGRES ECONOMICO-SOCIAL

- Județul Sibiu — semnificații și implicații ale saltului la o nouă calitate (Vasile Bărbuleț) 1
- Creșterea susținută a producției și a randamentelor consumurilor energetice în agricultură (II) (prof. Nicolae Giosan) 4

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Acțiunea „R.E.” Concentrarea eforturilor pe obiectivele principale — o cerință a scurtării duratelor de execuție, a creșterii eficienței investițiilor (dr. Alexandru Olteanu) 7
- Probleme actuale ale realizării unei cooperări eficiente (dr. Petru Rotaru) 10
- Reducerea cheltuielilor de circulație în ritmul modernizării comerțului (conf. dr. Ion Păunescu) 12
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență. Previțiune și operativitate în determinarea și urmărirea costurilor de producție (Vasile Ilie) 14
- Cititorii au cuvântul 16

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- În sprijinul consiliilor oamenilor muncii. Minimizarea riscului, maximizarea efectelor în adoptarea deciziilor (Cristea Ionită) 17

TEORII ● IDEI

- Economia de energie — principiu fundamental în conceperea și funcționarea sistemului electroenergetic (dr. ing. Emil Costin) 19
- Școli ● curente ● economiști. Stephan Ludwig Roth — promotor al unei concepții social-economice avansate (II) (prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu) 22
- O abordare originală a resurselor demoeconomice (Mircea Bulgaru) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Conferința mondială pentru reforma agrară și dezvoltarea rurală (D. Dinu) 25
- Reuniunea economică la nivel înalt de la Tokio. Preocupări pentru atenuarea efectelor crizei energetice (Napoleon Pop) 26
- Tendințe-coniuncturi 29
- Masă rotundă pe tema instaurării unei noi ordini economice internaționale (Dinu Dragomirescu) 30
- Mondorama 31

ÎN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Accentuarea laturilor calitative în dezvoltarea economico-socială a județului Sibiu

IN THIS ISSUE

- The district of Sibiu — significance and implications of the leap to a new quality (Vasile Bărbuleț) 1
- The sustained growth of the production and rating performances for the energy consumption in agriculture (II) (Prof. Nicolae Giosan) 4
- Concerns for electric energy saving (Dr. Eng. Emil Costin) 19
- Schools ● currents ● economists. Stephan Ludwig Roth — promoter of an advanced social and economic conception (Prof. Dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu) 22
- The World Conference on Agrarian Reform and Rural Development (D. Dinu) 25
- Tokyo economic summit. Concerns over lessening the energy crisis effects (Napoleon Pop) 26
- Round table focussed on settling up a new international economic order (Dinu Dragomirescu) 30

DANS LE NUMÉRO

- Le département de Sibiu — significations et implications du saut vers une nouvelle qualité (Vasile Bărbuleț) 1
- La croissance soutenue de la production et des rendements de la consommation d'énergie dans l'agriculture (II) (prof. Nicolae Giosan) 4
- Préoccupation pour économiser sur l'énergie électrique (dr. ing. Emil Costin) 19
- Écoles ● courants ● économistes. Stephan Ludwig Roth — promoteur d'une conception socio-économique avancée (prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu) 22
- La Conférence mondiale sur la réforme agraire et le développement rural (D. Dinu) 25
- Le sommet économique de Tokyo. Préoccupations à fin d'atténuer les effets de la crise énergétique (Napoleon Pop) 26
- Table ronde au sujet de l'instauration d'une nouvelle ordre économique internationale (Dinu Dragomirescu) 30

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Уезд Сибиу — значения и следствия скачка к новому качеству (Василе Бăрбулец) 1
- Постоянный рост продукции и полезного действия от расхода энергии в сельском хозяйстве (II) (проф. Николае Джосан) 4
- Экономия энергии — основной принцип создания и функционирования электроэнергетической системы (др. инж. Эмил Костин) 19
- Школы ● течения ● экономисты Стефан Лудвиг Рот — значительный передовой социально-экономический концепции (проф. др. Иванчу Николае-Вăleanu) 22
- Мировая конференция по аграрной реформе и сельскому развитию (Д. Дину) 25
- Встреча на высшем уровне по экономическим вопросам в Токио. Предусматривается ослабление эффектов энергетического кризиса (Наполеон Поп) 26
- Круглый стол на тему установления нового международного экономического порядка (Дину Драгомиреску) 30

Abonamentele se încheie la oficiile postale, factorii postali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții, Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal): pentru întreprinderi și instituții — 260 lei anual; pentru cursanții tuturor formelor de învățământ politic și profesional, elevi, studenți — 130 lei pe an, 65 lei pe 6 luni, 32,50 lei pe 3 luni. Termen limită de încheiere a abonamentului: 20 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația Calea Dorobanților nr. 11—25, 71 131 București, telefon 12 66 10. Cont I.S.I.A.P. nr. 6451.502.28 B.N.R.S.R., — filiala sect. 1 București. Fiparul Combinatul Poligrafic „Casa Științei”.

aprecom

GLORIA

SOLID STATE

APARATUL DE RADIO — UN PRIETEN AGREABIL AL ORELOR DE DESTINDERE PETRECUTE IN CASA !

● Buletine de știri ● Buletine meteo-rutiere ● Emisiuni economice ● Emisiuni pentru copii și tineret ● Muzică populară, ușoară, simfonică ● Emisiuni de divertisment ● Teatru la microfon. Pe scurt... de toate pentru toți vă oferă aparatul de radio ! Dar dacă ați avea un radioreceptor portabil, ați avea mai mult decât un prieten instruit și agreabil, ați avea un prieten nedespărțit !

În magazinele comerțului de stat vă așteaptă 9 tipuri de radioreceptoare portabile :

	G.U.	Preț
● Cora	1	345 lei
● Apollo	1	345 lei
● Pescăruș	2	450 lei
● Alfa	2	500 lei
● Cosmos	3	645—740 lei
● Albatros	4	800 lei
● Jupiter	4	845 lei
● Madrigal	4	1150 lei
● Gloria	4	1450 lei

Radioreceptoarele portabile se vând și cu plata în 18 rate lunare, avansul fiind de numai 20%.

**ETIUD – un aparat fotografic
special pentru copii dv. !
COSTĂ NUMAI 70 DE LEI !**

Deși este un aparat simplu, ETIUD permite realizarea unor
fotografii color și alb negru de bună calitate.

Aparatul fotografic ETIUD poate fi cumpărat de la magazinele
cu articole foto și jucării sau de la raioanele respective din maga-
zinele universale ale comerțului de stat.

ETIUD oferă copiilor o preocupare interesantă, plăcută și utilă.